Biblioteca Bucureștilor

9 Septembrie 2011

BIBLIOTECA METROPOLITANĂ BUCUREŞTI • ASOCIAȚIA BIBLIOTECARILOR ŞI DOCUMENTARIŞTILOR DIN ROMÂNIA • DIRECTOR: FLORIN ROTARU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

J 34051

ALEXANDRU LAPEDATU

1876 – 1954

135 de ani de la naştere

Pentru cel care priveşte desfăşurarea vieţii poporului românesc, în toate privinţele, în cursul celor 18 veacuri ale trecutului său pe acest pământ, un fapt prea caracteristic iese la iveală: conservatorismul său! Direct şi indirect, supus altor influenţe străine, care tindeau a-l nimici şi pe teren etnic, şi social şi cultural, el, poporul românesc s-a ţinut tare, a şovăit uneori dar n-a căzut niciodată. Şi aceasta din cauza hotărâtei sale tendinţe – care a fost şi trebuie să ne fie şi nouă un principiu de viaţă – de a clădi totdeauna viaţa nouă pe cea veche, de a păstra o linie de continuitate în desfăşurarea vieţii sale viitoare, de a trăi pe baza unei tradiţii de neam…

Scrieri alese. Articole, cuvântări, amintiri,
Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 1995

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

SUMAR / CONTENTS

RĂSFOIRI / *EXCERPTS*

Anton DUMITRIU – Terra Mirabilis sau întâlnirea cu pământul natal / *Terra Mirabilis, meeting the native land* / 2

BUCUREŞTII DE ALTĂDATĂ / *THE BYGONE BUCHAREST*

Dem I. DOBRESCU – Viitorul Bucureştilor (III) / *Future of Bucharest (III)* / 3

Virgiliu Z. TEODORESCU – Cărţi poştale comentate, din colecţiile Bibliotecii Metropolitane / *Remarks on some postcards from the Metropolitan Library of Bucharest* / 3

Viorel COSMA – Un personaj fabulos: George Enescu / *A remarkable artist: George Enescu* / 8

Mirela ZAFIRI – Corul „Ion Vidu" din Lugoj, la Festivalul Enescu, ediţia 2011 / *The Choir „Ion Vidu" from Lugoj, at Enescu festival, 2011 edition* / 9

PATRIMONIU / *PATRIMONY*

Ediţii de colecţie / *Editions of Antology* / 10

ISTORIA CĂRŢII / HISTORY OF BOOK

Amplus Internaţional - 20 de ani în slujba cărţii şi a culturii / *Amplus International, 20 years in service of book and culture* / 11

Carte, film şi multiculturalism în inima Transilvaniei / *Book, movie and multiculturalism in the heart of Transylvania* / 12

AUTOGRAFE CONTEMPORANE / *CONTEMPORARY AUTOGRAPHS*

Octavian MIHALCEA şi poezia conceptelor / *Octavian Mihalcea and the poetry of concepts* / 13

MERIDIAN BIBLIOTECONOMIC / *LIBRARIANSHIP MERIDIAN*

Simpozion Internaţional: Cartea. Europa. România / *International Symposium: The Book, Romania and Europe* / 15

L'un de nous deux / Unul dintre noi doi / *One of us two - by Jean Noël Jeanneney* / 16

ORIZONTURI / HORIZONS

Uma DASGUPTA – Rabindranath Tagore, cetăţean al ţării sale şi al Universului / *Rabindranath Tagore, citizen of his country and of the universe* / 17

Mihaela GLIGOR – Maitreyi Devi despre Rabindranath Tagore / *Maitreyi Devi about Rabindranath Tagore* / 21

Carmen MUŞAT-COMAN – Rabindranath Tagore, artist al umbrei şi al luminii / *Rabindranath Tagore, artist of light and shadow* / 25

Teodor NEGOIŢĂ – Ambasador onorific al României în Antarctica / *Teodor Negoiţă, honorific romanian ambassador for Antarctica* /27

80 de ani – Valeriu RÂPEANU, un model cultural greu de egalat / *80 years, Valeriu Râpeanu, an unsurpassed cultural model* / 31

Revista de cultură „ETHOS" / *The ETHOS cultural review* / 31

CRONICA EDIŢIILOR / EDITIONS CHRONICLE

Paideia heideggeriană / *About Martin Heidegger's paideia* / 32

Martin HEIDEGGER – Poetic locuieşte omul / *Poetically living* / 33

Ambarish KHARE – *Report on the Fifth International Vedic Workshop* / 34

Lumină lină / Gracious Light / *Gentle light* / 35

CATALOG / CATALOGUE

Cărţi nou primite la redacţie / *New books received* / 36

OBICEIURI ZILNICE, SĂRBĂTORI PERENE / DAILY CUSTOMS, EVERLASTING FESTIVALS

Marian NENCESCU – Wiesn - Serbarea de pe pajişte / *The Festival of the Lawn* / 38

CALENDAR – Septembrie / *September 2011* / 39

BIBLIOTECA METROPOLITANA BUCUREŞTI
Inventar Nr. 34051

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

RĂSFOIRI

Terra Mirabilis sau întâlnirea cu pământul natal

Anton DUMITRIU

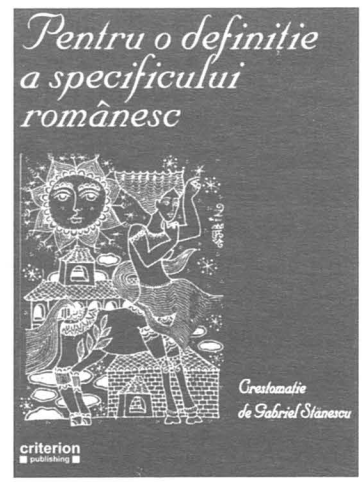

Când te întâlnești cu țara ta? Vreau să spun, când ești conștient că trăiești într-un univers propriu, cu axele lui de coordonate, cu valorile lui, pe care le-ai admis fiindcă sunt ale tale, pe care nu le poți ignora, fiindcă nu te poți ignora pe tine însuți?

Construită într-o unitate perfectă, cu un contur închis aproape circular de către Mare, Dunăre și râuri, traversată de o coamă de munți, care parcă ar vrea să fixeze această circularitate, țara noastră vorbește imaginației, așa cum plăsmuirile norilor pe cer vorbesc poeților și visătorilor.

Când m-am întâlnit cu această formă, și când mi-a vorbit atât de mult? Am crezut că întâlnirea a avut loc în copilărie, când priveam fără să mă satur cursul Dunării și jocul valurilor ei. Stăteam ore în șir, rezemat de un cilindru de fontă, din acelea care, nenumărate, sunt înfipte în chei, și de care se leagă parâmele șlepurilor și vapoarelor, și ascultam poveștile bătrânului Danubiu. Bulboanele sau anafoarele lui, sau uneori, pe timp de vijelie, valurile lui puternice, care făceau un zgomot ca și cum ar fi fost vocea mării, toate îmi cântau legende și vedeam aievea luntrii cu geți și daci, sau trireme romane, sau chiar caice otomane, care înfruntau pericolele și adâncimea marelui fluviu.

Aceasta, am crezut, era țara mea.

Mai târziu, când am privit de pe Bucegi în largul spațiului românesc, și, într-o zi clară, am zărit Dunărea, și în închipuirea mea neînfrânată îmi imaginam că s-ar putea vedea și Marea, atunci mi-am spus că țara românească este măsurată de privirea Omului, atât cât se poate întinde ea, de pe vârful cel mai înalt al munților și până la Dunăre, Tisa și Marea cea mare.

Aceasta, am crezut, era țara mea.

Iar când am trecut pe lângă munții Făgărașului și mi s-au arătat formele de basm pe care le plăsmuiau în întâlnirea cu Cerul, atunci sufletul mi s-a umplut de poezie și mi-am spus: aceasta este țara mea.

Dar nu era așa. Sau aceasta nu era totul. Nu, legătura cu țara mea nu era numai o "dragoste", numai un sentiment, țara mea nu era numai "țara de dor". În această legătură intră factori mult mai complecși, care nu pot fi exprimați monocord, ci necesită, ca și o simfonie, o întreagă orchestră pentru a-i reda toate nuanțele, toate notele.

M-am întâlnit cu țara mea mai târziu, în orele cele mai grele ale vieții mele, atunci când problemele cele mai profunde ale existenței umane și ale dispariției ei s-au pus cu mai multă acuitate decât oricând. Atunci am realizat acest adevăr ineluctabil: tot ce mi s-a întâmplat și tot ce mi se va întâmpla a avut loc și va avea loc din cauză că aparțin acestui pământ și acestui neam. Nu țara era a mea, ci eu eram al țării. Eu aparțineam unui destin, unei istorii, care a determinat orbita pe care a evoluat întreaga mea viață. În fond, destinul unui neam nu este decât istoria lui implicită și istoria nu este decât destinul explicit. Aparținem acestei istorii, fiindcă istoria acestui pământ și a acestui neam ne-a imprimat un destin, în care suntem, fiecare din noi, un element, anonim sau nu. Istoria neamului românesc determină destinul oricărui român, destin care, ca și fluviul, îl poartă ca pe un val pe drumul prescris de geografie și de timp. Așa a simțit, probabil, și Eminescu în versurile (din *Scrisoarea a IV-a*):

Căci a voastre vieți cu toate sunt ca undele ce curg,
Vecinic este numai râul: râul este Demiurg.
Ab urbe deleta

O tragedie sfârșește un destin sau o istorie, dacă înțelegem acești termeni în sensul dat mai sus. O tragedie a sfârșit întotdeauna istoria unui popor, de exemplu, a troienilor; a unui neam, de exemplu, a Atrizilor; a unui om, de exemplu, a lui Oedip. Cu poporul român s-a petrecut un fapt extraordinar: o tragedie a constituit începutul unui nou destin pentru el. Când legiunile împăratului Traian zdrobesc armatele lui Decebal, viteazul rege împreună cu căpeteniile lui se sinucid. După toate încheierile tragediilor ne-am fi așteptat ca acest zguduitor final să fie sfârșitul unui neam și al unei istorii. Cu distrugerea Troiei s-au încheiat istoria și existența unui popor, cu distrugerea Cartaginei s-au terminat și o istorie, și un destin, fiindcă nu au mai existat cartaginezi; cu distrugerea Sarmizegetusei însă s-a făcut numai o cotitură în destinul unui popor, care pune un început nou în istoria lui. Faptul acesta excepțional se datorește mai multor factori, dintre care unul este dat sigur de vitalitatea și puterea psihică și biologică a geto-dacilor, și un altul este omologia a două semințiii.

Românii sunt și romani: orientările lor cardinale sunt dominate de umbra marelui împărat roman. Calea Lactee se numește popular "Calea lui Traian". Valul care străbate teritoriile românești poartă numele de "Valul lui Traian". La începutul anului, împăratul, pe un cal cu șeaua de aur, iese împreună cu plugarii să semene ogoarele... Dar, în același timp, figurile cele mai specifice locale sunt dacice, și uneori ai impresia că au coborât direct de pe columna lui Traian. Mândria omului de pe meleagurile noastre a fost că se trage de la Râm, dar și că aparține acestui tărâm. Astfel, între cuceritori și cuceriți, s-a stabilit o osmoză naturală, poate, după cum ne spun unii filologi, și prin apropierea limbilor (limba geto-dacilor nu ar fi fost străină de limba latină). Așa s-a născut un popor cu virtuți înnoite, care erau comune și dacilor, și romanilor. Să amintim că nici pe daci, nici pe romani nu-i înfricoșa moartea. Dar vom spune aici, numai în treacăt, că legăturile dintre aceste două popoare erau profunde, și ele erau cunoscute unora dintre scriitorii latini (și greci), după cum vom arăta mai departe. Ele erau de natură tradițională și priveau polii unei *"Weltanschauung"* comună dacilor și romanilor.

Ne găsim dar în fața unei tragedii care este începutul unei noi istorii, al unui nou destin, al unui neam înnoit, poporul dacoroman. Gestația va dura mult, dar ieșirea din destin în istorie, adică în explicitarea lui, va fi prodigioasă, grație acelei forțe tenace a sufletului geto-dac, care și-a învins propria lui tragedie, și a forțelor pământului acestuia, care i-au asimilat pe învingători. De fapt, au fost două victorii: a civilizației romanilor și a vitalității biologice și psihice a dacilor și de aici și interpenetrația lor.

Romanii își începeau era lor de la "întemeierea cetății" – *ab urbe condita,* adică de la fundarea Romei. Istoria noastră nu are de fapt un început fix, fiindcă noi nu am încetat să continuăm istoria geto-dacilor, tocmai fiindcă am rămas în același cadru spațial ca strămoșii noștri, dar poporul român, cu specificitatea lui de astăzi, pe care i-au dat-o cele aproape două milenii de frământare, își începe destinul său de la distrugerea Sarmizegetusei – *ab urbe deleta.*

Fragment din volumul: *Pentru o definiție a specificului românesc,* Crestomație de Gabriel Stănescu, București, Criterion Publishing, 2006, p. 380 – 383

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

BUCUREŞTII DE ALTĂDATĂ

Viitorul Bucureştilor (III)

Dem I. DOBRESCU (1869–1948)
fost primar al Capitalei

(continuare din numărul trecut)

Dar, pe lângă pitorescul artei, Bucureştii mai pot să aibă şi pitorescul terenului accidentat. Sunt convins că 50% din bucureşteni, nu cunosc frumuseţea dealurilor care înconjoară Bucureştii şi care mărginesc lunca Dâmboviţei. Sunt înălţimi atât de apreciabile, încât am putut să fac pe dealul Pisc, o staţiune de sky, care este vizitată cu pasiune de toată capitala. De pe aceste dealuri, panorama oraşului nostru este admirabilă. Oraşul nostru este foarte frumos de pe aceste înălţimi de la sud, văzut în lumina soarelui şi în albastrul intens al cerului nostru, cu casele lui în culori vii şi cu multiplele lui turnuri de biserici. Pantele dealurilor din jurul capitalei fiind spre nord, îşi menţin umiditatea şi ajută mult vegetaţia. Cred că în trecutul nostru, am făcut o mare greşeală că am întins oraşul spre vest. Am reţinut astfel pentru cei vii, partea lui cea mai banală şi am lăsat pentru cei morţi tocmai înălţimile lui pitoreşti. Am mai făcut greşeala că am aşezat acolo cimitirele noastre şi crematoriul uman. Pentru a remedia aceste greşeli, am numit o comisiune care să ne arate locul unde am putea să deschidem noile cimitire. Când vom stabili locul nou ales, înmormântările în cimitirele de la Belu vor trebui oprite, atât pentru nevoia de pitoresc şi de aer pentru cei vii, cât şi din cauză că înmormântările în aceste cimitire, prezintă un mare pericol pentru populaţia atât de deasă, care locuieşte în vecinătatea acestor locuri insalubre. După ce s-ar opri înmormântările pe aceste înălţimi, am lăsa viitorului îndepărtat posibilitatea ca să întrebuinţeze aceste terenuri pentru alte scopuri decât pentru cimitire. O parte din centura de plantaţie cade pe aceste înălţimi. Am declarat expropriată toată panta acestor dealuri, pentru a înconjura Bucureştii cu o centură internă de parcuri şi grădini. În planul de sistematizare am prevăzut şosele largi la poalele lor, iar pe cornişe o şosea largă, pe care dinspre Văcăreşti o şi pusesem în lucru. Voiam să dau mai repede Bucureştenilor un loc de plimbare într-adevăr pitoresc.

Pe înălţimile din jurul Bucureştilor trebuia să plantăm parcurile noastre şi să clădim vilele bucureştenilor bogaţi, pentru că tocmai această parte este răcorită vara de mari curenţi de aer.

Planul meu fusese ca tot acolo să ridicăm cetatea universitară, în genul universităţilor Anglo-Saxone, adevărate mănăstiri culturale, care izolează pe studenţi şi îi fereşte de tentaţiile vieţii marilor oraşe. După cum mănăstirile religioase inspiră călugărilor numai devoţiune, mănăstirea culturală ar inspira studenţilor învăţătură, ca singură preocupare. Planul meu a căzut şi cred că s-a făcut o mare greşeală, care în viitor va fi greu plătită. Domnul rector Antonescu, autorul planurilor cartierului universitar, şi-a dat seama chiar de pe acum, că locul ales este prea mic şi trebuie să facă totul înghesuit. Nu mai vorbim de mediul de cazarmă şi de cartierul prea populat, care fac locul ales absolut impropriu. Cartierul universitar aşezat la Pisc ar fi avut în vale parcurile şi lacurile artificiale, care se pot realiza cu mare uşurinţă.

Dealul Patriarhiei, care constituie singura parte pitorească din mijlocul oraşului, trebuie completat şi transformat într-un mic Vatican român. Începusem lucrările pe strada 11 Iunie, dar împrejurările le-au oprit. Macheta care reprezintă viitoarea grădină dinspre strada 11 Iunie, a rămas la Patriarhie. În planul de sistematizare acest deal trebuia să fie pus în axa unei largi esplanade, care ar fi continuat aleea actuală până la biserica Sfânta Vineri. Costul ei n-ar fi prea mare, pentru că în această parte comuna are în plină proprietate străzile şi pieţele, iar construcţiunile sunt mici şi rare. De asemenea, pusesem în axa unei

Cărţi poştale comentate, din colecţiile BMB – Prof. Virgiliu Z. Teodorescu

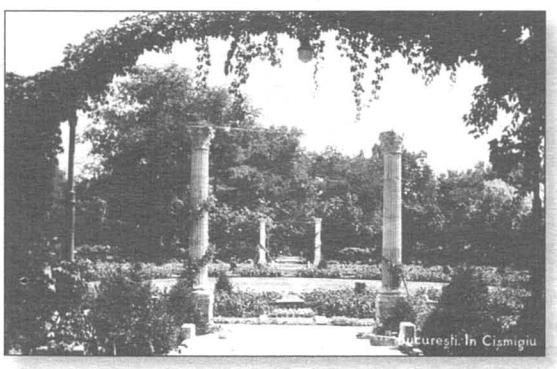

Inventar 2/185 Carte poştală ilustrată alb negru, având imprimat pe faţa vederii textul: Bucureşti. În Cişmigiu. Pe verso menţiuni cu creionul: 17 0003 SE 45 1925/44, imprimarea ştampilei: Biblioteca Municipală „M. Sadoveanu", Inventar nr. 2/185. Dimensiuni: 8,2x11,2 cm.
Noua evidenţă: 0763
Fotografia a surprins vegetaţia din rondul care, prin dotarea din 1943 cu cele 12 busturi evocând ilustre personalităţi ale culturii române ale veacurilor XIX-XX, a fost definit ca Rondul Roman.

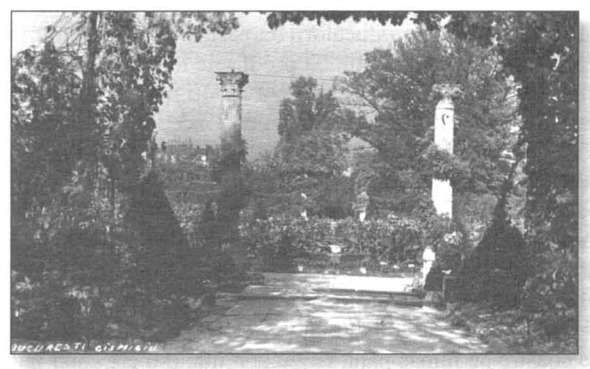

Inventar 3/110 Carte poştală ilustrată alb negru, având imprimat pe faţa vederii textul: BUCUREŞTI Cişmigiu. Pe verso menţiuni cu creionul: 0004 SE 46 1925/44, imprimarea ştampilei: Biblioteca Municipală „M. Sadoveanu", Inventar nr. 3/110. Dimensiuni: 8,6x13,2 cm.
Noua evidenţă: 0762
Fotografia a surprins amenajarea din rondul cu vegetaţia care, prin dotarea din 1943 cu cele 12 busturi evocând ilustre personalităţi ale culturii române ale veacurilor XIX-XX, a fost definit ca Rondul Roman. Coloanele care flanchează cele patru intrări sunt susţinătoare ale glicinei.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

străzi noi şi dealul arhivelor statului de la Mihai Vodă şi dealul bisericii Radu Vodă. Regret că n-am putut să execut aranjamentul încheiat cu Ministerul Justiţiei, pentru a libera din zidurile închisorii frumoasa mănăstire Văcăreşti. Mănăstirea Văcăreşti cu superba ei privelişte, cu frumosul bulevard Văcăreşti, ar putea fi destinată ca reşedinţa Patriarhiei noastre. Acolo s-ar putea concentra multe instituţii religioase, care acum sunt înghesuite în dealul Patriarhiei. Biserica Patriarhiei ar rămâne mai departe catedrala noastră naţională, pentru că sunt convins că împrejurările nu vor permite să se înalte o catedrală nouă.

Marele Bucureşti trebuie să-şi aleagă stilul său arhitectonic, pentru ca să pună ordine în adunătura bizară de stiluri de tot felul. Stilurile bucureştene sunt atât de urâte şi de disparate, încât auzi cum ţipă unul la altul. N-am găsit încă necesar să mă amestec în regularea lor, pentru că în starea actuală a oraşului nostru, incomplet şi plin de maidane, scopul principal trebuia să fie completarea lui. Nu voiam să pun piedici construcţiunilor.

Numisem însă o comisiune pentru unificarea stilurilor în pieţe şi străzile mai importante. În acelaşi timp deşi credeam că stilul modern, care invadează capitala strică arhitectura Bucureştilor, nu putea să stânjenească estinderea lui, tocmai în aceste timpuri, când lumea vrea să construiască repede şi economic. Stilul modern se mai poate numi stilul a la minut.

După ce aş mai fi dărâmat o parte din construcţiile vechi şi insalubre şi după ce s-ar fi construit altele noi, proprietarii caselor vechi rămase, ar fi fost obligaţi să le dărâme singuri pentru că n-ar mai fi găsit amatori pentru ele. Mi-a sugerat acest plan panica banului şi vreau să-l îndrumez spre construcţii. Gonirea mea de la primărie, mi-a împiedicat planul, realizat numai în parte. Numai când proprietarii erau nevoiţi să-şi dărâme singuri casele vechi, numai atunci primarul ar fi fost la largul lui şi ar fi putut să reglementeze stilurile. Cred că Bucureştii, cu clima lor călduroasă vara, reclamă clădirile cu arcade, proteguitoare de arşiţa soarelui, care lasă oraşul gol în timpul zilei. Comerţul Bucureştilor ar câştiga foarte mult prin generalizarea arcadelor, pentru că arcadele armări vitrinele şi ar îndoi timpul în care amatorii pot să cumpere, întrucât ar putea ieşi chiar pe timpul căldurilor. Lumina intensă din ţara noastră, înlătură inconvenientul arcadelor. Începusem construcţii cu arcade pe bulevardul Elisabeta şi tot arcade prevăzusem pe strada Lipscani. Actualul consiliu a revenit asupra acestor dispoziţiuni stabilite de noi.

Meschinul oraşelor arată meschinul sufletelor. Trebuie să dăm capitalei noastre monumentalitatea marilor oraşe, în locul meschinăriei actuale de sat pretenţios. Meschinul Bucureştilor se explică prin origina sa modestă. La început a fost desigur un punct de întâlnire între producătorii barbari, ale căror drumuri se întâlneau acolo, pentru a schimba produsele lor. Oraşele cu origină militară, ca cetăţi fortificate, sau cu origină religioasă, ca reşedinţe ale şefilor religioşi, au fost de la început mai ordonate şi mai înfrumuseţate. Bucureştenii n-au avut nici mijloace, nici priceperea necesară, ca să pună ordine în târgul lor, care la început se făcea sub corturile negustorilor trecători. Potecile şerpuite ale oamenilor şi drumurile întortocheate ale vitelor, au fost începutul străzilor noastre. Pe ele s-au făcut bordeiele şi colibele. Mai târziu, potecile s-au făcut drumuri, uliţe, străzi şi bulevarde, iar bordeiele şi colibele au de venit case şi palate. Dar străzile noastre au rămas până târziu şi multe din ele chiar până astăzi, tot cu alinierile şi cu proporţiile potecilor de oameni şi drumurilor de vite. Calea Victoriei este fostul drum la vii şi palatul Ştirbei este construit pe locul sau chiar pe temeliile vechii crame. Gusturile noastre ruraliste ne-au păstrat aceleaşi proporţii meschine şi aceleaşi alinieri întortocheate în străzi şi în pieţe, până în zilele noastre. N-am simţit încă nevoia monumentalului. Am făcut nişte simple străzi mai largi, de 24 şi de 30 metri lărgime şi le-am dat numele pompos de bulevarde. Când am propus ca bulevardul Brătianu să aibă 50 de metri lărgime, a fost rumoare. Când am propus piaţa Brătianu de 120 pe 300 metri a fost revoltă. Era gata ca primarul să fie considerat ca vrăjmaş al oraşului. La rechemare i s-a dat porecla de „magnificentius" şi de „logodnicul aiurelei". Această revoltă nu era specială ţării noastre. O găsim până şi în Franţa când ea se găsea în aceeaşi fază de evoluţie ca noi. Când Richelieu făcea la Paris, o stradă de nouă metri lărgime, i s-a spus că suferă de „megalomanie"; iar când s-a făcut bulevardul Sebastopol, s-a spus că este chiar o nebunie, pentru că bulevardul Sebastopol va împărţi Parisul în două oraşe deosebite, care vor rămâne străine unul de altul. Baronul Osm Hausman, care a dat Franţei strălucirea Parisului, era numit „nebunul dărâmător", pentru că totdeauna nebunii, proştii „cuminte", s-au revoltat de „nebunia" înţelepţilor.

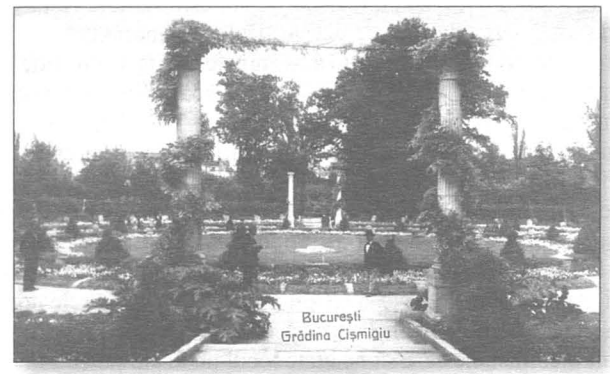

Inventar 3/110 Carte poştală ilustrată sepia, având imprimat pe faţa vederii textul: Bucureşti Grădina Cişmigiu. Pe verso imprimate textele: CARTĂ POŞTALĂ Editura Librăriei SOCEC & Co. S.A. Bucureşti Reproducerea oprită, cu creionul: 0002 SE 44 1920/40, imprimarea ştampilei: Biblioteca Municipală „M. Sadoveanu", Inventar nr. 3/110. Dimensiuni: 8,4x13,1 cm. Noua evidenţă: 0764

Fotografia a surprins amenajarea din rondul cu vegetaţia care, prin dotarea din 1943 cu cele 12 busturi evocând ilustre personalităţi ale culturii române ale veacurilor XIX-XX, a fost definit ca Rondul Roman. Coloanele sunt susţinătoare ale glicinei.

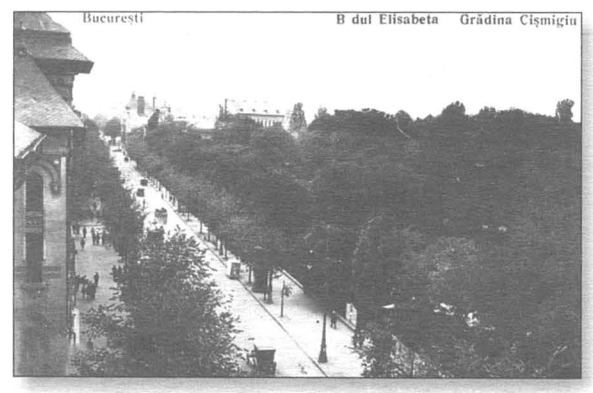

Inventar 4/263 Carte poştală ilustrată sepia, având imprimat pe faţa vederii textul: Bucureşti B-dul Elisabeta Grădina Cişmigiu. Pe verso imprimate textele: CARTA POSTALĂ Editura Librăriei SOCEC & Co. S.A. Bucureşti Reproducerea oprită, cu creionul: 0001 imprimarea ştampilei: Biblioteca Municipală „M. Sadoveanu", Inventar nr. 4/263. Dimensiuni: 8,4x13,1 cm. Noua evidenţă: 0765

Fotografie realizată de la etajul blocului vecin cu clădirea Ministerului Lucrărilor Publice, surprinsă parţial în obiectiv (actualul sediu al Prefecturii şi Primăriei Capitalei). Atât bulevardul cât şi Grădina Cişmigiu sunt în perioada de maximă vegetaţie. În fundalul imaginii se evidenţiază calcanul clădirii Corpului Didactic. Bulevardul are dotarea pentru iluminatul de noapte, liniile de tramvai.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Am arătat că în timpurile noastre circulaţia oraşelor se strânge la centru, unde sunt concentrate toate afacerile. De aceea circulaţia în centrul tuturor oraşelor vechi şi mari a devenit grea şi, în cele mai multe, imposibilă. Parisul a avut noroc cu prevederea împăratului Napoleon. Baronul Hausman venea la Napoleon cu planul său făcut pentru Avenue des Champs Elisee, pentru care prevedea 40 de metri lărgime. El tremura de teamă să nu fie certat de împărat, pentru această mare pretenţie. Spre surprinderea lui însă, Napoleon III mărea strada de la 40 la 80 de metri. Şi cu toate acestea astăzi, toată lumea caută mijlocul de a mai lărgi această arteră ajunsă insuficientă. Mulţi din marii urbanişti care au constatat acest fenomen al timpurilor noastre, au pus ca regulă generală şi inflexibilă că centrul tuturor oraşelor vechi trebuie dărâmat, ca tocmai în infernul centrului să dăm parcuri mari pentru sănătate şi bulevarde şi pieţe largi pentru circulaţie.

Tot astfel este şi la noi. Pentru secolul vitezei Bucureştii sunt un oraş anahronic. Peste câtva timp nu vom mai putea circula în Bucureşti decât cu viteza carului cu boi. Am mai putea să îndreptăm oraşul nostru, atâta timp cât centrul capitalei noastre mai rămâne plin de magherniţe luxoase pe dinafară şi hidoase pe dinăuntru. Mai avem noroc că neprevederea primarilor noştri, ne-a păstrat încă un centru pipernicit şi insalubru, pe care putem să-l dărâmăm cu uşurinţă, pentru ca să ne facem bulevardele şi pieţele cerute de timpul nostru. Faţă de nevoile sanitare ale unei capitale şi pentru timpul automobilismului modern, multe din străzile şi din pieţele oraşului nostru, au încă estetica, salubritatea şi proporţiile vechiului sat. Dacă nu luăm măsuri urgente cât mai este încă timp, în câţiva ani capitala noastră va deveni muzeul urâţeniei, infernul circulaţiei şi necropola sănătăţii. Avem părţi din centrul şi din periferiile capitalei, unde rămâi înmărmurit când vezi că acolo trăiesc oameni şi te mustrează conştiinţa că nu-ţi faci datoria faţă de semenii tăi. Şi nu ne facem datoria din cauză că avem o morală ciudată, care ne face să ne fie milă de punga proprietarului şi să fim nepăsători de viaţa chiriaşului său, care trăieşte într-o cloacă oribilă şi care plăteşte proprietarului său „chiria morţii". Alte oraşe care erau în aceeaşi situaţie, au întrebuinţat târnăcopul fără cruţare. La sistematizarea oraşelor Rio de Janeiro şi Lisabona, s-au ras de pe faţa pământului cartiere întregi, ca să scape oraşul de urâţenia şi de insalubritatea lor. Cine mai păstrează şandramalele insalubre din capitala noastră, este un ucigaş fără să ştie. Am vizitat părţi din oraş, care sunt adevărate cimitire de oameni vii. Începusem dărâmarea cloacelor insalubre, pentru că vroiam să profit de panica banului şi să-l îndreptez spre construcţiuni. Era şi un imbold pentru că proprietarii rutinaţi n-aveau voinţa să se hotărască să-şi dărâme şandramalele lor, atâta timp cât le mai producea o sută de lei venit. Am crezut că dacă pot să dărâm o parte din clădirile vechi şi în locul lor să construiesc altele noi, toţi amatorii se vor îndrepta către cele noi. Nimeni nu va mai voi să locuiască în construcţiile vechi şi pe acestea vor fi nevoiţi să le dărâme chiar proprietarii lor. Dacă nu plecam de la Primărie şi mai dărâmam parte din catacombe, reînnoiam Bucureştii în mod automat.

*

Mai poate aştepta capitala noastră refacerea ei prin trecerea timpului? S-ar mai putea lăsa timpului sarcina să corecteze unele defecte edilitare şi urbanistice, acolo unde ai un oraş numai de corectat. Acolo însă unde ai un oraş de transformat, timpul este dezastru. În multe părţi din Bucureşti nu mai putem recurge la refacerea treptată pentru că e necesară o dărâmare repede. Pentru ca să avem o capitală acceptabilă, în Bucureşti nu trebuie medicină ci chirurgie edilitară. Trebuie să ne convingem că cu marea ofensivă de construcţii din timpul nostru, provocată de panica banului, fiecare an care trece, dublează greutăţile şi triplează cheltuielile pe care ar trebui să le facem pentru a îndrepta capitala. Cu cât facem aceste cheltuieli mai repede, cu atât facem o economie mai mare, pentru că cheltuiala făcută la timp este îmbogăţire. În oraşele insalubre, primarul care face economie de bani, face risipă de vieţi omeneşti. Economia de viaţă omenească, este singura economie care se cere unui primar conştient. Şi apoi, este clar că cu tact şi cu sistem, Bucureştii se pot îndrepta fără multă cheltuială şi fără multă întârziere.

Dacă în timpul nostru viteză însemnează bani, capitala noastră este oraşul pierde-vară. Oraşul nostru care a rămas cu dedalul său de străzi înguste şi întortochiate, are o circulaţie de două ori mai înceată decât orice alte oraşe. Trotuarele noastre sunt atât de înguste încât nu putem merge decât în pas de plimbare. S-ar părea că în Bucureşti nu sunt oameni grăbiţi. În Bucureşti automobilele noastre circulă tot pe poteca şerpuită a omului din sat şi tot pe drumul sinuos al vacilor care mergeau la păşune. Cu străzile noastre întortochiate, bucureşteanul merge de două ori mai mult, ajunge de două ori mai târziu, pierde de două ori mai multă muncă utilă, decât un locuitor din orice alt oraş. Oraşul nostru vechi, strâmt şi întortochiat, ajunge la paralizia centrului, stânjeneşte industria şi comerţul şi ameninţă sănătatea şi siguranţa cetăţenilor. Oraşele cu străzi strâmte şi întortochiate şi cu centrul sugrumat sunt destinate pieirii, pentru că trebuie să ţinem cont că nu suntem decât la începutul crizei de circulaţie din capitala noastră. Primarii care conservă mai departe anahronismul vechiului centru bucureştean, comit o crimă faţă de oraşul pe care îl conduc. Trebuie să ţinem cont că circulaţia se face pentru satisfacerea nevoilor. Circulaţie intensă şi repede însemnează satisfacerea repede a acestor nevoi, însemnează intensificarea vieţii, însemnează progres.

Cum am putea noi să dăm în Bucureşti omului, sănătatea, străzii, monumentalitatea şi circulaţiei, viteza? Străzile vechi sunt greu de lărgit. Trebuie să deschidem străzi largi prin fundurile de grădini unde găsim proprietăţi adânci. Cerusem să mi se figureze pe hartă, străzile din oraş cu fundurile de grădini compacte, pentru ca să străpungem străzile noi şi largi. Dar speranţa oraşului nostru este în „Esplanada Dâmboviţei", care se va realiza prin acoperirea albiei sale. Vom realiza într-adevăr o esplanadă monumentală, pe care n-o vor putea avea multe oraşe din lume. Ea va aerisi oraşul, va ridica valoarea urbanistică şi va uşura imens circulaţia capitalei noastre. Esplanada Dâmboviţei are avantajul că împarte oraşul în două părţi aproape egale. Sub Dâmboviţa acoperită vom putea realiza metropolitanul oraşului, care va uşura transporturile de mărfuri şi de persoane. Cu metropolitanul Dâmboviţei vom putea realiza gările în centrul oraşului, făcute sub pământ. Îndrumând toate transporturile pe linia metropolitanului, am putea soluţiona şi chestiunea trecerilor la nivel, care încurcă mult circulaţia oraşului nostru.

Cu modul acesta Dâmboviţa, care de-a lungul veacurilor a nenorocit oraşul nostru, îşi va putea răscumpăra păcatele prin estetica, prin viteza, prin higiena, şi prin monumentalitatea pe care o va da capitalei. Aveam două propuneri făcute pentru acoperirea Dâmboviţei între str. Şerban Vodă şi Palatul Justiţiei, cu compartimente provizorii sus şi cu antrepozite jos. Lucrarea se plătea singură în cincisprezece ani şi cu veniturile după expirarea acestui termen, continuam acoperirea treptat. Planul fusese aprobat.

Vom mai ridica monumentalitatea oraşului prin aleea Patriarhiei, care în planul de sistematizare, trebuie să fie continuată până la biserica Sf. Vineri. Cu punerea dealului Patriarhiei în axa esplanadei Patriarhiei şi prin valea care se întinde în pantă dulce între cele două înălţimi, vom putea obţine un efect pitoresc desăvârşit. În acelaşi plan de sistematizare am prevăzut un bulevard nou care pleacă din josul crematoriului uman ca o continuare a bulevardului Brătianu, trece prin valea Plângerii, atinge dealul Piscului şi ajunge la Văcăreşti. Tot astfel, şoseaua Băneasa-Otopeni este fixată la o sută metri lărgime la intrarea în

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

oraș. De asemenea, toate căile de penetrație devin niște adevărate bulevarde largi. În special bulevardul Văcărești, va putea să ajungă una din cele mai frumoase intrări în București.

Calea Victoriei a rămas un punct degradant al capitalei noastre. Și cu toate acestea, chestiunea căii Victoriei este foarte ușor de rezolvat. Fixasem lărgimea ei la 22 metri și în timpul primariatului meu am expus în loc înalt planul meu, ca toată înghesuiala de case urâte și insalubre dintre hotel Continental și piața Palatului și dintre calea Victoriei și strada Academiei, să fie dărâmată pentru a face o frumoasă esplanadă. Proprietarii expropriați ar primi în schimb terenuri corespunzătoare, cei din calea Victoriei fiind trecuți pe partea esplanadei dintre Ministerul de Interne, iar cei de pe strada Academiei, pe bulevardul Brătianu. Proprietarii astfel expropriați, n-ar mai putea pretinde nimic, întrucât în loc de calea Victoriei îngustă și strâmbă și în loc de strada Academiei atât de urâtă, li s-ar da fațadă pe o esplanadă și pe un bulevard.

O capitală trebuie să tindă să realizeze o personalitate urbanistică, prin care să și formeze caracteristica sa deosebită. Parisul este orașul bulevardelor și al monumentelor, Londra este orașul clădirilor monumentale, Moscova orașul bisericilor, Atena orașul Acropolei, New-Yorkul orașul zgârie norilor, Constantinopolul orașul Bosforului. Caracteristica distinctivă a unui oraș ca și caracteristica distinctivă a unui om, deșteaptă interesul, atrage și dezvoltă originalitatea sa. Așa de mult omul apreciază această originalitate, încât istoria ne-a păstrat reputația vechiului Efez, prin frumoasa statuie a Dianei și reputația orașului Semiramidei prin grădinile lui suspendate.

Putem să creem noi o personalitate urbanistică capitalei noastre? Desigur că nu ne putem gândi să dăm Bucureștilor noștri o caracteristică naturală care i-ar putea da lustrul unei mari originalități. Eu am căutat s-o realizez. Am întrebat insistent societățile de arhitecți și de ingineri, care ar fi, după ei, personalitatea urbanistică a capitalei noastre. Aveam intenția să accentuez această personalitate prin premii, prin încurajare și prin orice alte mijloace care stau la îndemâna unui primar. În adresa trimisă de mine acestor societăți, arătam că după părerea mea de profan, personalitatea urbanistă a orașului nostru, ar putea fi dată prin stilul nostru național, modernizat și laicizat, la care s-ar fi adăugat pitorescul înălțimilor, pitorescul lacurilor și al pădurilor, cu care cred că trebuie să înconjurăm capitala.

Dar la această slabă pecete caracteristică, mai adăugam monumentul de la Adam-Clisi, transformat în Pantheon național. El trebuie ridicat pe dealul Văcărești sau pe dealul de la Arsenal. Prin proporțiile acestui monument, prin arta lui și prin prestigiul său istoric, am putea să dăm orașului nostru o caracteristică într-adevăr pregnantă. El ar putea forma un punct de mare atracție pentru străini.

Mi s-a obiectat că monumental de la Adam-Clisi trebuie transportat la locul din Dobrogea, de unde a fost adus la București. Mai întâi suntem de acord că a fost o greșeală că s-a ridicat de la locul lui. Dar odată adus aci, el nu mai poate fi transportat înapoi. Transportul pietrelor înapoi și ridicarea lui acolo, ar costa sume enorme. Am fi nevoiți să lăsăm să rătăcească încă mult timp pietrele monumentului prin București, până vor fi distruse de intemperii. Ar mai însemna ca după transportarea lor în Dobrogea, dacă s-ar face vreo dată, din lipsă de fonduri să le mai lăsăm și acolo încă un timp îndelungat, la voia întâmplării. Facem o crimă că pierdem o comoară istorică din care alte orașe ar fi tras de mult mari efecte urbaniste. Se impune ca monumentul de la Adam-Clisi să înfrumusețeze orașul nostru, căruia i s-ar da o pecete într-adevăr caracteristică. Repetăm că nimic n-ar ajuta mai mult, ca să dăm orașului București o personalitate urbanistă, ca monumentul de la Adam-Clisi.

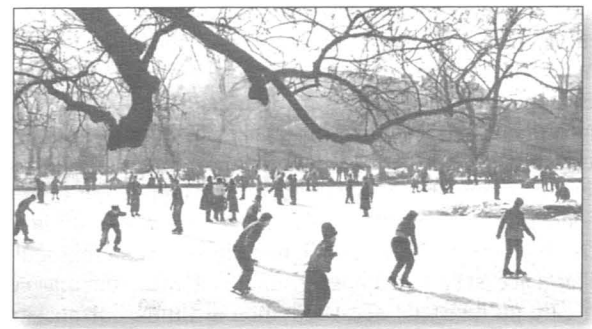

Inventar 6/19 Carte poștală ilustrată alb negru, având imprimat pe verso vederii textele: CARTE POȘTALĂ REPUBLICA POPULARĂ ROMÎNĂ BUCUREȘTI – În Cișmigiu. Patinaj LIBRĂRIA NOASTRĂ 23 I.P.1. și mențiuni cu creionul: 0052 SE 150 c 1950/56, imprimarea ștampilei: Biblioteca Municipală „M. Sadoveanu", Inventar nr. 6/19. Dimensiuni: 8,6x13,2 cm. Noua evidență: 0714

Fotografia a fost realizată într-o zi însorită de iarnă când pe luciul apei înghețate a Lacului Cișmigiu copiii patinează, iar persoanele care-i însoțesc formează mici grupuri de comentatori.

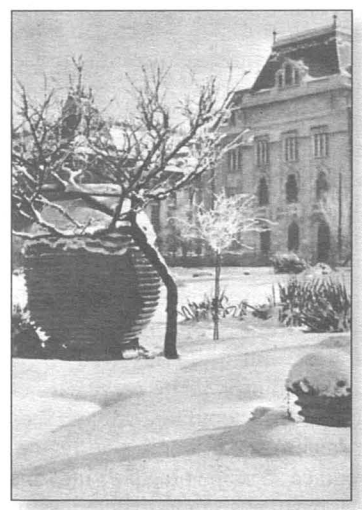

Inventar 6/16 Carte poștală ilustrată alb negru, având imprimat pe verso vederii textele: CARTE POȘTALĂ REPUBLICA POPULARĂ ROMÎNĂ BUCUREȘTI – Iarna în Cișmigiu LIBRĂRIA NOASTRĂ 907 I.P.1, și mențiuni cu creionul: 0051 SE 152 a 1950/56, imprimarea ștampilei: Biblioteca Municipală „M. Sadoveanu", Inventar nr. 6/16. Dimensiuni: 12,9x8,6 cm. Noua evidență: 0715

Fotografia realizată din zona aleii principale spre Bd. 6 Martie (fost Elisabeta, după 1965 Gheorghe Gheorghiu-Dej, după 1990 Mihail Kogălniceanu ca apoi să se revină la denumirea inițială cu adausul Regina Elisabeta). Zăpada așternută pe sol și dotările grădinii. În fundal clădirea Monitorului Oficial, după 1960 preluată de Arhivele Statului. Proiectarea aparține colectivului coordonat de arhitectul Statie Ciortan. Realizare din anii 1930-1931 întâmpinând Centenarul prestigioasei tiparnițe a statului. În stânga se întrevede clădirea edificată în anii 1906-1910 pentru Ministerul Lucrărilor Publice după proiectul arhitectului Petre Antonescu. În prim plan un uriaș chiup cu rol decorativ.

Care stil ar putea să dea o personalitate urbanistă Bucureștilor? Fiecare epocă mare are stilul său arhitectonic în care se oglindesc sentimentele sale dominante. În perioada religioasă stilul era cerut de misticismul religios și de preocupările vieții viitoare. Civilizația greacă a dat stilul liniilor drepte, al proporțiunilor și al ornamentațiunilor severe. Civilizațiunea egipteană a dat stilul templelor și al cimitirelor colosale. Religia și despotismul asirian dă stilul colosal copleșitor al cupolei din care ieșea stilul bizantin. Utilitarismul și spiritul cuceritor al romanilor, a dat construcția șoselelor, podurilor, arenelor și teatrelor cu linia gravă și dreaptă. Optimismul burghez din evul mediu a dat stilul catedralelor gotice care pare că amenință cerul. Renașterea

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

italiană cu mici potentaţi împrăştiaţi peste tot, a dat stilul palatelor şi al caselor neguţătorilor bogaţi. Secolul trecut, secolul micilor burghezi înstăriţi, a dat stilul caselor frumoase. Toate aceste stiluri erau înflorite şi încărcate, pentru că arhitecţii lucrau pentru proprietari bogaţi, care aveau mijloace de a plăti mult, pentru un lucru scump, migălos şi îndelungat. Era arhitectura religioasă, artistocratică şi plutocratică.

Arhitectura timpurilor noastre cu sărăcia lor generalizată era condamnată să dea o arhitectură democrată, săracă, simplă şi standardizată pentru ca să coste puţin şi să se facă repede. Ea a dat arhitectura falansterelor de uvrieri, a şcolilor de copii, a fabricilor, a sălilor de spectacole etc. Stilul modern este stilul simplificat şi scurtat, ca toată producţia sufletească a unei societăţi sărace, grăbite şi neurastenice. Stilul modern este stilul a la minut.

Care va fi stilul Capitalei noastre, care ar putea să contribuie la personalitatea sa urbanistă? Desigur că stilul vechi, numai corespunde gustului timpului nostru. Noi mai recurgem la cornişe, la coloane etc. pentru că n-am ajuns încă să ne formăm un stil al timpurilor noastre. Democraţia modernă ne-a dat stilul modem, dar stilul modern este atât de simplificat, că dacă el ne poate da locuinţe, nu ne poate da lucrări monumentale. El este prea clar şi de aceea prea plicticos. Linia dreaptă care formează baza stilului modern nu ne poate da frumosul, pentru că linia dreaptă este cel mai urât dintre elementele arhitectonice. Ea este prea simplă ca să poată fi monumentală. Întreg stilul modern este banal şi rece, El îţi face impresia unor jocuri de figuri geometrice. Omul nu face nici o lucrare de artă tehnică, fără o decoraţie de artă estetică. Tot astfel şi construcţia are nevoie de oarecare ornamentaţie, în care să găseşti gustul, care să satisfacă imaginaţia, în care să vezi puţină poezie. Omul simte nevoia de a idealiza realitatea, prea rece şi prea uscată. Stilul modern nu ne poate da sau n-a ajuns încă să ne dea poezia arhitectonică, pentru că geometria ne deşteaptă sentimentul ordinei iar nu al frumosului. Le Corbusier care a pus în evidenţă stilul modern, l-a susţinut cu argumentul că o casă trebuie să fie „o maşină de locuit". Dacă ne-am gândi numai la utilitatea lucrurilor care satisfac nevoile anului, am distruge preocuparea estetică, pe care se bazează jumătate din existenţa sa. Stilul modern este în arhitectură ceea ce fotografia a la minut este în aria fotografică. El n-are decât poezia vitezei în construcţie şi decât poezia economiei în cheltuiala construcţiei.

Stilul nostru naţional poate răspunde acestor cerinţe? Cred că da, însă nu aşa cum s-a făcut. S-a luat stilul religios şi s-a aplicat întocmai la construcţiile laice. Stilul nostru naţional, urmărit până în influenţele armene, era stilul templelor din perioada religioasă şi de aceea era încărcat şi cu caracter misterios şi mistic. Stilul templelor păgâne şi stilul bisericilor creştine trebuia să fie încărcat ca să arate opulenţa divină, trebuia să fie copleşitor pentru ca să umilească micimea omului, trebuia să fie întunecos ca să deştepte sentimente mistice şi misterioase. Primele temple grece ca şi templele budiste nici n-aveau ferestre şi erau adâncite într-un complet întuneric.

Aceste caractere ale stilului nostru naţional nu corespund caracterului laic şi sentimentelor de utilitate. Dar dacă ar fi simplificat el ar avea toate calităţile: gustului modern. Poate da efecte prin simplitate, prin suprafeţe, prin volum, prin joc de linii, prin joc de lumină. Are ornamentaţii frumoase, intrate de mult în gusturile noastre. Mai are însă calitatea mare, că el poate contribui în mare măsură la formarea personalităţii urbaniste ale Capitalei. Stilul nostru naţional simplificat ar da Bucureştilor o originalitate într-adevăr unică. În acelaşi timp el este un stil util ţării noastre. Ţara soarelui prea tare şi a intemperiilor vijelioase, este ţara stilului cu streaşină. Clima noastră cere să întrebuinţăm straşina şi arcadele. Ea dă clădirii puţin misticism şi puţină melancolie, care corespunde temperamentului nostru de popor al doinelor. Stilul modern este prea clar, prea vesel şi prea pozitiv pentru un popor mistic şi melancolic.

Mi s-a obiectat însă să el nu se pretează la construcţii monumentale. Cred că este o eroare. Nu se pretează la monumente, pentru că viaţa noastră de continue războaie care ne distrugea oraşele, nu ne a dat răgaz să construim şi să facem monumente în stilul nostru. Din această pricină la noi nici n-a venit încă marele artist al stilului naţional, care să-i dea expresia lui laică monumentală. Cred că prin premii şi prin încurajări, am putea să descoperim şi pe acest artist mare. Marele artist al desăvârşirei stilului nostru naţional, n-a venit încă, pentru că încă n'a fost chemat, pentru că n-a putut fi încă chemat. *(va urma)*

Inventar 1/62 Carte poştală ilustrată alb negru, având imprimat pe verso vederii textele: CARTE POŞTALĂ REPUBLICA POPULARĂ ROMÎNĂ BUCUREŞTI – Vedere din Cişmigiu. Combinatul Poligrafic Casa Scînteii în caseta timbrului:10. Textele de prezentare sunt în mai multe limbi străine, şi menţiuni cu creionul: 0049, imprimarea ştampilei: Biblioteca Municipală „M. Sadoveanu", Inventar nr. 1/62 şi cu creionul 74. Există şi o ştampilă: ANTICARIAT Nr. 1 LEI 37 şi menţiunea cu creionul 20,60/37 (preţul de achiziţie şi cel de vânzare). Dimensiuni: 14,3x9,4 cm. Noua evidenţă: 0716

Fotografia a fost realizată în timpul verii din Sala de Consiliu a Monitorului Oficial spre aleea centrală a Grădinii Cişmigiu, fundalul constituindu-l zona pantei de la „Cetate". În prim plan cei doi masivi stâlpi susţinători ai bogatelor glicine. Ideologia importată de la eliberatorii ocupanţi se manifesta în anii prezenţei lor şi prin folosirea simbolului Steaua în cinci colţuri inclusă şi în decoraţiunea peluzei centrale.

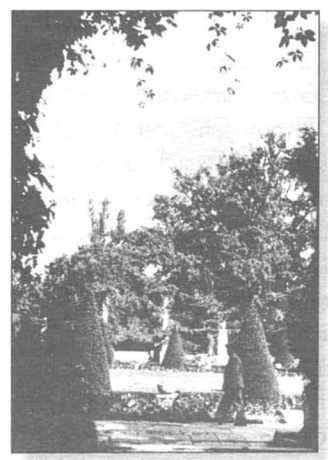

Inventar 6/101 Carte poştală ilustrată alb negru, având imprimat pe verso vederii textele: Carte poştală 145 REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ BUCUREŞTI – În Cişmigiu. EDITURA DE STAT. Textele de prezentare sunt în mai multe limbi străine. Pe verso menţiuni cu creionul: 0048, 1948/50 imprimarea ştampilei: Biblioteca Municipală „M. Sadoveanu", Inventar nr. 6/101. Dimensiuni: 12,8x8,6 cm. Noua evidenţă: 0717

Fotografia a fost realizată de pe treptele care coboară în Rondul Roman din Grădina Cişmigiu. Este evidentă bogata vegetaţie şi unul din cele 12 simboluri ale cinstirii înaintaşilor, reprezentanţi ai culturii româneşti din veacurile XIX-XX. Atât piedestalele cât şi busturile sunt din piatră şi respectiv marmură de Ruşchiţa.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Un personaj fabulos: GEORGE ENESCU

Viorel COSMA,
muzicolog

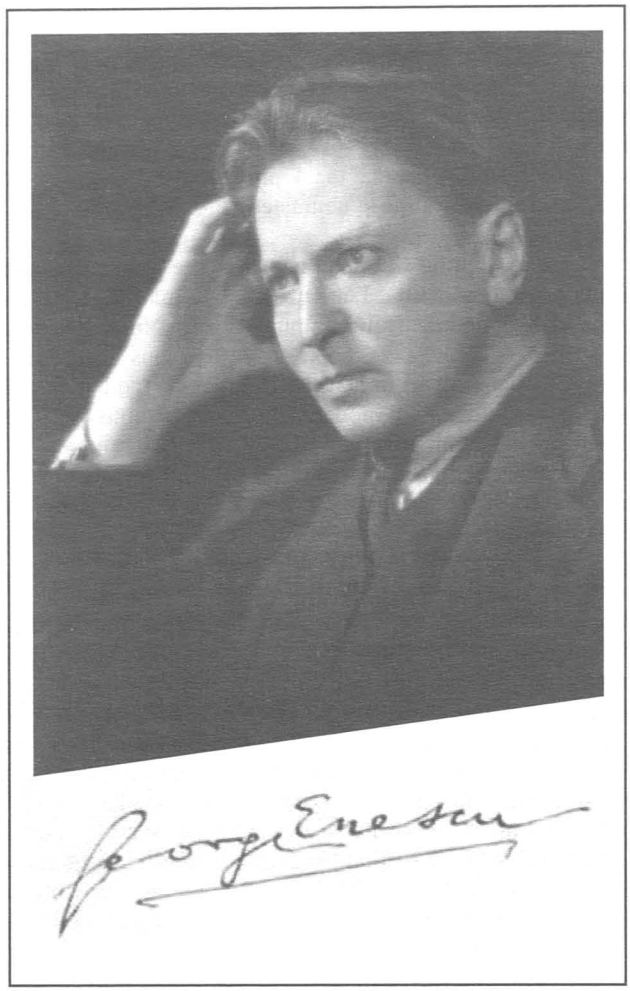

În 1920, Filarmonica se modernizează, sub conducerea dirijorului George Enescu, care se întoarce de la Berlin şi adună în preajma lui crema absolvenților de Conservator. În 1921, Opera Română devine instituție finanțată de la buget. Apar Conservatorul şi Teatrul Național de la Cluj. Apar radioul şi discul şi, odată cu ele, posibilitatea de a-i asculta pe interpreții preferați şi în saloanele de acasă. Dar poate că adevărata explicație pentru spiritul extraordinar de emulație care a existat pe scena muzicii interbelice este fabuloasa prezență a compozitorului George Enescu. Enescu a reuşit să coaguleze în jurul lui personalitățile de vârf ale epocii. El este cel care, prin muzică, a sincronizat cultura română cu cea occidentală. A avut extraordinara dorință de a ridica nivelul culturii române şi al muzicii în special. Făcea circuite obositoare, mergea în douăzeci, douăzeci şi cinci de orăşele de provincie să cânte Bach şi, dacă era întrebat la ce bun, că lumea simplă nu înțelege o muzică atât de profundă, el răspundea: "Nu-i nimic că nu pricepe Bach, să-l ia ca pe un medicament!". În 1913, a instituit un premiu național de compoziție pe care l-a acordat anual, până în 1946, când a părăsit definitiv România. Mai mult, el şi dirija compozițiile câştigătoare, pentru a le populariza. Enescu a fost un far călăuzitor pentru întreaga generație interbelică, a ridicat nu doar nivelul epocii respective, ci şi al celei care i-a urmat. După cel de-al doilea război mondial, am avut un mănunchi de muzicieni adevărați, care au fost recunoscuți peste hotare şi care i-au dus lui Enescu faima mai departe. Despre ei s-a vorbit ca despre Şcoala lui George Enescu: Anatol Vieru, Ştefan Niculescu, Aurel Stroe, Tiberiu Olah, Pascal Bentoiu, Theodor Grigoriu, Dumitru Capoianu, Miriam Marbe.

Revenind la George Enescu, pot spune că a fost o făptură cu totul excepțională. Avea o memorie fantastică. Bela Bartok i-a dat odată în tren o partitură. Enescu a citit-o atent de câteva ori, până la destinație, apoi i-a returnat-o. A doua zi a cântat-o din prima, fără s-o mai deschidă. Cânta cincizeci şi două de volume de Bach pe de rost.

Dirija Wagner pe dinafară. Era parcă venit din altă lume. Cânta din gură, cânta la fluier, la pian, la vioară, la violoncel, la flaut, la corn, la orgă. Era un poliinstrumentist. Avea tot timpul ce povesti. Era glumeț, spontan, făcea poezii, epigrame şi cuplete. Avea dar literar şi dar de desenator. Era un excelent caricaturist. Era tipul renascentist, cumula un talent fabulos. Avea maniere, ştia să fie elegant când se cerea, dar era şi nepretențios, de o mare modestie. Când pleca în turnee, nu-şi lua bilet la vagonul de dormit. Se culca la clasa a doua, întins pe scaune, aşa cum era îmbrăcat. Mergeau colegii lui şi-l rugau pe şeful de vagon să nu mai bage pe altcineva în compartiment, fiindcă "maistrul doarme un pic că ari concert la Botsieni".

Când ajungea, cu pantalonii necălcați, suia direct în trăsură şi gonea la hotel. Era gurmand. Îi plăcea mâncarea bună. Şi îi plăceau mult femeile. Era un bărbat foarte frumos şi dorit. Când se terminau concertele, năvăleau femeile pe el să-l invite la ele, să ia masa. În mare parte din fotografii apare alături de femei frumoase din societatea înaltă. A avut nu ştiu câte propuneri de căsătorie. A avut şi o fată din flori, despre care nu s-a ştiut nimic în timpul comunismului. A fost croitoreasă la Opera Română, de unde a ieşit la pensie. A murit în București. A fost o ființă foarte modestă, care nu s-a bătut niciodată cu nimeni să demonstreze nimic. S-a mulțumit cu condiția ei.

Marea dragoste a lui Enescu a fost Maruca Cantacuzino, pe care a iubit-o ca un nebun. A cunoscut-o, din câte se pare, la Peleş, prin 1911-1913, în cercurile Reginei Maria, de care ea era foarte apropiată. Maruca era căsătorită cu Mişu Cantacuzino, care se pare că ştia de idila ei cu Enescu. Mişu a murit în 1928, într-un accident de automobil. Tot atunci, Maruca l-a cunoscut pe Nae Ionescu, de care s-a îndrăgostit, la rândul ei, nebuneşte. Lângă el, cum mărturisea în jurnalul ei, simțea cum amețeşte, ghicind sub pielea lui pe însuşi Lucifer. Relația lor a durat şapte ani, iscând gelozii cumplite din partea lui Enescu, cu care a întrerupt şi reluat legătura de foarte multe ori. Enescu a aşteptat-o însă răbdător. Ce fascinație trebuie să fi exercitat această femeie asupra acestor bărbați, ambii mai tineri ca ea!

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Corul „Ion Vidu" din Lugoj, la Festivalul Enescu, ediţia 2011

Dr. Mirela ZAFIRI,
muzicolog

Sâmbătă, 10 septembrie 2011, ora 19.00 în cadrul Festivalului Internaţional „George Enescu", ediţia a XX-a, în Aula Magna „Teoctist Patriarhul" a Palatului Patriarhiei a avut loc concertul de muzică religioasă susţinut de Corul "Ion Vidu", unul din cele mai vechi coruri din ţară, atestat documentar încă din 1810. Început cu *Troparul naşterii Domnului* de V. Timaru şi *Stihiri* din *Catavasiile întâmpinării Domnului* de Gh. Cucu, concertul de muzică religioasă a cuprins două părţi distincte, firul povestirii purtându-ne paşii prin Naşterea, Patimile şi Învierea Domnului, într-o curgere lină, simbol al darului vieţii. De la celebrele corale ale lui Cucu, Vidu, Constantinescu, Mandicevski, Chirescu, Kiriac, Toduţă, sau *Tatăl Nostru* (Pann, armonizat de Goia), la inspiratele prime audiţii: *Doamne strigat-am* de Gheorghe Firca; *Piatra fiind pecetluită* de Doru Popovici; *Lăudaţi pe Domnul,* de Dan Voiculescu – Calitatea ansamblului coral condus de Remus Taşcău le-a înveşmântat în culoarea şi sonoritatea potrivite fiecărei lucrări în parte, mergând la sufletul auditoriului nu foarte numeros dar elevat, ce a răsplătit cu îndelungi aplauze fiecare piesă.

Cu o activitate neîntreruptă, de 40 de ani, la cârma corului se găseşte, dirijorul Remus Taşcău, sufletul de aur al culturii logojene, care, precum pasărea legendară renaşte din propria cenuşă. Piedicile şi lipsurile nu l-au descurajat. Desfiinţarea Corului Mare, care şi acum îi mai frânge inima, a fost doar pasul spre o nouă calitate, o restrângere camerală în cadenţă cu vremurile de restrişte ale libertăţii noastre. Activitatea permanentă a corului, concursurile câştigate în ultimii ani sunt demonstraţii ale profesionalismului acestui ansamblu, a harului artistic al conducătorului său. Este de subliniat calitatea vocilor pe care se sprijină partidele, în jurul cărora se adună sunetul, cum ar fi Lucian Oniţă, la bas, Ioana Mia Iuga la sopran, sau visul oricărui dirijor - profesorul Constantin Stan la tenor, voci frumoase care polarizează întreaga partidă spre o sonoritate caldă, plină de armonice.

După cum menţiona Grigore Constantinescu în Caietul Program al Festivalului Vidu, ediţia a XVIII-a: "Maestrul Remus Taşcău la împlinirea a 40 de ani de dirijat al Corului Ion Vidu, este un artist care şi-a împlinit vocaţia în concordanţă cu idealurile şi împrejurările. ... despre acest erou al muzicii corale bănăţene ne putem permite a-i vedea împlinirile luminate de bucuria cultivatorului de flori reunite de pretutindeni în jurul său, flori denumite cântec, joc, colindă."

Cine poate vorbi mai bine despre un artist sau interpret decât propriile sale realizări, oglindite în cronici, în dedicaţii, etc. De aceea am selectat o pleiadă de nume celebre în ale condeiului, muzicologi, publicişti sau compozitori şi chiar confraţi în ale baghetei, personalităţi de marcă ale muzicii româneşti care şi-au aplecat peniţa spre lauda acestei formaţii în ample articole dedicate talentaţilor lugojeni.

Voi începe periplul prin selecţia de cronici cu Dorin Păcurar, publicist lugojan, un artist în ale scrisului, pe care îl admir de ani de zile pentru stilul său fluent şi elegant, limbajul elevat, fraza de amplă respiraţie şi totuşi curgătoare şi perfect inteligibilă, sensibilitatea şi muzicalitatea evidentă a personalităţii sale impregnând orice comentariu asupra unui eveniment. O prezentare mai potrivită a corului Ion Vidu nu am găsit – succintă, completă, dinamic scrisă şi frumos îmbinată:

„Lugojul a rimat dintotdeauna armonios cu muzica, iar locuitorii săi au desluşit în arta cântecului coral virtualităţi cultivate iniţial ca expresie a unui puternic sentiment identitar de afirmare patetică a conştiinţei naţionale şi apoi de desăvârşire a unor înzestrări native excepţionale – transmise de la o generaţie la alta instituind astfel o nobilă tradiţie...

În structura repertoriului coralei „Ion Vidu" aveau să se regăsească peste patru veacuri de creaţie muzicală, de la Palestrina şi Monteverdi, la Poulenc şi Milhaud, fără a omite, desigur, fecundele incursiuni în baroc, clasicism sau romantism precum şi strălucitele abordări ale operelor autorilor români, de la Sabin Drăgoi, Marţian Negrea şi Paul Constantinescu (premiul Uniunii Compozitorilor acordat pentru tălmăcirea lucrării Miorita) la Sigismund Toduţă, Tudor Jarda, Alexandru Paşcanu sau Adrian Pop.

Patriarhul muzicologiei româneşti, imparţialul Viorel Cosma pecetluieşte: „Apariţia lui Remus Taşcău la conducerea Corului „Ion Vidu" a venit într-un moment de cotitură în existenţa formaţiei, fiindcă în regimul comunist, calităţile profesionale erau sacrificate în dauna altor „virtuţi" sociale. Numai echilibrul acestui om a făcut ca până astăzi, acest instrument de pasiune să se transforme într-unul de artă. (...)

Experienţa acestui maestru a pornit de la tradiţia mare vocală a bănăţenilor, de la potenţialul lor fizic, de la disponibilitatea şi ambiţia unor cântăreţi pasionaţi, dornici să facă dintr-un simplu colectiv artistic, un focar de artă într-o zonă a ţării scăldată în cântec de sute de ani. Remus Taşcău şi-a construit un repertoriu echilibrat, reprezentativ nu doar pentru Lugoj şi Banat, ci pentru o Românie unde corul s-a identificat cu omul. Am răsfoit cronicile de peste hotare ale formaţiei lui Remus Taşcău şi am dedus că străinii au înţeles exact mesajul dirijorului şi al cântăreţilor, dar au apreciat mai ales echilibrul repertoriului care devine o carte de vizită a personalităţii maestrului. De la muzica religioasă la cea laică, de la folclorul românesc (în special de la acele unice miniaturi vocale, numite colinde, fără egal pe plan mondial) până la creaţia cultă contemporană, românească sau străină corul „Ion Vidu" nu cunoaşte graniţe, nu are preferinţe, ci înţelege să slujească muzica, cu acel profesionalism care cucereşte, subjugă, entuziasmează.

A menţine azi în „viaţă" o asemenea formaţie corală, rămâne o performanţă de om, nu de muzician, de bucurie comună, nu de obligaţie profesională, calităţi pe care Remus Taşcău le-a dovedit cu prisosinţă. Dacă ar fi trăit la Viena, Roma sau Paris, poate că ar fi dispus de o şansă de afirmare mai rapidă, dar şi o destrămare imediată. Remus Taşcău a construit cu migală şi perseverenţă un colectiv de granit care poartă ceva din entuziasmul strămoşilor lui Ion Vidu. Să fim fericiţi că a rămas în Lugoj, unde miracolele se plămădesc mai greu, însă rezistă mai multă vreme."

Să nu uităm că Florenţa Banatului, Lugojul, va găzdui în 2012 cea de-a XX-a ediţie a Festivalului Coral Internaţional Ion Vidu. Dacă până în anii '90 acest festival se bucura de o promovare în concordanţă cu menirea sa, de stindard al falei logojenilor, sperăm la ceas aniversar în sporirea interesului forurilor competente faţă de un eveniment cultural emblemă a Lugojului - care simbolizează însăşi devenirea sa spirituală.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

PATRIMONIU

Cincinat SFINȚESCU, *Delimitări în regiunea municipiului Bucureşti (zone de construcţii şi zone de verdeaţă),* Bucureşti, Tipografia Curţii Regale F. Göbel Fii s.a., 1930, 32 p. cu ilustr. şi pl.

Principiul nostru este să păstrăm regiunei Bucureştiului caracterul unor insule de clădiri în marea de verdeaţă, iar nu de insule de verdeaţă într-o mare de clădiri. Dacă spre realizarea unei asemenea concepţii se străduieşte acum şi comisia de sistematizare pentru planul regional al Londrei, ar părea ca o prea mare lipsă de prevedere din partea noastră neglijarea mijloacelor care să asigure şi în zona Bucureştiului o asemenea situaţie.

D.D. ROSETTI (Max), *Trotuarul Bucureştiului. Tipuri şi impresii,* Bucureşti, Editura Librăriei Leon Alcalay, 1906, 116 p.

Când eram copil, pe locul unde se văd azi copaci deja îmbătrâniţi era o bisericuţă albă şi prăpădită: Episcopia [azi, scuarul din faţa Ateneului Român – n.a.]; pe acolo unde se plimba seara numai popa cu preuteasa, mai ales la ceasul când se aprind lămpile, mai dau târcoale persoane care de obicei nu-şi fac veacul prin biserici…

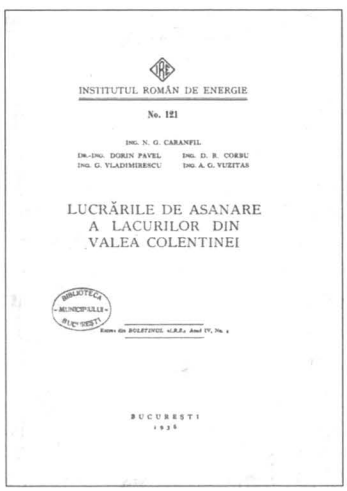

N. CARANFIL, ing. Dorin PAVEL, ing. G. VLADIMIRESCU ş.a., *Lucrările de asanare a lacurilor din Valea Colentinei,* Bucureşti, Extras din „Buletinul I.R.E.", an IV, nr. 4, 1936, 228 pag. cu ilustr.

Aceste lucrări, ca şi altele ce voi avea cinstea să vi le expun astăzi, şi sunt posibile de executat în jurul Bucureştiului, nu interesează imediat nici un elector. Sunt lucrări ce se întind pe o perioadă lungă de ani. Ele cer continuitate, cer sforţări financiare bine chibzuite, care să nu apese prea mult asupra altor lucrări de strictă necesitate. Executarea lucrărilor se datoreşte încrederii şi perseverenţei d-lor primari: Dem Dobrescu, Emanoil Dan şi Alexandru Donescu…

Rubrică realizată cu sprijinul Serviciului Memorie Comunitară. Patrimoniu Cultural Bucureştean

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

ISTORIA CĂRŢII

Amplus Internaţional - 20 de ani în slujba cărţii şi a culturii scrise

Interviu cu d-na Maria Stancu, manager cultural

În 1991 soţii Stancu, economişti la fosta Cameră de Comerţ a României, instituţie specializată în organizarea de târguri şi expoziţii cu caracter economic, în ţară şi în străinătate, părăseau slujba la stat, cum se spune, şi se lansau pe cont propriu într-o aventură ce avea să repete, într-un anume fel, evoluţia economică a întregii Românii post-decembriste. Era epoca privatizării, când mulţi români încercau să imite spiritul întreprinzător occidental. În mod cu totul deliberat, d-na Maria Stancu, azi directorul firmei Amplus Internaţional, specializată în organizarea de saloane şi expoziţii de carte, a ales domeniul promovării culturii scrise, ţinând seama şi de potenţialul unei pieţe aflate, în anii '90, în extindere.

Dialog cultural rodnic - ec. Maria Stancu, în vizită la Standul BMB

Î: Stimată doamnă Maria Stancu, de ce v-aţi profilat pe promovarea cărţii?

R: Am înfiinţat, cu soţul meu, firma Amplus Internaţional pentru că am considerat, acum 20 de ani, ca şi acum, că România are un potenţial deosebit în această privinţă. Deşi interesul pentru carte a mai slăbit între timp în rândul publicului românesc, el nu a dispărut. Dovadă este că pe piaţa cărţii funcţionează încă, cu succes, numeroşi operatori ce organizează saloane şi târguri de carte. Simptomatic, iniţiativele de stat au scăzut, păstrându-se constante mai ales cele private. Este o dovadă că, inclusiv în domeniul cărţii, este nevoie de spirit antreprenorial, de multă reclamă, dar şi de un cadru de promovare adecvat.

Î: Aţi ales, deci, deliberat, formula de Salon de carte...

R: Într-adevăr, manifestările organizate de noi poartă cu prioritate denumirea de Salon. Nu este întâmplător, deşi, ca manager comercial, aş fi putut opta pentru cea de Târg. La Târgurile de carte accentul este pe vânzare, iar promovarea este subordonată acestui deziderat. Organizatorii nu au alte obligaţii, iar participanţilor, edituri, întreprinzători individuali etc. le revine inclusiv obligaţia atragerii şi menţinerii clienţilor. Eu am ales altă formulă, şi anume Salonul, văzut ca un spaţiu de întâlnire a producătorilor şi beneficiarilor de carte, un loc unde se pot schimba impresii şi se poate face schimb de experienţă. Formula se pare că a prins, de vreme ce avem, de 20 de ani încoace, clienţi fideli, unii chiar de la înfiinţarea firmei.

Î: Ce relaţie aveţi cu Biblioteca Metropolitană Bucureşti?

R: Biblioteca Bucureştilor este poate partenerul nostru cel mai fidel. Aţi fost alături de noi de la înfiinţare şi continuaţi să ne rămâneţi aproape, în ciuda unor restrângeri de activitate, firesti în actualul context economic, prin care trec toţi partenerii noştri. Ne bucură că sunteţi cel mai fidel participant, atât la Salonul de la Muzeul de Istorie, dar şi în alte locaţii din ţară. De altfel, şi sper că nu dezvălui un secret, ci promovez o idee, recent s-a cristalizat într-un dialog cu directorul general al Bibliotecii, dr. Florin Rotaru, ideea organizării, în cadrul Amplus-ului, a unei reuniuni profesionale a bibliotecilor publice din România, având ca scop, între altele, şi coordonarea activităţilor de achiziţii de carte. În acest sens, contactul direct cu editorii rămâne vital, iar noi, prin Amplus Internaţional, punem la dispoziţie, inclusiv bibliotecilor, un cadru legal şi elegant de contact.

Î: Însoţiţi adesea manifestările Salonului de Carte de spectacole culturale, expoziţii, târguri de meşteri populari. Ce legătură au toate acestea cu cartea?

R: E simplu: publicul nu vizitează Salonul doar pentru a cumpăra cărţi. Într-un fel, comerţul cu cartea a scăzut comparativ cu anii '90. Au intervenit între timp alte metode de lectură – inclusiv electronice – iar cartea a devenit, de ce să nu recunoaştem, un obiect scump şi exclusivist. De aceea am făcut apel la alte forme de atragere a publicului. Câtă vreme acest gen de expoziţii şi comerţul adiacent se păstrează în limitele decenţei, acestea nu fac decât să sporească numărul de vizitatori şi, indirect, potenţiali cumpărători. Nu e nimic nefiresc să cumperi, alături de o carte, şi un obiect produs artizanal, să serveşti în condiţii civilizate o cafea, să te destinzi la un spectacol stradal. Mulţumesc pe această cale Departamentului pentru Minorităţi al Guvernului României, care a finanţat deplasarea la Bucureşti, Sinaia, Mediaş şi în alte locaţii unde am organizat caravane ale cărţii, a unor grupuri de artişti amatori, din rândul minorităţilor, care au făcut adevărate show-uri mediatice. Remarc în acest sens muzicanţii şi dansatorii de etnie italiană, ucraineană sau lipovenească, prezenţi la Saloanele Amplus Internaţional.

Î: Cum vedeţi, pe viitor, evoluţia pieţei de carte?

R: Câtă vreme autorităţile locale se vor implica – şi avem semne bune în acest sens de la Brăila, Ploieşti, Sinaia şi alte oraşe ale ţării – Amplusul va continua seria Saloanelor de Carte. Publicul rămâne interesat de acest produs, cu condiţia menţinerii unor preţuri decente. În acest sens, apreciem efortul Bibliotecii Metropolitane de a oferi cititorilor „un zâmbet, o carte", cum spune deviza dumneavoastră, respectiv cărţi din producţia proprie, la preţuri moderate. În fond, nimeni nu s-a îmbogăţit din scrierea şi comercializarea de cărţi. Păstrând acest comerţ în limite decente, contribuim şi noi, ca instituţie organizatoare, alături de expozanţi, la bunul circuit al cărţii, de la autor la cititor. Este poate singura modalitate de a păstra cartea în centrul atenţiei. De viitorul lecturii depinde nu doar soarta bibliotecilor, ci, indirect, a tuturor celor care scriu şi răspândesc acest produs cultural specific umanităţii, care este cartea.

Vă mulţumesc.

A consemnat,
M. Nencescu

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Carte, film şi multiculturalism în inima Transilvaniei

Catedrala Sf. Margareta - interior

Mediaşul, oraş cu un profil cultural şi istoric aparte, circumscris zonei central-europene numită curent Mitteleuropa, a găzduit, în cadrul Zilelor culturii medieşene, prima ediţie a Festivalului de Film Central-european, având denumirea generică de „7+1", respectiv şapte ţări central-europene şi un invitat de onoare, Israelul.

Manifestarea, purtând girul regizorului româno-„german" Radu Gabrea, a avut loc între 5-11 septembrie a.c., fiind susţinută material, între alţii, şi de cunoscuta firmă ROMGAZ, cu sediul central în localitate. În paralel, primăria Mediaşului a organizat şi „Salonul de carte şi presă Amplus", manifestare aflată la a III-a ediţie, la care a participat, ca invitată, şi Biblioteca Metropolitană Bucureşti.

Au onorat invitaţia autorităţilor locale numeroşi oaspeţi de peste hotare, regizori şi actori, criticii ardeleni Adriana Babeţi şi Cornel Ungureanu, iar din Bucureşti Tudor Caranfil şi Irina-Margareta Nistor. Totodată, au fost prezente peste 40 de edituri din toată ţara, alături de numeroşi distribuitori de carte şi librari. Manifestările menţionate au cuprins vizionări de filme – cele mai multe în spaţiul public, conferinţe, lecturi literare şi întâlniri cu cititorii.

Tema principală a manifestărilor a constituit-o relevarea multiculturalismului, element prezent în majoritatea filmelor, dar şi în titlurile cărţilor expuse. În acest sens, Biblioteca Metropolitană a prezentat un interes special pentru publicul de specialitate prin expunerea unor lucrări din această categorie, semnate de acad. Virgil Cândea, prof. Nicolae Tanaşoca sau ambasador Nicolae Mareş. De o deosebită atenţie s-a bucurat şi *Bibliografia cărţii bucureştene* de dr. Florin Rotaru.

După cum releva şi criticul Adriana Babeţi la una din conferinţele ce au însoţit manifestările enumerate, ceea ce a dat profilul cultural al spaţiului central european a fost (cu excepţia Austriei) puternica amprentă a îngrădirilor de tip totalitar. Cele cinci decenii de comunism postbelic au pus în valoare elementul de rezistenţă, suportul multor creaţii literare şi cinematografice. Pe de altă parte au fost relevate efortul şi rezistenţa poporului evreu care, alungat în bună măsură de pogromurile practicate în spaţiul est-european, a creat bazele unui stat cu totul nou şi puternic în teritoriul său tradiţional de existenţă. Aceste eforturi se regăsesc în multe din peliculele prezente pe ecranele Festivalului „Mediensis" şi se reflectă inclusiv în palmaresul competiţiei. Filme precum *Valea curajului* (regia Dan Wolman, Israel) sau *Trandafirașul* (regia Jan Kidava, Polonia) şi-au adjudecat simpatia juriului. În acelaşi timp, compoziţia multi-naţională *Biblioteca Pascal* (regia Szalbocs Hajdu), jucată de actori români şi unguri, a primit Premiul pentru imagine.

Programul a mai cuprins vizionarea unor filme de arhivă, puse la dispoziţie de Centrul Naţional de Film Evreiesc şi rulate la vechea sinagogă a oraşului, dar şi vizite la Complexul arhitectural Biertan, sediul fostei Episcopii Romano-catolice, azi muzeu. În acest context, prezenţa BMB a reprezentat o dovadă că Bucureştiul multicultural, proiect cultural promovat constant la nivelul instituţiei noastre, corespunde unui comandament mai larg, de inspiraţie europeană. Cărţile şi publicaţiile noastre şi-au găsit în Mediaşul medieval şi săsesc un loc propice de promovare şi difuzare.

Menţionăm că o prezenţă similară a fost evidenţiată în cursul aceleiaşi luni şi la Sinaia, unde standul BMB, participant la proiectul „Sinaia Forever", s-a bucurat de atenţia şi interesul publicului, prezent în număr mare la Zilele Oraşului Sinaia. *(CRONICAR)*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

AUTOGRAFE CONTEMPORANE

OCTAVIAN MIHALCEA şi poezia conceptelor

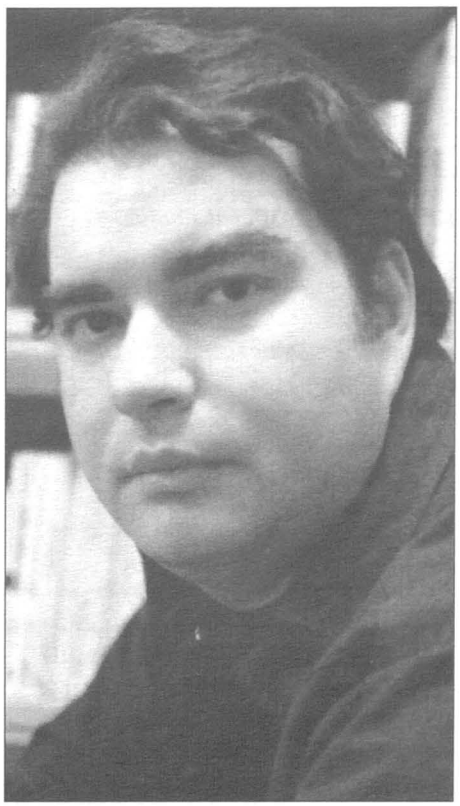

Filosof de formație, Octavian Mihalcea recompune metafora sub forma unor concepte cognitive. În acest fel, enunțurile sale lirice capătă forma unor denominări filosofice, în care combinațiile aleatorii sunt excluse. Încă de la debut *(Bărbatul artei sângerează fluturi, 2004)* poetul s-a concentrat pe re-definirea unor concepte lingvistice şi modificarea de sens a imaginilor ce le însoțesc. Sau, cum bine anticipa poetul Nicolae Boghian, ce i-a trasat o generoasă traiectorie lirică viitoare: „[poezia sa] are şanse să disloce prejudecățile poeziei moderne şi să se plaseze în avangarda cunoaşterii" (op. cit., p. 8)

Aşadar, Octavian Mihalcea este un poet post-modern ce îşi pune eternele întrebări existențiale despre iubire, forță şi amărăciune. Poezia sa nu explică, ci, mânată de suflul imaginației, defineşte. Ermetic, fixat într-o zonă „elegantă şi aristocrată", cultivând un stil aparent vetust, dar perfect asimilat, poetul este învăluit, asemenea „crailor", cum bine remarca un fin degustător de poezie, Emil Niculescu, de conştiința propriei singurătăți. Sonetele sale, grave şi solemne, îl plasează definitiv în umbra heraldică a lui Matei Caragiale, dar şi al ermetismului barbian.

Având avantajul unor lecturi vaste şi bine asimilate, poetul evită *boema* lenevă şi sterilă, extrăgând din spiritul matein tentația către „înaltele locuri". În acest fel, poezia sa cu referințe sub-urbane este salvată prin aluziile culturale. Beneficiind de prietenia unor artişti plastici inspirați, Octavian Mihalcea îşi însoțeşte adesea versurile de inspirate transcripții plastice. Coperțile, dar şi interioarele cărților sale sunt adevărate oglinzi paralele în care versul se reverberează la infinit. Acest dialog plastic este poate partea cea mai consistentă a operei sale de până acum. Dar, judecând după talentul etalat, poetul e departe de a-şi fi spus ultimul cuvânt. *(CRONICAR)*

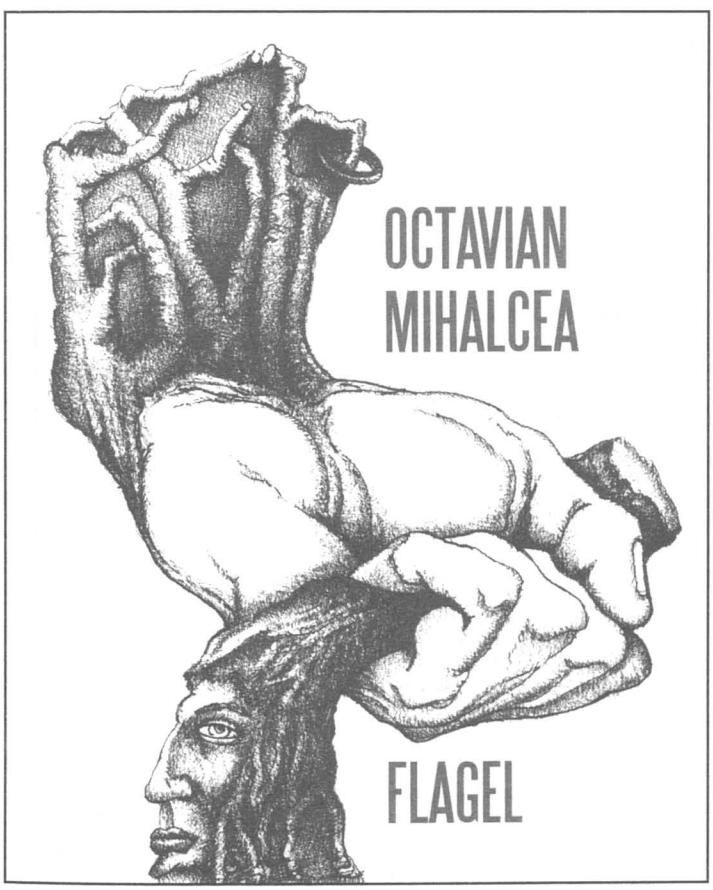

Volum ilustrat de Alex. Ivanov

ARTĂ

Prin artă ne-am retras din văzul care
Trecut şi iar prezent orbea în viață
Astrul-abis din ochiul de paiață
Încins de împlinirile flecare.

Cu vremea care curge înspre lună
Zideam în cer la ore potrivite
Fluturi de-apoi cu genele strivite,
Când l-am vrăjit pe clopot să apună.

Şi am uitat vorbirea nevorbită,
Am râs de noi cu fiecare oră,
În tine parcă am găsit o soră;

Ce roşie lucrare-n miez de noapte,
Când o silabă, prima, e rostită
Cu marile plăceri umbrind pe şapte.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Symposion

In memoriam Vasile Preda

Născut prin voia arcașului solar,
Gândești adânc la ce va fi să vină,
Spune-mi, din zarea tulbură-senină,
Cum strălucește-al lumii har?

Călare ești pe mândru bidiviu,
Sfânta Eladă-i leagăn pentru tine,
Suflul stelar al vechilor ruine
Te recunoaște, veșnicul său fiu.

Rămâi în spațiu, pur și demn,
Înalță pe coline sacru foc,
Și vei afla fantasticul soroc
Când Tatăl îți va da un semn.

Biobibliografie

*Născut la 3 septembrie 1976, în București, poetul **Octavian Mihalcea** a absolvit Facultatea de filosofie, în 2000. Debutează literar în 2003, în publicația „Renașterea culturală" și publică frecvent în revistele „Luceafărul", „Aurora", „Sud", „Oglinda literară" ș.a., ca și în publicațiile militare cu profil cultural. Este angajat al Bibliotecii Militare Naționale. Publică volumele: **Bărbatul artei sângerează fluturi** (Societatea Scriitorilor Militari, 2004), Flagel (Ed. Tritonic, 2008) și **Epicriza** (Ed. Semne, 2010) și este prezent în antologia **Sentiment latin** (bilingvă, în limbile română și italiană, Societatea Scriitorilor Militari, 2004). Cunoscut în branșa scriitorilor militari prin participarea la ședințele clubului „Rotonda Ștefan cel Mare", de la Cercul Militar Național, Octavian Mihalcea comunică într-un mesaj liric elaborat, cu trimitere mai degrabă spre raționament decât spre emoție, oferind o poezie de adâncă și subtilă cogniție. Poet, filosof și amfitrion al breslei literare cu epoleți, Octavian Mihalcea este autorul unor formulări insolite, ce însoțesc adesea textele camarazilor de condei.*

Din vechea curte

Se strânge cerul jos, rana învie
Cu bucurie-n pietre nesperate,
În geamuri sar oglinzile cerate
Ascunse zilei de caleşti-sicrie.

Pe lângă drum alunecă un templu
Pictat în ploaia singură și bună,
De peste veac învie o furtună
Din largul ceas ce-n vise îl contemplu.

La orizont plutesc pe maluri sure
Cruzimi de verde și de lună nouă,
Aici e centrul părții cu pădure

Intrat în peisaj atât cât plouă
Mereu cu nou și vechi... Același însă
Va stăpâni tăcut o poartă strânsă.

Catharsis

Deja, însingurate buze,
Vestiți alienarea trecută,
Afectați imprecisul prezent
Și priviți în voi, la mine.

Ecoul muzicii apuse
Se zbate continuu în aer,
Cutremură nevindecate inimi
Și arată că drumul nu e lung.

Iubesc povestea auritelor buze,
Comic și tragic perpetuu,
Pumnal cu miresme florale
Ce loveşte timpul sângerând.

Artă și vorbire

Cu gesturi largi privirea se îndoaie,
Fărâma albului alintă glasul,
Un proaspăt sorb divin ascunde ceasul
Iar verbul dintre ore se despoaie.

Jocul de veci îl repetăm, cuvântul,
Aprins de para aurei străine,
Când în pământuri vechi juram pe bine
Și tăinuiam un astru mort, cu gândul.

În preajma focului urcăm pe ape
Uitând că sorții mei au vrut să-ngroape
Între lumină și-ntuneric, marea...

Dar nici un semn de artă și vorbire
Să nu sărute gol acea simțire
Care invocă somnul, condamnarea.

În oglindă

Oglinda ne dezmiardă cu cercuri de lumină
Scăpate în prezent, spre lumea cea străină,
Venită înspre margini, la malul unui lac,
Să spargă mii de stele – adâncuri care tac.

Ce am văzut în urmă, nicicând nu mai era,
O rază neștiută mă cunoștea de mult,
Ferită se-arăta, rănea cerul ocult,
Privind ca înspre focuri, secrete venera.

Lucește fața zilei și naște un alt soare,
Ca ieri, ziua de mâine-și arată zorile;
Gândul îmi zboară către o prinsoare
Cu alb și negru, toate așteptările....

Să știi să uiți din chipul ieri crezut
Că iarna astrul e mai slut!

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

MERIDIAN BIBLIOTECONOMIC

Simpozion Internaţional: „Cartea. Europa. România", ediţia 2011

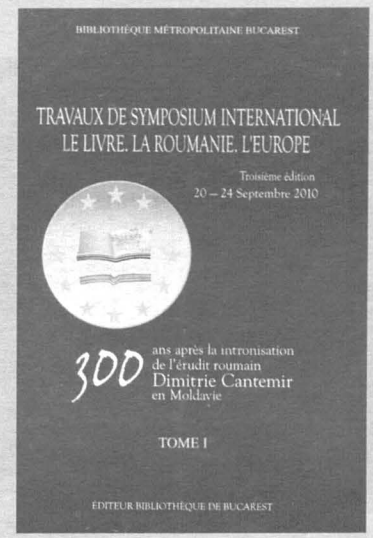

A intrat în tradiţie ca în fiecare septembrie aniversar, când Bucureştii intră în sărbătoare pentru a marca cei peste 500 de ani de existenţă autentificată documentar, Biblioteca Metropolitană să marcheze acest moment printr-o manifestare ştiinţifică de amploare internaţională. Inaugurată în 2008, manifestarea purtând denumirea Simpozion Internaţional „Cartea. Europa. România" a ajuns în acest an la cea de-a IV-a ediţie, cunoscând, succesiv, o creştere atât în ce priveşte numărul şi calitatea participanţilor, cât şi ca răsunet ştiinţific. Este încă o dovadă că tenacitatea şi bunul renume al directorului instituţiei, dl. dr. Florin Rotaru, au reuşit să găsească resurse pentru a-l face posibil, dar mai ales să antreneze personalităţi din ţară şi din străinătate pentru un proiect ce putea părea, chiar în urmă cu câţiva ani, cu totul inabordabil.

Ediţia a IV-a a reunit, între 20-23 septembrie, la Bucureşti şi la Sinaia, peste 140 de specialişti din patru continente – Europa, Asia, Africa şi America de Nord – fiind până în prezent cea mai spectaculoasă reuniune ştiinţifică a momentului. Creşterea, de la an la an, este evidentă. Dacă volumul cu *Lucrările Sesiunii* editat în 2009 avea puţin peste 400 de pagini, iar cel din 2010 sub 800 de pagini, ediţia din 2011 reprezintă ea însăşi o raritate bibliofilă: un singur volum în patru tomuri, reunite în casetă, însumând peste 1950 de pagini tipărite în limbile oficiale ale simpozionului – franceză şi engleză.

Ca de obicei, Simpozionul a funcţionat pe 4 secţiuni (http://simpozion2011.bibliotecametropolitana.ro/home-en.aspx): Istoria şi civilizaţia cărţii (Secţiunea 1), Pregătirea profesională a bibliotecarilor (Secţiunea 2), Relaţii militare, comerciale şi culturale în Balcani din Antichitate până în perioada bizantină (Secţiunea 4). În mod excepţional, Secţiunea 3 a reunit, la Hotelul Novotel din Bucureşti, cel de-al V-lea Congres Internaţional de Studii Vedice sub titlul Sākhās vediques: Passé, présent et avenir / Şcolile vedice: Trecut, prezent şi viitor, onorat, între alţii, de prezenţa d-lor Jan E. M. Houben de la Ecole Pratique de Hautes Etudes din Paris, Michael Witzel de la Harvard University, Department of Sanskrit and Indian Studies, USA şi a d-lui Asko Parpola, cercetător la Universitatea din Helsinky, Finlanda (polivalent, s-a ocupat în studiile Domniei Sale şi de cultura pre-Cucuteni). De menţionat faptul că ediţiile anterioare ale conferinţei ştiinţifice de cea mai înaltă clasă au avut loc la Harvard (1989), Kyoto (1991), Leiden (2002), Austin (2007). Pentru organizarea sa la Bucureşti, Biblioteca Metropolitană a intrat în competiţie cu Universitatea din Oxford, cea dintâi câştigând prin promptitudine şi angajament, conferinţa anterioară de studii orientale, „Veda-Vedanga and Avesta between Orality and Writing", desfăşurată în cadrul tradiţionalului simpozion anual al Bibliotecii, fiind un garant în acest sens. Pentru a marca această a cincea ediţie jubiliară, Biblioteca Metropolitană a emis o medalie de bronz cu numele şi anii ediţiilor anterioare, iar pe avers cu chipul poetului bengalez Rabindranath Tagore, comemorând astfel 150 de ani de la naşterea acestuia.

Din broşura *Rezumatul comunicărilor / Résumé des communications,* editată de BMB cu acest prilej, o adevărată avanpremieră pentru ediţia 2012 a Lucrărilor Simpozionului, reţinem că manifestarea din acest an a purtat girul Academiei Române, prin Institutul de Studii Sud-Est Europene (un sprijin substanţial oferindu-l d-na Ioana Feodorov, cercetător principal la instituţia menţionată), dar şi al Catedrei UNESCO de Studii şi Schimburi Culturale şi Interreligioase din cadrul Universităţii Bucureşti, prin dl. prof. Martin Hauser. Pentru Congresul de Studii Vedice remarcăm implicarea cu maximă responsabilitate a d-nei dr. Julieta Rotaru, cercetător ştiinţific în cadrul BMB.

Semnalăm cu bucurie reîntâlnirea, la Bucureşti, cu ocazia participării la Simpozion, cu personalităţi ale culturii mondiale, prieteni statornici ai BMB, precum prof. Frédéric Barbier, profesor la CNRS, Franţa, Maris Midori Deaecto, profesor la Universitatea din Sao Paolo, Brazilia, Lionel Dujol de la Médiathèque Pays de Romans din Lyon, Joseph Mika, profesor la School of Library and Information Science, Wayne State, USA, sau a d-lor Jacques Bouchard, director la Centre d'Etudes Néo-Helléniques din Montreal, Canada, Serghei Frantsuzov, cercetător la Institutul de Studii Orientale de pe lângă Academia de Ştiinţe a Rusiei de la St. Petersburg, Vera Tchentsova, cercetător la Academia de Ştiinţe din Moscova, iar lista poate continua.

Dintre prietenii constanţi ai BMB, originari din România, astăzi cercetători şi cadre didactice la instituţii internaţionale de prestigiu, semnalăm revederea cu familia Dodina şi Stefan Lemny, alături de Rodica Paleologue, Radu Păun, Tudor-Aurel Pop ş.a.

Oaspetele de onoare al manifestării ştiinţifice anuale a Bibliotecii Metropolitane a fost Jean Noël Jeanneney, fostul preşedinte al Bibliotecii Naţionale a Franţei (2002-2007) şi consilierul Preşedintelui Jean Chiraque, susţinătorul în Parlamentul Europei al proiectului european de digitizare concretizat în biblioteca Europeana, al cărui partener din România este Biblioteca Metropolitană Bucureşti, prin proiectul său de creare a bibliotecii digitale naţionale Dacoromanica (www.dacoromanica.ro). De menţionat faptul că acest proiect întreprins încă din anii 90 de către BMB, a demarat de facto în 2008, primele pagini digitizate fiind puse la dispoziţia utilizatorilor internauţi chiar la inaugurarea Simpozionului „Cartea. Europa. România", pe 20 septembrie 2008, în prezenţa d-lui Jean Noël Jeanneney şi al Preşedintei IFLA (International Federation of Library Association), Claudia Lux.

Desfăşurată într-o atmosferă de caldă colegialitate, stimulată de organizarea impecabilă şi cadrul natural generos, manifestarea organizată de BMB a reprezentat un bun prilej de promovare a valorilor culturale naţionale în context european, un exemplu de reuşită ştiinţifică şi comunicaţională.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

L'un de nous deux / Unul dintre noi doi, un spectacol după piesa lui Jean Noël Jeanneney

Jean Noël Jeanneney - oaspete de seamă al BMB

Joi, 22 septembrie, Sala Tinerimea Română din Bucureşti a găzduit spectacolul experimental cu piesa *L'un de nous deux* de Jean Noël Jeanneney, în regia d-nei Anca Maria Colţeanu. Manifestarea a fost promovată şi susţinută de BMB, fiind inclusă în programul Simpozionului Internaţional „Cartea. Europa. Romania". Anterior, spectacolul a fost prezentat, în premieră în România, la Sinaia, în cinstea participanţilor la simpozion.

Cunoscut publicului bucureştean în special prin lucrarea *Când Google a cucerit Europa,* apărută la Editura Biblioteca Bucureştilor (2 ediţii, 2008 şi 2010, în zece limbi de circulaţie europeană), dl. Jean Noël Jeanneney este un apreciat istoric şi scriitor francez, cadru didactic la Institutul de studii politice de la Paris, din 1977. În calitate de fost preşedinte al posturilor Radio France şi Radio France International (1982-1986), dar şi de director al Bibliotecii Naţionale a Franţei (2002-2007), dl. Jean Noël Jeanneney a contribuit fundamental la crearea Bibliotecii Digitale „Europeana", după modelul căreia a fost construită şi Biblioteca Digitală „Dacoromanica", un proiect purtând marca BMB, realizat în parteneriat cu Biblioteca Academiei.

În prezent, dl. Jean Noël Jeanneney, care a vizitat în ultimii ani de mai multe ori România la invitaţia directorului general al BMB, dl. dr. Florin Rotaru, prezidează festivalul anual „Întâlnirile de istorie" de la Blois, precum şi juriul concursului „Premiul Cărţii de Istorie". Autor a numeroase cărţi cu conţinut istoric, dl. Jeanneney este şi realizator al emisiunii matinale „Concordanţa timpurilor", difuzată pe postul „France Culture".

Piesa *Unul dintre noi doi* redă o convorbire imaginară dintre doi prizonieri ai regimului Pétain, intelectualii Léon Blum şi Georges Mandel, ambii reţinuţi pentru opţiunile lor politice. Autorul se pune, succesiv, în poziţia lui Mandel, intelectual de factură realistă, şi a lui Blum, gânditor idealist. Conversaţiile dintre cei doi exprimă două morale diferite, două moduri de acţiune, ambele în serviciul Franţei. Punctele de vedere exprimate reprezintă două modele de gândire politică, moştenite de la Clémenceau şi Jaurès, ambii oameni de stat de factură europeană.

Pentru a reda dramatismul situaţiei, regizoarea Anca Maria Colţeanu a ales doi actori tineri, Răzvan Alexe şi Horia Andrei Butnaru. Spectacolul este dramatic prin prisma tensiunii ideilor. Cei doi intelectuali sunt puşi în postura de a-şi aştepta propria execuţie, ca urmare a unui act de trădare. Presiunea socială ar trebui să le neutralizeze convingerile. Din contră, personajele simbolic alese reprezintă caractere puternice. Ambii îşi aşteaptă moartea cu demnitate. Ceea ce îi caracterizează însă este apetitul verbal. Fără teamă de moarte, Blum şi Mandel, personaje simbolice ale epocii, vorbesc fără încetare. În anticamera morţii, singura lor armă rămâne cuvântul.

Ca o concluzie asupra acestui spectacol, merită subliniate cuvintele lui Jeanneney însuşi: „Peste interese se poate trece, peste pasiuni niciodată." Aşadar, un spectacol despre libertate, despre rolul vorbirii, despre fiinţa umană în general este piesa lui Jean Noël Jeanneney oferită publicului bucureştean de către BMB. *(Redacţia „B.B.")*

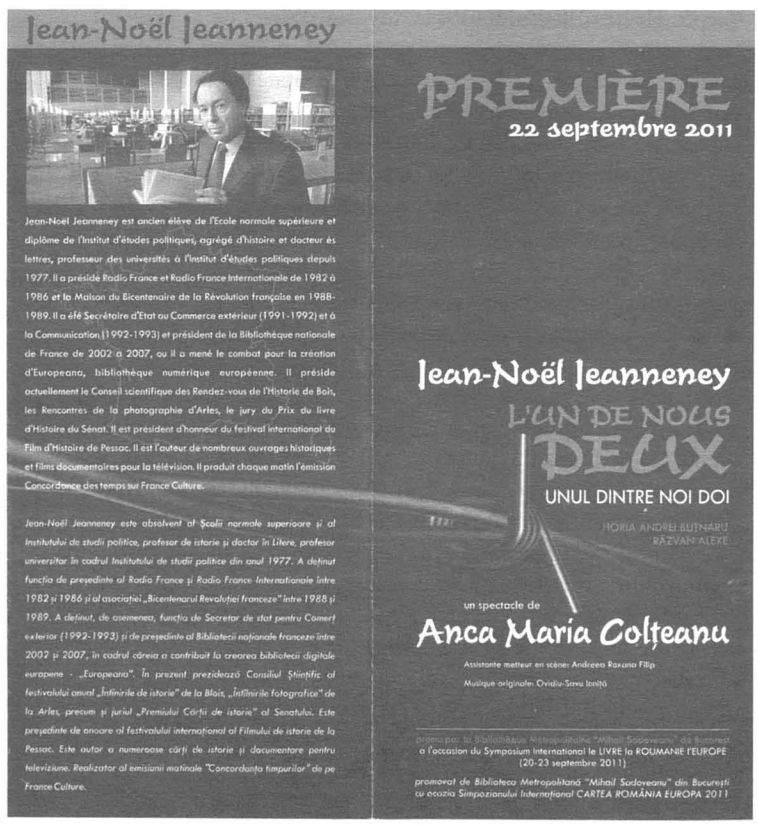

Programul - afiş al spectacolului

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

ORIZONTURI

RABINDRANATH TAGORE
Cetăţean al ţării sale şi al Universului

Prof. dr. Uma DASGUPTA
Universitatea din Calcutta

Rabindranath Tagore s-a născut în 1861 şi a murit în 1941. El copilărit în casa Jorasanko, conacul familiei Tagore din inima Calcuttei. Familia sa s-a mutat în Calcutta cu averile fluctuante ale Companiei Indiilor Orientale. Membrii familiei Tagore au părăsit funcţiile lor preoţeşti, moştenite ca înalţi Brahmani, pentru a deveni brokeri pentru comercianţii europeni din sectorul bancar şi de asigurări şi din sectorul plantaţiilor.

Dr. Uma DASGUPTA, participant la Festivalul Culturii Indiene "Namaste India", Bucureşti, 2011 şi oaspete al Bibliotecii Metropolitane

Familia se poate lauda cu primul negustor independent indian, care a fost bunicul lui Radindranath, Dwarkanath Tagore. Printre alţi pionieri în familie au fost: proprietari temerari de terenuri, reformatori în gândire, eruditi ai Sanscritei, poligloţi, un înalt funcţionar public, o primă femeie romancier, şi, să nu uităm, un poet de rang mondial!

Rabindranath a scris: *"Era ceva remarcabil în familia noastră. Era ca şi cum am fi trăit aproape de vârsta pre-Puranică a Indiei prin angajamentul nostru faţă de Upanişade... Pe lângă acest lucru a existat o dragoste cu adevărat profundă pentru literatura engleză în rândul vârsnicilor mei. Shakespeare şi Sir Walter Scott au avut o puternică influenţă asupra familiei noastre ... "* De asemenea, el menţiona: *"Tatăl meu a preţuit o sinteza lui Hafiz şi a Upanişadelor în inima lui".*

La vârsta de 17 ani, Rabindranath a fost rugat de tatăl său să meargă în Anglia să studieze Dreptul. El s-a întors fără să fi terminat Dreptul, dar, ca mulţumire adusă familiei englezeşti la care a locuit, el a scris: *"Nu am primit niciun şoc calculat să-mi sfărâme cadrul originar al vieţii mele - dimpotrivă, estul şi vestul s-au împrietenit în persoana mea".*

După întoarcerea acasă, el s-a adâncit în scris. La vârsta de 30 de ani el devenise deja un poet bine cunoscut care scria în limba sa maternă, bengaleza. El a scris: *"Mi-am petrecut majoritatea timpului cu preocupări literare până la 40 de ani sau mai mult. Nu am avut niciodată dorinţa de a lua parte la activităţile practice, pentru că am avut o convingere înrădăcinată în minte că nu am avut darul."*

Prima sa şansă de a-şi examina viaţa ca cetăţean a fost în deceniul pe care l-a petrecut din 1890 în zona rurală a Bengalului de Est, unde tatăl său l-a trimis să gestioneze întinsele moşii agricole ale familiei aflate de-a lungul râului Padma, numele local pentru Ganga. Acolo el a făcut cunoştinţă îndeaproape cu lupta pentru supravieţuire a omului de rând. El scria: *"Munca mea ca zamindar m-a dus pe drumuri lungi din sat în sat, de la Shelidah la Patisar, pe râuri mici şi mari, şi de-a lungul 'beels'".*

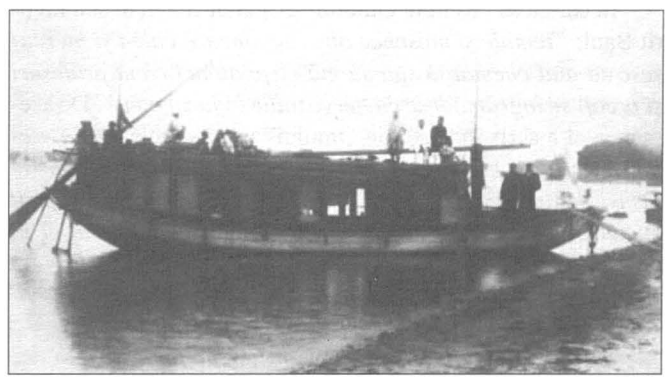

Vaporul Padma cu care a călătorit Tagore de-a lungul râurilor

El scria: "*Încet dar sigur am început să înţeleg durerea şi sărăcia sătenilor şi am devenit dornic să fac ceva în legatură cu acest lucru. Am început să mă simt ruşinat că-mi petreceam zilele pur şi simplu ca un proprietar de pământuri preocupat numai de propriul profit şi de propria pierdere. Aşa că am început să mă gândesc ce s-ar putea face."* Ştim din scrierile sale că acesta a devenit un punct de cotitură în compasiunea sa pentru umanitate, prima sa experienţă pe propria piele legata de condiţia mizeră în care trăiau majoritatea concetăţenilor săi.

Încetul cu încetul Rabindranath a început să resimtă o chemare clară şi inconfundabilă de a renunţa la viaţa sa într-un fel (la început nu ştia în ce fel anume), mai deplin în favoarea ţării sale. Acesta a fost momentul în care a scris poemul inovator "Ebar Phirao Morey" sau "Chemarea către muncă".

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Traducerea sa din engleză este:

Marșând cu valurile Vieții Eterne
trebuie să mergem înainte cu Adevărul ca Stea Polară
și niciun gând de moarte.
Aspre zile rele se vor vărsa asupra noastră,
dar trebuie să continuăm lupta
pentru a ne păstra Întâlnirea cu El
la picioarele căruia am vărsat bogăția inimii noastre
din timp în timp.

La început scopul său era patriotic, dar mai târziu a devenit spiritual. El a scris:

"...în acea dimineață în sat, faptele vieții mele mi-au apărut dintr-o dată într-o unitate luminoasă de adevăr. Toate lucrurile care mi se păreau valuri pribegi mi s-au arătat în minte în relație cu o mare fără limite. Eram sigur că o Ființă care m-a înțeles pe mine și lumea mea își căuta cea mai bună înfățișare a sa în toate experiențele mele, unindu-le într-o personalitate ce se află în continuă deschidere, care este o operă spirituală de artă. Îi eram responsabil acestei Ființe; deoarece creația din mine este a lui precum și a mea."

În perioada 1894-1900 când el a fost complet absorbit de realitatea crudă a vieții oamenilor de rând, poemele sale au exprimat un anumit misticism interior. Un astfel de poem central a fost Jiban-debata (Dumnezeul vieții). În Jiban-debata el a dat expresie unui mod interior de simțire a divinității, care îl inspiră și îl ghidează. Prin această experiență el s-a dedicat unei mișcări graduale de îndepărtare de la religia instituțională, considerând că nu este necesară nicio mediere sacerdotală între credincios și Dumnezeu.

În cartea sa "Religia Omului" el a citat cântecul său favorit Baul: *"Temple și moschee obstrucționează calea și nu reușesc să aud chemarea sau să mă mișc atunci când profesori și preoți se îngrămădesc cu nervozitate în jurul meu"*. De asemenea el a scris în "Religia Omului" următoarele: *"Din vremurile când Omul a devenit cu adevărat conștient de el însuși, el a devenit de asemenea conștient că există un spirit misterios al unității, care și-a găsit manifestarea prin el în societatea sa"*.

Într-un poem din *Gitanjali* el spunea:

"El este acolo unde plugarul ară pământul tare
și unde drumarul sparge pietrele
El este cu ei în soare și ploaie
și haina lui este acoperit cu praf
Dezbracă mantaua cea sfântă
și la fel ca el vino jos pe pământul prăfuit!"

Scrisorile pe care le-a scris sunt considerate ca punct de reper pentru acea perioadă, ca și povestirile scurte. Scrisorile au fost publicate în 1912 ca Chhinnapatra (Fragmente). De asemenea, el a scris și numeroase eseuri puternice care susțineau reforma socială a țării sale. Drama sa Achalayatan (Neclintirea) este dedicată îndărătniciei și încăpățânării ortodoxiei Hindu.

În eseul său "Swadeshi Samaj" din 1904 el a adresat o chemare tineretului educat pentru a lucra în sate și pentru a ridica gradul de conștientizare în rândurile sătenilor.

A scris:

"Dacă nu poți face nimic altceva, măcar taie-te
din ziare și du-te
în orice sat și oferă-le educație lor
celor cu care nimeni nu a vorbit niciodată; adu
fericire lor, speranță, servește-i și
anunță(-i) că este demnitate în ei ca ființe
umane, că ei nu merită
disprețul universului"

Între 1904 și 1905, el însuși s-a alăturat Mișcării Swadeshi din Bengal dar s-a retras imediat când au început manifestațiile comunale din interiorul Mișcării. Făgăduind solemn că nu se va mai alătura niciodată unei mișcări politice, el a decis să se îndrepte spre educație, ca soluție pentru modelarea minții oamenilor. A scris: *"Cred că toate problemele umane își pot găsi soluția fundamentală în educație... Sărăcia, molima, luptele comunale și înapoierea industrială ne îngustează calea și ne-o fac periculoasă din cauza lipsei unui grad adecvat de educație"*. Romanele sale: Gharey Baire (Casa și Lumea) și Gora anilor 1910-1915 au atacat influența otrăvitoare a Hinduismului asupra politicii Swadeshi. El a încheiat Gora cu următoarele vorbe aparținând protagonistului romanului:

"Astăzi sunt, înainte de toate, indian.
În mine nu este nicun conflict al comunităților
Hindu, musulman sau creștin.
Astăzi orice castel din India este castelul meu,
Pâinnea tuturor este și pâinea mea... "

A scris:

"Chiar dacă încă din vreme copilăriei mele am fost învățat că idolatrizarea națiunii este aproape mai bună decât adorația față de Dumnezeu și umanitate, cred că am depășit această învățătură, și am convingerea că conaționalii mei vor câștiga cu adevărat India care le aparține prin lupta împotriva modului de educare ce îi învață că o țară este mai importantă decât idealul umanității".

Criticii naționaliști ai lui Rabindranath l-au acuzat de "dezertare". Făgăduind solemn că nu se va mai alătura niciodată unei mișcări politice, el s-a îndreptat în schimb spre a lucra cu chiriașii hinduși și musulmani ai familiei sale.

Umanismul lui Rabindranath a avut câteva stadii distincte de dezvoltare. Simțul sau adânc față de ecologia omului și a naturii i-a inspirat cele mai persistente scopuri în viață. Acestea au fost:

– Să aducă bucurie și valori alternative educației urbane,

– Să aducă la un loc orașul și satul în crearea unei noi educații,

– Să construiască o societate bazată pe cooperare, în strânsă legătură cu land-ul,

– Să rededice oamenii unității în diversitate a Indiei în cooperare cu Asia și să îndrepte Vestul spre auto-realizarea lumii.

În Bengalul rural de sud, în Santiniketan și Sriniketan, la o sută de mile nord-vest de Calcutta, Rabindranath a început pentru prima dată să integreze aceste credințe ale sale în timp ce experimenta un nou mod de educare.

Santiniketan fusese descoperit ca un loc senin de către tatăl lui Rabindranath, Debendranath Tagore, în timpul călătoriilor sale în districtul Birbhum din Bengalul de Sud. Debendranath a cumpărat pamânt aici de la familia Sinha, proprietari de Raipur, și a construit o casă pe acesta în 1863. El a numit această casă 'Santiniketan', reședință de pace, de unde locul a luat și numele.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Un drum pe pământul roşu se întindea de la Santiniketan până la staţia de tren de la Bplpur

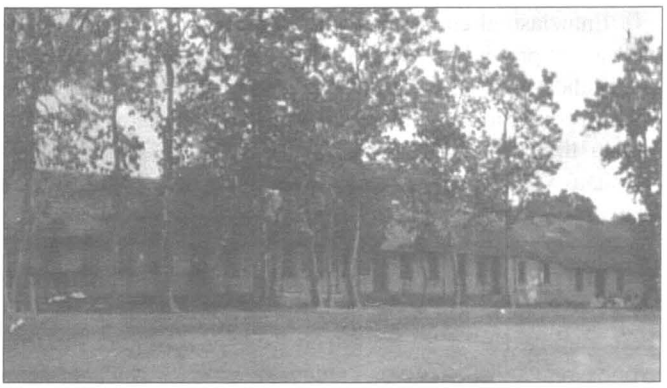

Căminele şcolii din Santiniketan

Acolo Rabindranath a înfiinţat o şcoală în 1901 pentru ca mai târziu să ridice şi o universitate internaţională numită Visva-Bharati şi un institut de reconstrucţie rurală numit Sriniketan.

A ales umanitatea în detrimentul patriotismului şi a transformat în misiune idealul de a reuni Estul cu Vestul. Acesta este motivul pentru care nu s-a alăturat Mişcării Non-cooperării a lui Gandhi. A scris: *"Gandhiji, întreaga lume suferă de un cult al naţionalismului egoist şi limitat. India a fost întotdeauna ospitalieră cu toate naţiunile şi credinţele. Am ajuns să cred că noi în India încă mai avem multe de învăţat de la Vest şi ştiinţa sa, şi încă trebuie ca prin educaţie să învăţăm să colaborăm unii cu alţii".*

Rabindranath l-a încurajat pe reverendul C.F. Andrews, care l-a ajutat la şcoala sa din Santiniketan, să se ducă în Africa de Sud în ianuarie 1914 şi să sprijine comunitatea indiană de acolo şi pe Gandhi într-o misiune care s-a dovedit crucială în securizarea aşezământului Smuts-Gandhi. Când Gandhi a părăsit Africa de Sud şi a trimis un număr de copii de la aşezământul din Phoenix în India, Rabindranath le-au oferit ospitalitate şi educaţie în Santiniketan. Rabindranath şi Gandhi au rămas prieteni pentru totdeauna. Rabindranath s-a adresat lui Gandhi ca Mahatma Gandhi în vreme ce acesta făcea vizite frecvente în Santiniketan. Ambii considerau că educaţia în India este incompletă dacă nu include şi satele unde trăiau marea majoritate a indienilor.

Şcoala Santiniketan şi Universitatea Internaţională Visva-Bharati erau un experiment dinamic în ceea ce privea construirea unei legături vii între oraş şi sat şi între local şi global. Studenţii veneau la Santiniketan atât de la oraş cât şi de la sat şi profesorii veneau din diferite părţi ale lumii.

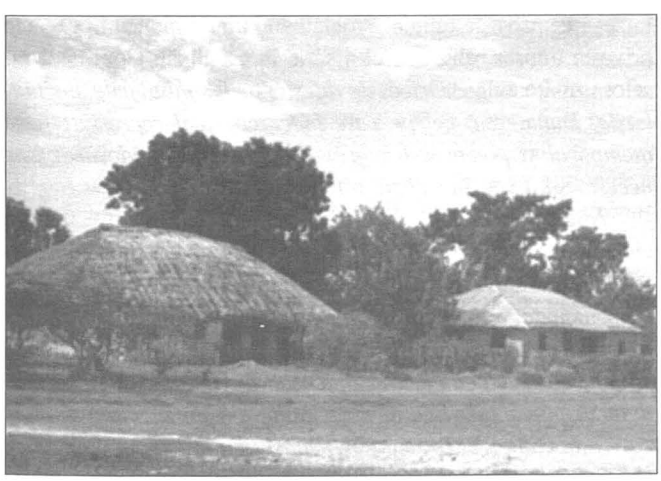

Casele profesorilor din Santiniketan

Peisajul uman mixt din Santiniketan, care includea sate hinduse, musulmane, ribale, şi diferenţe sociale şi de rasă era o privelişte autentică şi educativă asupra adevăratei Indii, tocmai bună de arătat studenţilor de la oraş, ai şcolii sale. A ales o educaţie holistică la un nivel de bază pentru a inspira valori cosmopolitane şi alternative în modelarea unei fiinţe umane complete, care ar putea contribui la realizarea unei lumi mai bune.

Complexul de la Santiniketan, incluzând şcoala, universitatea şi institutul de reconstrucţie rurală, a fost perceput ca 'o stare de unitate creativă' unde minţile studenţilor şi elevilor se puteau elibera de superstiţii, fiind îndreptate către respectul faţă de fiinţa umană, neluând în considerare rasa sau credinţa. La Santiniketan, aniversările oamenilor de valoare care au aparţinut multiplelor culturi şi religii ale Indiei, dar şi lumii întregi, cum ar fi Buddha, Cristos, Mohammad, Chaitanya şi Rammohun Roy, primul reformator modern al Indiei, erau sărbătorite cu rugăciuni şi discursuri.

Rabindranath s-a angajat la şcoala Santiniketan în reînvierea celor mai bune lucruri din moştenirea indiană, dar le-a pus într-o perspectivă umanistă universală, în vederea realizării unui 'adevăr colectiv'.

A devenit un călător prin lume care s-a eliberat din izolarea de a fi un provincial al Indiei Britanice. Între 1916 şi 1932 el a călătorit în 30 de ţări de-a lungul a 5 continente şi a pus ospitalitatea Universităţii Visva-Bharati la dispoziţia umaniştilor şi oamenilor de ştiinţă din acele ţări. Dorind să aibă acces la mai multă lume, el şi-a luat propriile traduceri în limba engleză ale unei selecţii din poeziile sale în Anglia în 1912, care au devenit Gitanjali-ul său englez.

Volumul său "Gitanjali" a primit Premiul Nobel pentru Literatură în 1913, premiu care l-a transformat într-un cetăţean al lumii. El a fost prima persoană din afara Europei care a câştigat acest premiu.

La izbucnirea Primului Război Mondial în 1914, el a simţit nevoia presantă de a insista pentru o lume a cooperării şi a scris esuri critice la adresa războiului şi naţionalismului militant. Aceste trei eseuri erau strânse într-o colecţie: "Naţionalism în Vest", "Naţionalism în Japonia" şi "Naţionalism în India". Acestă colecţie, scrisă în limba engleză în 1915, a fost distribuită ca lectură în timpul războiului în Japonia şi America în 1916. Rabindranath Tagore a fost discreditat de audienţele din Japonia şi ridiculizat de presa americană. Totuşi, el şi-a continuat campania împotriva războiului. El a susţinut că naţionalismul agresiv şi conflictele ar putea fi înlăturate prin studierea reciprocă a culturilor şi istoriilor naţiunilor şi prin schimburi la nivelul învăţământului superior.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Entuziasmul cu care mesajul său de cooperare internațională a fost primit în Europa l-a condus la ideea că India era cel mai indicat loc pentru înființarea unui centru internațional. În 1921, această idee s-a materializat prin inaugurarea oficială a universității sale internaționale, Visva-Bharati. Logo-ul Universității Visva-Bharati a fost preluat din Vedas, "yatra viswam eka nidam", semnificând: " *(locul) unde lumea întreagă se întâlnește într-un singur cuib".*

El a cunoscut numeroși pacifiști și gânditori ai lumii printre care: Romain Rolland, Paul Richard, Bertrand Russell, Gilbert Murray, Helen Keller, Albert Einstein, Okakura Kakuzo, Yone Noguchi, etc. La îndemnul lui Romain Rolland, el a semnat Declarația Spiritului de Independență în 1919, alături de alți pacifiști ai lumii.

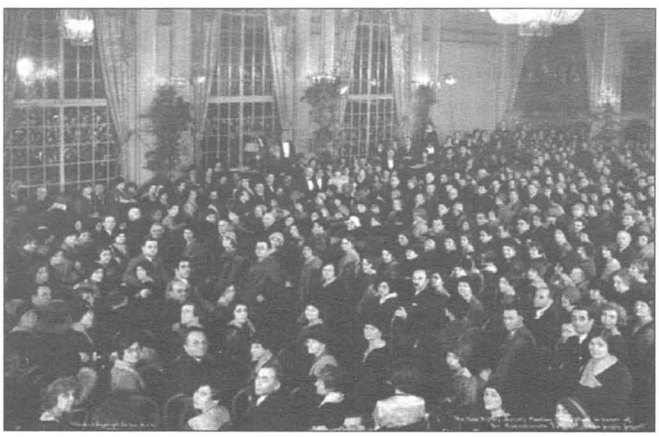

Primire la Carnegie Hall, New York

În eseul său *Unitate Creativă,* el a stabilit programul Visva-Bharati pentru schimbarea lumii prin intermediul eforturilor locale. El a scris:

"Când vine vorba de adevăr, nu se pune problema de Est sau Vest.

Acesta este adevărul pentru care trebuie să luptăm aici, la Visva-Bharati".

A fost cu adevărat o vreme în anii '20 și '30 când Visva-Bharati din Bengalul rural a devenit o adevărată comunitate globală. Acele persoane care au venit au devenit membrii unei comunități pe care au simțit-o și s-au angajat în predare, cercetare, reconstrucție rurală și crearea de opere de artă fără granițe naționale.

Studenți de la Santiniketan alături de sculptorul britanic Margaret Milward

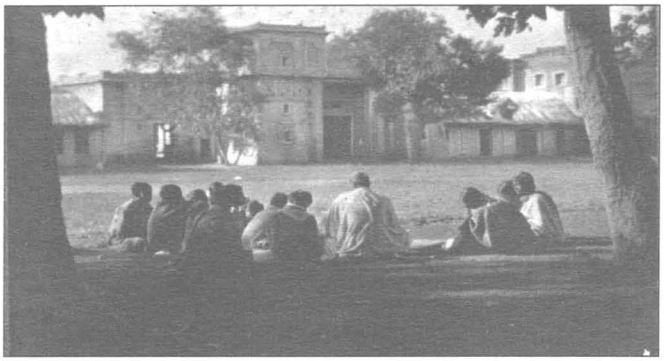

Reverendul C.F. Andrews ținând un curs la Santiniketan

Învățând alături de etno-muzicologul Alain Danielou, din Franța

În ultimul deceniu al vieții sale, Rabindranath a găsit încă o modalitate de a comunica lumii, prin intermediul picturii. Lucrările sale au fost expuse în toată lumea.

Ca o concluzie la schița făcută vieții lui Rabindranath, putem spune că este un poet, romancier, eseist, pictor, compozitor, educator, luptător pentru dreptate socială, pacifist și internaționalist. Dar esența muncii sale de o viață o văd stând în eforturile sale necontenite de a introduce India în univeralitate. Provocarea i-a fost inspirată de modul cum a articulat un umanism incluziv în istoria țării sale, lucru care pentru el avea o valoare eternă și pe care doarea să îl susțină.

El a recunoscut faptul că problema rasială istorică a țării sale nu a fost niciodată soluționată dar a subliniat faptul că au existat răspunsuri creative mergând în direcția unității de-a lungul secolelor. El a scris faptul că nu vede o soluție în suprimarea diferențelor, ci vede o soluție în construirea unei sinteze mai profunde, realizând "o unitate esențială în diversitatea formelor" în ceea ce privește religia. Proclamând unanimitatea în ceea ce privește tuturor religiilor, el a scris în eseul său Conflictul raselor următoarele: *"Oricât de diferite ar fi simbolurile și ritualurile, Dumnezeu, cel pe care încearcă să îl reprezinte, este atemporal și pentru a-l zugrăvi și înțelege cu adevărat este necesar să îl vezi în sufletul tuturor ființelor".*

Angajamentul față de lume al lui Rabindranath a fost un element Upanișadic în devenirea sa care i-a înrădăcinat încrederea în omul universal. Nu este de mirare că a scris în cartea sa, Personalitate, următoarele: *"Încă de la începutul istoriei noastre poeții și artiștii au infuzat culorile și muzica sufletelor lor în structura existenței... Datorită acestui lucru am știut cu certitudine că pământul și cerul sunt țesute din firele minții umane, care este mintea universală în același timp".*

Traducere de: *Maria-Daniela Pomohaci* și *Georgiana Kivu*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Maitreyi Devi despre Rabindranath Tagore*

Dr. Mihaela GLIGOR
Academia Română, Cluj-Napoca

Pentru mulţi cititori români, Maitreyi Devi este un personaj. Unul exotic, fermecător, cum nu mai este altul în literatura română. Inspirat din realitate, ce-i drept, însă acoperit cu iscusita imaginaţie a celui ce i-a dat viaţă: Mircea Eliade. Oricum am lua-o, pe calea imaginaţiei, ori pe cea a realităţii, legătura dintre Maitreyi şi Eliade nu poate fi negată sau trecută cu vederea. Însă povestea din spatele romanului *Maitreyi* al lui Eliade, sau a celui răspuns, *Na Hanyate,* semnat de Maitreyi Devi şi publicat la 40 de ani distanţă, nu face obiectul rândurilor de faţă. Şi aceasta pentru că Maitreyi Devi este mai mult decât un simplu personaj.

Poetă, eseistă, prozatoare. Una dintre cele mai remarcabile femei pe care le-a dat Bengalul. Inteligentă şi plină de viaţă, mereu în slujba celorlalţi, Maitreyi Devi a fondat, în 1964, Council for the Promotion of Communal Harmony şi a fost vice-preşedinte al All-India Women's Coordinating Council.

Fiica la fel de celebrului ei tată, Surendranath Dasgupta, profesor de filosofie la University of Calcutta, cu studii doctorale la Cambridge şi autor al celor cinci volume de istorie a filosofiei indiene, *A History of Indian Philosophy,* Maitreyi Devi a primit o educaţie aleasă. Fire sensibilă, scrie poezii încă din copilărie. Primul volum de versuri i-a apărut pe când avea doar 16 ani, purtând Prefaţa lui Rabindranath Tagore. De altfel, pe lângă cele patru volume de poezie scrise de-a lungul timpului, cele opt lucrări despre viaţa şi opera *Guru*-lui său, Rabindranath Tagore, Maitreyi a scris cărţi de filosofie sau cu tentă socială şi, de asemenea, cărţi de călătorie. Pentru *Na Hanyate*, romanul-replică la povestea lui Eliade, Maitreyi Devi primeşte, în anul 1976, Sahitya Akademi Award, cea mai importantă distincţie din partea Academiei de Litere a Bengalului.

Între lucrările sale despre Tagore se numără una mai aparte. Scrisă cu drag, din inimă, din dorinţa de a împărtăşi cu ceilalţi bucuria de a-l fi avut aproape pe *Gurudev*, de a-l fi văzut pe primul laureat Nobel al Asiei aşa cum puţini au avut şansa, *Mongpute Rabindranath* [*Tagore la gura sobei în Mongpu*] este una dintre cele mai citite cărţi despre Tagore din lume.

În Mongpu, un mic sătuc din regiunea Darjeeling, unde a trăit o bună bucată de vreme după căsătoria ei, Maitreyi Devi l-a avut ca oaspete de seamă pe Rabindranath Tagore. Între 1938 şi 1940, Tagore a vizitat de patru ori Mongpu şi a locuit în casa mai tinerei sale prietene. Pe perioada ultimei sale vizite şi-a sărbătorit ziua de naştere, împlinirea a 80 de ani, alături de muncitorii de pe plantaţiile de chinină şi locuitorii de pe dealurile învecinate cu Mongpu. Multe dintre scrierile sale din acea perioadă au fost influenţate de legătura intimă pe care a avut-o cu natura, în acest mic sat din Himalaya, aflat la 80 de kilometri de Siliguri.

Amintirile lui Maitreyi Devi legate de acea perioadă au fost publicate în anul 1974 sub titlul *Mongpute Rabindranath* şi reprezintă, în fapt, un portret al lui Tagore, realizat de o admiratoare înfocată, care a pus zi de zi pe hârtie conversaţiile purtate, glumele, proverbele, poemele şi cântecele pe care Poetul le-a împărtăşit celor din jurul său. Aşa cum Maitreyi spune în *Prefaţa* sa la ediţia originală, în bengali,

Cartea *Mongpute Rabindranath* nu este doar o biografie; este mai degrabă o consemnare a ceea ce pentru mine reprezintă însăşi suflul vieţii mele. În ultimii trei ani ai vieţii sale, Gurudev a petrecut perioade scurte în casa noastră. Acele zile senine şi fericite [...] ne-au oferit bucurii de necrezut. *(n.a.)*

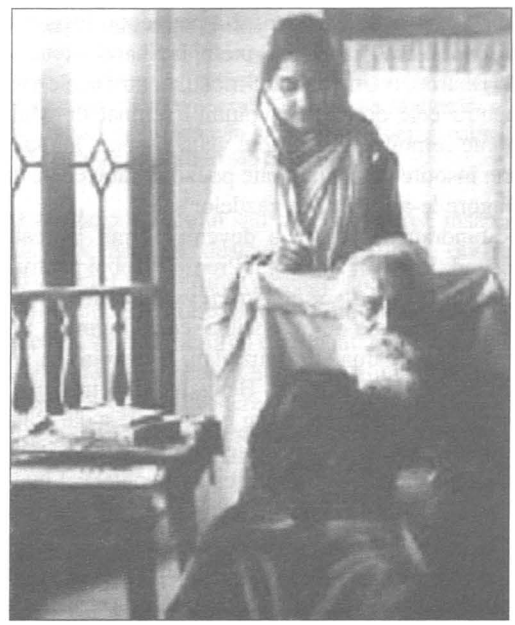

Tagore şi Maitreyi Devi

Mongpute Rabindranath ne prezintă o parte a universului în care Tagore a trăit, acea parte pe care Poetul a iubit-o cel mai mult. Îşi aminteşte cu nostalgie multe episoade din copilăria sa petrecută în Calcutta (azi Kolkata), despre greutăţile şi apoi bucuriile ce i-au fost oferite de Shantiniketan. Anii copilăriei, casa în care a venit pe lume, perioadele petrecute alături de familia sa, primele încercări poetice, izbânzile şi eşecurile, bucuria şi durerea, toate se împletesc cu dibăcie şi contribuie la alcătuirea portretului unui creator de geniu care deşi a ajuns pe culmile gloriei şi-a păstrat mereu simplitatea şi nu a uitat niciodată de unde a plecat în marea călătorie a vieţii.

Undeva în mijlocul Kolkatei, adăpostită la umbra unor imenşi palmieri, se ridică, mândră, *Jorasanko Thakurbari*, casa în care s-a născut, a trăit şi lucrat o perioadă îndelungată şi în care a murit poetul Rabindranath Tagore. În prezent, clădirea este sediul central al Universităţii Rabindra Bharati şi al Muzeului Tagore din Kolkata. Jorasanko Thakurbari are o vechime considerabilă, 217 ani şi o arhitectură pe măsură. Cu două etaje, cu o curte interioară în care aveau loc procesiuni religioase şi cu verande largi ce practic o înconjoară, de unde poţi admira o bună parte a Kolkatei, casa lui Tagore păstrează aerul vremurilor în care poetul era acolo. Camerele, de diferite mărimi, de la camera minusculă în care s-a născut Rabindranath, la cele în care îşi petrecea clipele soţia acestuia, la camera părinţilor sau cea destinată oaspeţilor de seamă şi până la biroul în care poetul lucra, toate redau simplitatea stilului bengalez. În camera în care obişnuia să lucreze Tagore se păstrează scaunul său favorit şi o serie de obiecte personale. De asemenea, Muzeul, care este parte a Universităţii, adăposteşte un număr important de tablouri originale semnate de Rabindranath Tagore, manuscrise şi fotografii din diferitele sale călătorii. Principalul scop al acestei Case-muzeu şi al Universităţii este de a perpetua memoria marelui poet Rabindranath Tagore, ca de altfel şi acela de a nuanţa rolul jucat de ceilalţi membri ai

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

ilustrei sale familii în renașterea culturală a Bengalului de Vest în secolul al XIX-lea. Profesori și cercetători din întreaga lume au trecut pragul acestei Universități în dorința de a afla cât mai multe despre Rabindranath Tagore.

Niciun alt loc din India nu este atât de impregnat de personalitatea și moștenirea culturală și spirituală a marelui Rabindranath Tagore ca Bengalul. Și este normal să fie așa, deoarece poetul s-a născut în Calcutta, și-a petrecut o însemnată parte a vieții în acest oraș, iar în apropiere, la Shantiniketan, a înființat Viswa-Bharati, o Universitate-model pentru acele vremuri, etalon pentru cele de azi. În volumul semnat de Maitreyi apar amănunte semnificative despre viața și opera lui Rabindranath Tagore, însoțite de nenumărate poezii și cântece pe care oaspetele Tagore le-a împărtășit gazdelor sale.

Rabindranath Tagore a devenit primul laureat Nobel al Asiei când, în 1913, a câștigat Premiul Nobel pentru Literatură cu volumul *Gitanjali: Song Offerings*, cu o introducere de W.B. Yeats. Personalitate de tip enciclopedic, Tagore a fost, de asemenea, pictor, dramaturg, muzician. A surprins ca nimeni altul sensibilitatea și frumusețea Bengalului; a transpus poveștile populare în poezii fără egal, iar poeziilor le-a dat viață prin cântecele sale. A călătorit prin lumea întreagă și a primit numeroase distincții academice[1], însă ceea ce a contat cel mai mult pentru el au fost binecuvântările și cuvintele ce i-au fost adresate de către oamenii simpli, în mijlocul cărora și-a trăit viața. Și-a iubit concetățenii. Poate cea mai mare dovadă a prețuirii sale pentru poporul din mijlocul căruia s-a ridicat a fost înapoierea titlului de cavaler conferit de Regină, eveniment petrecut ca urmare a Masacrului de la Jallaianwala Bagh, când, pe 13 aprilie 1919, armata engleză a deschis focul asupra unei adunări formate din copii, femei și bărbați neînarmați, adunați la un Festival religios. Tagore îi spune tinerei Maitreyi:

[…] am scris scrisoarea aceea și nu mi-a păsat deloc de consecințe. Mă simțeam strivit de o durere stearpă și nu aveam altă cale de a o evita. Ei (englezii) au considerat-o o mare insultă. În Anglia, chiar la multă vreme după asta, am observat că oamenii n-au putut să uite. Era o jignire adusă reginei.

Universul lui Tagore și respectul pentru personalitatea sa este neschimbat. Bengalezii, și nu numai, știu să îl respecte și azi. Omagiul adus lui Tagore este un ritual fără de sfârșit. Pentru bengalezii de azi această veșnică reverență este o trăire profundă, o legătură intimă, peste timp, cu cel care le-a deschis ochii și mințile, cu cel care a sădit în sufletele lor dorința de cunoaștere și le-a arătat calea către sensibilitatea ce zăcea în interiorul fiecăruia dintre ei. În Bengal, Rabindranath Tagore este un zeu. Și-a trăit viața modest, a suferit enorm, însă a găsit mereu puterea de a-i învăța pe ceilalți, de a-i face să zâmbească.

O întreagă lume știe că Rabindranath Tagore a fost poet, eseist și dramaturg, de asemenea, pictor și muzician prolific, compunând cam 2230 de cântece. Bengalezii au în vocabular expresia *rabindrasangit*, adică "cântecele lui Rabindranath", acestea fiind parte integrantă a culturii bengaleze. Muzica lui Tagore este inseparabilă de literatura lui, majoritatea acesteia din urmă constituind materia primă pentru cântece. Două dintre cântecele lui Tagore sunt astăzi imnuri naționale ale statelor Bangladesh și India: Amar Shonar Bangla[2], respectiv Jana Gana Mana[3].

Însă doar cei care i-au stat în preajmă pot spune cu adevărat câte ceva despre Omul Rabindranath Tagore. Iar Maitreyi Devi face acest lucru ca nimeni alta. Respectul ei față de geniul lui Tagore răzbate din fiecare pagină:

Rămânând apropiat de toți se ridica deasupra tuturor și asta este dovada măreției sale. […] El era preceptorul țării. Ne-a trezit din amorțeală în tărâmul înțelegerii clare, la bogăția și bucuria expresiei artistice. Bengalul s-a îmbogățit prin învățăturile lui, prin aroma gândurilor sale, și totuși nu s-a pus pe sine niciodată pe un piedestal, dornic să țină predici, ci a preferat să fie prietenul oamenilor, intrând în sufletele lor, plin de înțelegere la durerile și bucuriile, suspinele și zâmbetele celor ce-l înconjurau. Nu dădea nimic de-o parte, nu îndepărta nimic; accepta cu bunăvoință orice i se cerea să facă. Ne-a lăsat să fim cum eram, atât de diferiți de el, chiar dacă el era unul de-al nostru. Acum, după multă vreme, cu cât mă gândesc mai mult cu atât mă minunez de toate acestea. De aceea spun că el n-a fost doar preceptorul nostru, nu numai un mare scriitor, ci mai ales un prieten al oamenilor.

Cuvintele, cu sensurile lor limitate, par insuficiente să exprime felul în care personalitatea lui ne-a fost dezvăluită, cum îl vedeam și detașat și absorbit, în același timp. Oricât de absorbit ar fi fost de ceea ce scria, se putea rupe într-o secundă și ni se alătura. Îl interesau plăcerile sau durerile noastre, problemele noastre de zi cu zi, stând de veghe asupra noastră cu afecțiune și neliniște. Nu privea doar de pe marginea țărmului, ci se avânta în mijlocul șuvoaielor vieților noastre, simțindu-le cursul.

Maitreyi este conștientă de binecuvântarea pe care prezența lui Tagore o aducea în viața ei. De altfel, chiar spune acest lucru. Și avea dreptate.

Oricine îl poate cunoaște pe Rabindranath, poetul și scriitorul, prin scrierile sale. Însă frumusețea spiritului ce radia din el nu era accesibilă multora, și nici posterității.

De cealaltă parte, cuvintele venite din partea lui Rabindranath sunt adevărate lecții; ele surprind o parte a filosofiei care l-a ghidat o viață întreagă. Poetul vorbește despre lucrurile care au fost cu adevărat importante pentru el, care au făcut diferența între o viață obișnuită și una cu adevărat extraordinară, pusă în slujba națiunii din care s-a ridicat, în slujba cunoașterii și, în cele din urmă, în slujba umanității. Pentru care, așa cum aflăm și din dezvăluirile pe care i le-a făcut lui Maitreyi, s-a sacrificat, într-un fel, mereu:

Nu sunt deloc atașat de viață. Știi, e un singur obstacol, Viswabharati a mea. După ce am trecut prin atâtea suferințe pentru a o ridica, nu va mai rămâne nimic din ea după mine? Ea e singura care mă îngrijorează. Nici nu-ți poți imagina câtă muncă stă în spatele ei. […] Acum mă tem că tot ce am ridicat cu mare durere se va sfărâma după moartea mea. Mai mult, cum vor trăi ei (fiul lui și ceilalți elevi)? Pentru ei am construit un loc nobil, o atmosferă mai elevată – o să fie distruși complet dacă dă faliment. Singura buturugă în calea morții mele e Viswabharati a mea, nimic altceva.

În Shantiniketan, Rabindranath a pus bazele unei Universități aparte, numită Viswa-Bharati ("din întreaga Indie"). În vremea lui Tagore, cursurile se țineau în aer liber, în curte, în jurul copacilor, cursanții, cu vârste cuprinse între 6 și 25 de ani, învățând într-un climat de libertate absolută, și într-o totală comuniune cu natura.

Acolo, în mijlocul naturii, înconjurat de admiratori, l-a întâlnit și Mircea Eliade care-și amintea cu plăcere că:

[…] Dasgupta m-a luat cu el la Shantiniketan, să-l cunosc pe Rabindranath Tagore. A fost una dintre experiențele hotărâtoare ale acelui an. M-am trezit dintr-o dată în "adevărata viață indiană" după care tânjisem. Totul mă fermeca în această Universitate, în care cursurile se țineau adesea în grădină, în jurul unui arbore.

[…] Prezența lui Tagore era charismatică. Îi recunoșteai geniul în chiar felul lui de a trăi. Ghiceai că Rabindranath Tagore se bucură și profită de viață, așa cum foarte puțini contemporani erau încă în stare s-o facă. Nu-și pierdea timpul, era întotdeauna prezent, ca și cum orice obiect, orice floare, orice pată de lumină ar fi fost o epifanie. Viața lui

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

era de fapt o continuă "creaţie". Când nu medita sau scria, compunea melodii […], picta sau stătea de vorbă cu prietenii şi cei care veneau să-l vadă[4].

Viswa-Bharati păstrează viu şi astăzi spiritul lui Rabindranath. E linişte la Shantiniketan. În zilele noastre, zona în care aveau loc cursurile face parte din complexul muzeal, alături de casele lui Tagore. Poetul avea mai multe case, locuind în ele în diferite perioade, în funcţie de starea de spirit. Fiecare casă are o arhitectură diferită în raport cu cealaltă. Însă, la fiecare s-au adăugat camere pe parcurs, acest fapt fiind vizibil şi, de asemenea, un element ce dă originalitate întregului complex. Se păstrează şi maşinile cu care Rabindranath obişnuia să se plimbe şi, la fel ca şi în casa din Kolkata, o serie de obiecte personale. Muzeul adăposteşte tablouri, gravuri, manuscrise…, lucruri ce odinioară îi erau indispensabile lui Tagore.

Sute de indieni vizitează zilnic complexul muzeal. Îşi lasă cu pioşenie papucii la intrarea în casele din care, odinioară, răzbătea glasul lui Tagore. Schimbă impresii în şoaptă, pentru a nu deranja cu prezenţa lor spiritul lui Rabindranath, despre care se spune că are grijă de locurile pe care le-a iubit atât de mult. Grupuri de copii veniţi în excursie din toate părţile Indiei învaţă lucruri noi despre Gurudev Rabindranath, învaţă că viitorul le aparţine şi că ei îl pot schimba, prin cunoaştere. Şi ce loc ar fi mai potrivit pentru a învăţa acest lucru decât Shantiniketanul, cu trecutul lui cultural nemaipomenit?

Muzica şi poezia l-au însoţit toată viaţa pe Rabindranath. Pe parcursul vizitelor sale la Mongpu obişnuia să îşi întreţină audienţa recitând îndelung sau cântând. Însă dincolo de aceste activităţi, la Mongpu a şi scris. Destul de mult, după cum ne povesteşte Maitreyi. Deşi aflat la o vârstă înaintată, Poetul avea o disciplină nemaipomenită când venea vorba despre scris:

> […] dacă nu stau la masa de scris […] îmi pierd şirul gândurilor. Scrisul nu se face când stai tolănit, adormit pe jumătate într-un scaun comod. E disciplină, şi nu relaxare.

În ceea ce priveşte poezia, aceasta

> […] poate lua o formă cu totul nouă în mintea cititorului. Există căi diferite de a o înţelege; cei ce o analizează şi despică firu-n patru nu se apropie cu adevărat de poezie. Pentru a fi capabil să o înţelegi în totalitate trebuie să ai aptitudinea de a trăi bucuria pur extatică. Poezia se pierde în vehemenţa vivisecţiei. În cea mai mare parte, profesorii sunt cei ce o distrug – cei ce o adnotează şi o explică în clase – "astfel, poetul a vrut să zică..." – vai! Ce a vrut poetul să zică poţi găsi doar în poem, nu în buzunarele lor. Ei se vâră peste fiecare cuvânt spre a găsi de ce a fost scris, care-i este adevăratul sens, sens pe care nimeni nu l-ar bănui fără explicaţiile lor. Ce folos au comentariile acestea? Dacă poemul e bun, este desăvârşit prin sine, sensul bucuriei şi al frumuseţii sale este inclus în el – dar dacă întrebi – critica n-are nici o trebuinţă? Sigur că are – iar adevărata critică este literatură – este o muncă creativă şi nu de puţină valoare. Analiza însă este inutilă – e inutil să înveţi de la un *pandit* [5] frumuseţea unui poem. Am observat un lucru şi anume că o minte nesofisticată poate fi cuprinsă de farmecul unui poem într-un mod în care cei ce o analizează nu reuşesc niciodată. Ei şi-au pierdut acea calitate a minţii, sau poate n-au avut-o niciodată. Poanta este că poezia trebuie apropiată cu simpatie şi emoţie.

Împletea utilul cu plăcutul, recitarea şi tânguirea duioasă a cântecelor sale cu prelegerile savante. Iubea muzica şi se refugia în ea ori de câte ori putea. Întrebat despre acest gest al său, răspunsul a venit sub forma unei destăinuiri cu valoare educativă:

> Lumea muzicii e o lume diferită; un sălaş îndepărtat şi o altă treaptă... nu trăim adesea acolo. Muzica ne scapă de lumea asta mică, unde ne-a fost dat să trăim, înotând în mici plăceri şi dureri; ne poartă spre sfere dintr-o regiune mai înaltă, spre o altă lume. Ambianţa vieţii de zi cu zi e total diferită de experienţa ce o avem în acea regiune, pe tărâmul artei. Simţim în sufletele noastre acea atingere greu de descris, dar nu aparţinem acelei lumi şi de acolo şi sentimentul ăsta de tristeţe. Muzica ne întinde mintea spre o regiune unde aceasta nu poate păşi şi rămâne atârnând în mod riscant, gata în orice moment să cadă înapoi la locul ei originar de dedesubt. Aşa cum valurile oceanului se întind spre ţărm pentru o clipă ca mai apoi să se întoarcă spre hotarul lor, la fel şi minţile noastre îşi depăşesc hotarul care le îngrădeşte şi plutesc în muzică... dar ajung la ţărm, unde nu se pot ţine de nimic şi trebuie să se întoarcă la lumea noastră de dedesubt. Mintea nu se poate adapta acestei intrări momentane în lumea frumosului şi astfel fericirea de care se bucură este amestecată cu durere.

Vorbea rar despre trecutul său plin de durere[6], însă când o făcea, cel în faţa căruia se destăinuia putea lesne observa că întotdeauna destinul său ca fiinţă umană s-a împletit cu rolul lui de Dascăl, de iubitor de cunoaştere, de om pentru care educaţia este supremul scop al vieţii. Şi dacă analizăm cu atenţie biografia lui Rabindranath, poate că nu e în totalitate greşit să spunem că această sete de cunoaştere, această dorinţă de a-i învăţa pe ceilalţi, această muncă susţinută legată de Shantiniketan l-a salvat de durerea imensă pe care trebuie s-o fi simţit atunci când şi-a pierdut soţia şi copiii:

> Şcoala de la Santiniketan se deschisese – n-aveam bani – datoriile creşteau şi mă striveau... şi muncă fără sfârşit. Ce şansă aş fi putut avea să mă concentrez asupra propriei mele fericiri şi suferinţe? A doua fiică a mea zăcea pe pat de moarte, în Almora. Chiar şi atunci a trebuit să fug la Santiniketan ... Alergam într-una dintr-o parte în alta. Dar ştii ce mi-a lipsit cel mai tare? Faptul că nu era nimeni căruia să-i spun toate astea. În viaţă "poveştile" se tot adună – trebuie spuse cuiva, nu neapărat pentru a cere sfaturi, ci doar pentru a le spune, şi nu se poate face asta cu oricine. Pe când mă luptam cu toate, şi munca se tot aduna, iar fiica mea avansa treptat către moarte, durerea era că nu era nimeni căruia să-i fi spus toate aceste lucruri.

Oare câţi oameni de litere şi-au sacrificat sau îşi sacrifică propria viaţă pe altarul obligaţiei intelectuale ?

> Am făcut tot ce ar fi trebuit să fac dar nu m-am lăsat niciodată prins în mrejele vieţii. Tot ce am făcut am făcut de la distanţă... aşa cum omul ar trebui să facă, cu o atitudine detaşată, gândind şi cugetând la orice detaliu... să-i cresc pe copii, să-i educ, a fost mai mult o obligaţie intelectuală.

Discuţiile sale cu Maitreyi acoperă domenii variate, de la muzică, pictură, poezie, sfera medicală, botanică… până la chestiunile ce ţin de filosofie. Însă mereu îi împărtăşeşte din bogata sa experienţă de viaţă.

> Nu avem răspuns la întrebări de genul: "de unde vin, unde-o să plec?" Când se apropie sfârşitul, nimeni nu ştie de totul se sfârşeşte sau nu. Cine ştie de trecutul e pe veci pierdut? Nici ce ne aşteaptă şi nici ceea ce deja a trecut nu există pentru noi; singura realitate tangibilă e clipa asta. Dar există şi realitatea intangibilă. Trecutul pentru mine e pierdut fără de urmă, dar cine ştie de e chiar pierdut? Viitorul mi-e necunoscut, dar există.

Cu siguranţă era interesat de religie şi avea ceva de spus despre viaţă şi moarte. De altfel, ideea unei relaţii directe, lipsită de teamă şi plină de bucurie cu Dumnezeu poate fi găsită în multe dintre scrierile lui Tagore, inclusiv în poemele din *Gitanjali*. Şi asta pentru că Tagore s-a inspirat din tradiţiile religioase ale Indiei, texte antice sau poezii populare. De unde şi ambiguitatea experienţei religioase ce este centrală în multe dintre poemele devoţionale ale lui Tagore, ceea ce le face atractive, indiferent de credinţele religioase ale cititorilor.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Și poate că, privit și din această perspectivă, a pluralismului religios, faptul că Rabindranath Tagore a numit Viswa-Bharati („din întreaga Indie") Universitatea de la Shantiniketan, înseamnă că deși diferiți din multe puncte de vedere, totuși, noi, oamenii, avem ceva în comun: setea de cunoaștere, aspirația către mai bine, simțul estetic și câte altele. Și dincolo de acestea, simplitatea, care în India este cea mai mare avere. Dacă vrei să înveți despre toate acestea, India este locul cel mai potrivit. Iar versurile lui Tagore pot constitui un bun început.

Într-un moment de destăinuire, vorbind despre viață și moarte, Tagore o învață pe mai tânăra sa ascultătoare o lecție importantă:

Dacă există ceva numit suflet, atunci probabil are de încheiat un ciclu, mai înainte de a se dezlega de vechile lanțuri ca să intre într-o existență nouă. Dar dacă aceste lanțuri se rup brusc și nu așa cum se cuvine, atunci apariția unei existențe dintr-o alta poate fi întârziată și nefirească ... e drept, este imposibil să ghicești ce se poate întâmpla sau nu, totul e nesigur. Și totuși, cred că fiind nefiresc e posibil să existe un conflict, o tortură... Dincolo de asta, mai e ceva ce-mi trece prin minte - când îți moare cineva drag, nu e bine să încerci să-l oprești prin durerea sau atașamentul tău. În viața mea, ori de câte ori a apărut moartea și am înțeles că nu mai aveam nici o speranță, mi-am adunat toate puterile și-am gândit: "Te las să pleci, mergi urmându-ți destinul". N-am încercat să-mi opresc nici copilul... când trebuia să plece, dorința și durerea mea nu trebuiau să-l lege de cătușele pământești. N-ar trebui să-l împiedicăm pe muribund să-și rupă legăturile cu lumea asta. Fie ca plecarea să-i fie ușoară, fără efort. Când este nevoie să renunțăm trebuie s-o facem cu resemnare. Curgerea lucrurilor nu stă în puterea mea; doar eu însumi stau în puterea mea. Nu mă opun niciodată inevitabilului. Nu-i de nici un folos să ne rănim sau să luptăm împotriva a ceea ce trebuie să se întâmple. Indiferent de cât de neplăcut sau de dureros este, ceea ce este sigur că se va întâmpla trebuie acceptat cu stăpânire de sine. Este bine să faci astfel, este drept. Dacă vei fi lângă mine când voi muri, să nu fi tulburată de durere, să nu mă chemi înapoi. Încearcă să mă părăsești... Cred că acesta e cel mai mare ajutor ce-l putem da unui muribund.

Rabindranath Tagore a părăsit această lume pe 7 august 1941, în casa din Calcuta, înconjurat de familie și prieteni. A lăsat în urma sa o moștenire culturală impresionantă, poeziile și cântecele sale fiind și astăzi parte integrantă a vieții de zi cu zi pentru locuitorii Bengalului. Universitatea de la Shantiniketan, Viswa-Bharati, este una dintre cele mai căutate universități ale Indiei moderne. Cursurile nu se mai desfășoară sub copaci, așa cum se întâmpla pe vremea lui Tagore, însă atmosfera de profundă intimitate cu natura a rămas aceeași. Același sentiment de liniște și deplină armonie domnește și în *Jorasanko Thakurbari*, casa familiei Tagore din Calcutta, în prezent sediu al Muzeului Tagore și al Universității Rabindra Bharati, a treia Universitate fondată în Calcutta și una dintre cele mai bune pe care metropola le are în zilele noastre.

Trecând pragul casei Poetului, aflată în partea de nord a Calcuttei, intri într-o lume a culorilor și a cuvintelor. Nu găsești aici nimic din larma orașului. Doar vânzătorul de mango ce își laudă marfa cu o voce tărăgănată, așa cum, poate, o făcea și bunicul lui pe vremea în care Poetul se plimba pe veranda largă de la etajul superior. Pe un perete se află pictat arborele genealogic al familiei Tagore, iar ghidul nostru ne spune că toți urmașii direcți ai lui Rabindranath s-au stins.

„Replica sinelui creată ca viață și formă se va duce, lăsând în urmă-i iluzia luminii și a umbrelor...", ar spune Poetul. Plecarea i-a fost ușoară, fără durere… Multe au rămas în Jorasanko Thakurbari așa cum le-a lăsat. Și mai multe au rămas în inimile celor ce l-au cunoscut. Amintirile acestora s-au transformat în lecții de neuitat, precum e și lecția de la Mongpu. Maitreyi Devi a făcut parte dintre cei privilegiați, dintre acei câțiva care au putut sta la picioarele Poetului și care au avut ocazia să îl cunoască așa cum era: mereu aici, însă în același timp dincolo. Prezent, fizic, între cei din jurul său, însă aflat departe, prin puterea gândului.

Maitreyi Devi a reușit să îi surprindă personalitatea extraordinară. A făcut-o cu dibăcie și devotament, cu dragoste și responsabilitate. „Fără el, viața merge înainte; dar cu el, în compania lui, viața dansează prin scurgerea sa plicticoasă, veselă ca un pârâu de munte".

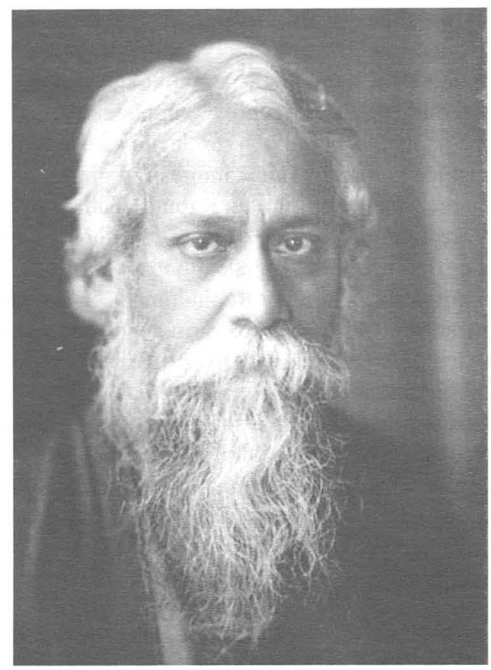

Rabindranath Tagore, la maturitate

Note

* Fragment din Introducerea – *"Maitreyi Devi și Rabindranath Tagore. Lecția de la Mongpu"* – la Maitreyi Devi, *Tagore la gura sobei în Mongpu* (traducere din Bengali de Dana Sugu, Introducere de Mihaela Gligor, Prefață de Maitreyi Devi), Cluj-Napoca. Editura Casa Cărții de Știință, 2008, pp. 5-19; ISBN: 978-973-133-354-0.

1. În 1926 Rabindranath Tagore a ajuns și în România și a primit un Doctorat Honoris Causa de la Universitatea din București.

2. *Lit. Bengalul meu de aur.* Deși imnul Bangladeshlui, la vremea când versurile au fost scrise Bengladesh-ul era parte a Indiei, Bengalul de est.

3. *Lit. Mintea oamenilor.*

4. Mircea Eliade, *Memorii.* 1907-1960, ediția a doua revăzută și indice de Mircea Handoca, București, Editura Humanitas, 1997, pp. 178-179.

5. Pandit: [<sk.] erudit, înțelept.

6. Rabindranath Tagore a avut cu soția sa, Mrinalini Devi, cinci copii: trei fete și doi băieți. Începând cu 1902, anul morții soției sale, la doar 29 de ani, universul familial al Poetului începe să se prăbușească. Își pierde, rând pe rând, trei copii.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Rabindranath Tagore, artist al umbrei şi al luminii*

Carmen MUŞAT-COMAN
Editor

„Ceea ce acceptăm singuri nu mai reprezintă o încercare grea" - Gora

Rabindranath Tagore, natură predominant literară, a adoptat uşor tot ce ţinea de viaţa culturală naţională şi mondială. Omul, „nepot al naturii"[1] , era pentru el unul singur, iar cultura universală era moştenirea sa inalienabilă. Personalitatea lui s-a manifestat în toate formele artei, fiecare formă completând-o pe cealaltă. Poeziei s-au alăturat muzica – modalitate de exprimare a sufletului –, teatrul, coregrafia şi, nu în ultimul rând, pictura – formă de apropiere de ceea ce este divin în lume.

Pictura apare ca un alt mijloc de expresie a sensibilităţii sale. Admirase întotdeauna operele maeştrilor japonezi şi europeni, pictura modernă non figurativă. Din dragoste pentru frumos, fondează în 1918 Şcoala de arte plastice Kālabhavana, iar în 1921, la Santiniketan (Lăcaşul păcii) înfiinţează un institut de învăţământ superior, centru de cultură indiană şi universală (Visvabharati), întruchipând idealul de viaţă al lui Tagore.

Primele sale expoziţii de pictură şi desen din 1930 în Franţa, Anglia, Germania, Norvegia, Rusia şi America şi următoarea în India, în 1931, au constituit o surpriză pentru cei familiarizaţi cu pictura indiană. Nici o pictură nu avea titlu, absenţă motivată de poet prin următoarele cuvinte: „Este cu totul imposibil să-mi botez picturile. Motivul este că eu nu pictez nici o temă gândită. Din întâmplare o figură necunoscută se formează după mişcările stiloului (...) Picturile mele vin pe neaşteptate şi nepoftite. Eu mă ocup de crearea artei, îi las pe alţii să le dea nume."

Tagore impunea un alt ritm celor 8000 de ani de pictură tradiţională. Erau cunoscute picturile rupestre de la Ajanta şi Bagh din perioada Gupta (350-500 e.n.), care înfăţişau scene de la curtea regilor, de un dinamism poetic al mişcării. Secolele următoare aduceau tablourilor statice o stilizare a expresiei feţei; pictura miniaturală atinsese apogeul în timpul domniei lui Akbar (1556-1605) şi apoi a fiului său Jahangir (1605-1627); după o perioadă de declin, pictura renaşte, datorită şcolii rajasthani, care se inspiră din tradiţiile locale artistice şi religioase. Către sfârşitul secolului XVIII şi începutul secolului XIX, artiştii indieni au început să adopte pictura în ulei şi în acuarelă în stilul realist, fără să aducă totuşi un stil nou, diferit. În prima jumătate a secolului XX, şcoala din Bengal a dat naştere unui nou stil, inspirat de picturile murale; mai târziu alţi artişti, printre care şi Amrita Sher Gil, în ciuda influenţei tradiţiilor europene, au creat opere de artă adânc înrădăcinate în tradiţia indiană.

Tocmai de aceea lucrările lui Tagore, în plin secol XX, au părut ciudate, nonşalante, tulburătoare, fantastice. Tagore însuşi spunea: „Compatrioţii mei au fost nedumeriţi pentru că nu ştiu cum să se pronunţe asupra picturilor mele." Esteticieni ca O.C. Gangoly şi A.K. Coomaraswamy au recunoscut însă statutul lor, pe când pictorul Nandalal Bose a salutat „calităţile lor de prospeţime şi forţă care transformă vechiul în nou". „Trebuie să ne reeducăm în valorile fundamentale de artă – a scris Bose – şi nici un altul nu poate s-o facă mai bine decât

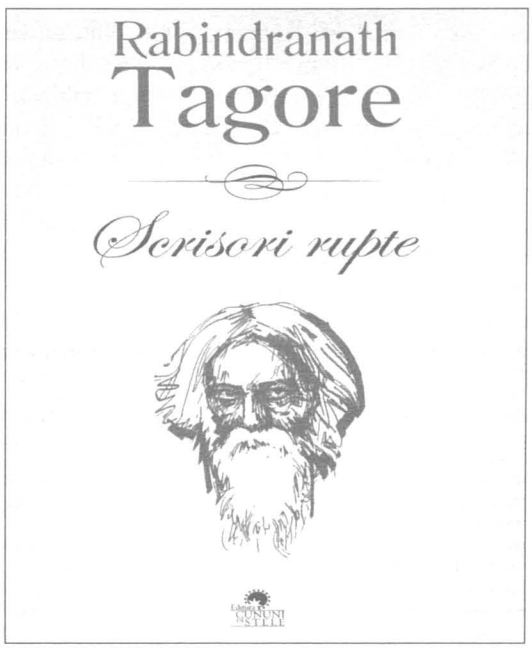

Lucrare recent editată de Carmen Muşat-Coman la Editura Cununi de Stele

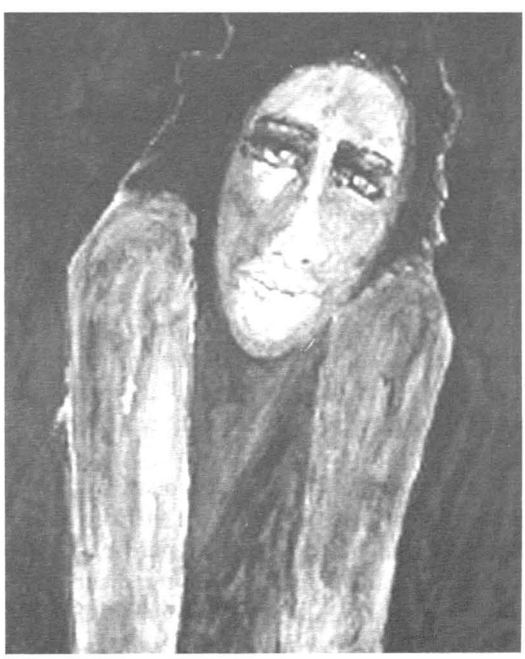

Pictură a lui R. Tagore, scoasă la licitaţia de anul trecut, din Anglia

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

cel care creează forme, a căror forță nimicește clasificările noastre și ne face să-l admirăm pe artist. Dacă ni se pare că Rabindranath este crud și distrugător, aceasta se explică prin faptul că el sparge bolovanii din terenul nostru pentru ca viitoarele flori să fie asigurate de sevă."

Pictura sa era un fenomen de rebeliune, care se deosebea de valorile profunde și senine pe care poetul le prezentase și dezvoltase în opera sa literară, extinsă de-a lungul a mai mult de jumătate de secol. Înainte de a picta, în jurul lui fusese atâta lumină, „de parcă cineva își înmuia pensula în sufletul meu și-mi transmitea culoarea peisajului multicolor al Naturii" –, de aceea simțea că se contopește cu cerul, lumina, vântul și marea. Mai târziu apar întrebările, nelămuririle. Tagore avea de rezolvat conflictul dintre o lume placidă, tipică, cu valori etern moștenite și o lume plină de incertitudini, anxioasă; avea de răspuns întrebărilor secolului XX. Simte că „infinitul ne copleșește cu o profundă tristețe izvorâtă dintr-un veșnic dor de depărtări… Dacă ne străduim să ne concentrăm, vom reuși să tălmăcim doar parțial armonia vastă a îmbinării tuturor luminilor și culorilor universului într-o perfectă melodie a minților noastre." Această criză majoră a vieții sale și-a găsit expresia în desenele pe care a început să le facă pe paginile manuscriselor sale, care câteodată aproape că acopereau textul. Ștersăturile apăruseră încă din 1874, când avea numai 13 ani. Sunt meandre încâlcite, complicate, de unde te privesc mereu ochi vii, care încearcă să descopere sensul vieții; unghiurile atrag atenția asupra lor ca fiind configurații ritmice și complete. Tagore ștergea părțile abandonate în așa fel încât nimeni nu putea descifra nici măcar o literă din ele. Oricine ar fi vrut să dea o formă ștersăturilor. Tagore făcea doar atâta. Copilul care se afla în sufletul lui de artist zgâria hârtia cu stiloul și crea distrat diverse și stranii forme artistice. Pictura sa nu pornește din vreun motiv, n-are nici o țintă. Originea sa nu rezidă în nici o intenție de a face ceva – sau poetul nu este conștient de o astfel de intenție care stă în subconștient. Pictura lui pornește de la o formă la alta – liniile și culorile mereu transformă formele; mergând în acest fel, ele ajung la o fază când nu mai pot fi retușate. Nu se poate adăuga nici o linie, nu se poate schimba nici o nuanță de culoare. Atingând cest apogeu, ele capătă viață în ochiul lăuntric al artistului. După călătoriile în străinătate, locul ștersăturilor a fost luat de forme închise, de umbre elastice. Formele incisive de până atunci s-au transformat în monograme detaliat elaborate cu o tendință spre evocarea unor forme organice și pline de esență. Simultan a apărut o stilizare geometrică, unghiulară. Aceste schițe de început, datând din 1928, au fost lucrate cu stiloul; la puțin timp au apărut desenele în două sau trei culori, penița a început să fie folosită și lateral, apoi degetele, bucăți de cârpă și în cele din urmă, penelul. Culorile neamestecate formau structuri distincte, dar domina caligrafia originală, pură, lichidă. În locul pregătirii academice și tehnice, Tagore a putut pune simțul său înnăscut pentru ritm, semnul impecabil al sintaxei și caligrafia sa elegantă și disciplinată. Opera sa literară din această perioadă nu arată nici o dezvoltare paralelă cu pictura sa. Experiența primelor desene poate că i-a cristalizat meditația dar independența creativă a lui Tagore nu a fost delimitată de propriile teorii. Înainte ca ritmul semnificativ să fie proclamat ca ultimă și finală valoare, flexibilitatea lineară a umbrelor policrome în spațiu a fost în 1929 dintr-o dată asaltată de o policromie distinct flamboaiantă.

Aceste fantasmagorii mai degrabă ciudate decât frumoase au relevat o lume extraordinară, capricioasă și intimă, surprinsă în procesul ei de luare a unei forme și de căpătare a unei consistențe. Reorganizarea emotivă a formelor, practicată de primii expresioniști a părut să fi fost rapidă. Culorile s-au transformat într-o luminiscență pătrunzătoare. Desenele și picturile ating proporții mai ample dar continuă să rețină verticalitatea paginii scrise. Hârtia a continuat să fie suportul acestora pentru că pe ea se putea fixa imaginea proiectată și care era prin ea însăși definitivă. Poetul și pictorul se întreabă acum „dacă e ușor să torni imaginația veșnic schimbătoare în matricea solidă a realului vieții."

Începând din 1932, Tagore a folosit culori opace și pânză aspră; creioane, cerneluri corozive experimentale, culori vegetale, lacuri de diferite feluri erau aplicate pe orice fel de hârtie, neținând cont de felul materialului. Singura sa încercare de pictură în ulei pe pânză a fost abandonată la jumătatea drumului, pentru că se usca prea încet. Opera sa conține mai mult de 3000 de desene și picturi din perioada 1928-1940. Nandalal Bose scrie: „Numărul picturilor sale realizate în 10-12 ani întrece numărul total al picturilor realizate de toți marii pictori bengalezi la un loc în ultimii 50 de ani. Mai bine de 1500 de picturi ale sale se află la muzeul din Santiniketan."

Arta lui are adesea tendința de a deveni halucinantă, populată de ființe care seamănă cu fantome ieșite din inconștientul poetului: panglici animate, compoziții cu flori-păsări, animale arhaice fără nume, reptile primitive, vase-monstru, nuduri senzuale pe mobilă extravagantă, protagoniști improbabili într-o misterioasă melodramă, pelerini unghiulari căutând ceva la infinit, case romantice, de vis, ilustrații pentru povești pierdute în vreme, amurguri incandescente pe câmpuri, plimbări liniștite, tipuri familiare, personaje și portrete, măști ale sarcasmului, măști ale groazei, fețe sentimentale, fețe ovale cu buze tăcute și cu ochi care te pironesc, toate proaspăt formale, rampante.

Lumea interioară a fost populată de entități proprii, aparținând atât lumii reale cât și lumii visului. „Nu știu de ce frumosul este comparat mereu cu visul, poate pentru a sublinia frumusețea, eliberând-o de toată greutatea realului." În ciuda acestei idei, Tagore trece de la abstract la concret. Începe să picteze capete fără corp, părțile umane devenind problema cea mai importantă. Fața ovală, gânditoare a unei femei, cu ochi mari, neînsuflețiți, a fost probabil cea mai obsesivă dintre teme. Expusă pentru prima oară în 1930, această pictură a cunoscut mai multe variante. Locul fețelor ovale, alungite până la limită, alte domnișoare Pogany, a fost luat de fețe dramatice în mod excesiv, cu nări largi, pictate în culori dramatice. În contrast, picturile reprezentând peisaje tindeau adesea spre o atmosferă difuză, mătăsoasă, umedă. Peisajele sunt marcate de linii care le schimbă cursul și densitatea, urmând câte o poruncă interioară a sufletului. Aici, liniile sunt departe de a fi geometrice, ca și cum ar corespunde unor impulsuri nervoase ale autoreprezentării. Ultimele desene au fost făcute cu o tremurătoare, nervoasă sensibilitate; absorbind influențele vestice contemporane, el a creat ceea ce e privit ca genul individual. Nu poate fi integrat în nici un curent, opera sa fiind personală, originală.

Note

* Publicat în *Literatorul*, anul II, nr. 14 (31), 10 aprilie 1992, p.12

1. Amita Bhose, *Eminescu și India*, București, Editura Cununi de stele, 2010

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

TEODOR NEGOIŢĂ
Ambasador onorific al României în Antarctica

Dacă ar fi trăit, cercetătorul şi exploratorul român Teodor Gheorghe Negoiță ar fi împlinit, la 27 septembrie, 65 de ani. Din păcate, a decedat neaşteptat la 23 martie 2011. Născut la Sascut (1946), judeţul Bacău, a urmat Liceul Internat, apoi Facultatea de Chimie din Iaşi (absolvent în 1973). Este iniţiatorul Programului Român de Cercetări Polare şi participant, între 1990-2006, la 13 expediţii în Antarctica şi Arctica, fiind deocamdată şi singurul român care a atins Polul Nord (în 1995). A condus Institutul Român de Cercetări Polare (din 1994) şi a reprezentat România la Tratatul Antarctic din 1997.

A străbătut, în condiţii extreme, nordul Canadei, Insulele Bylot şi Baffin (în 1992), apoi Groenlanda şi insula Spitsbergen (în 1997 şi 2002), atingând pe schiuri Gheţarul Lomonosov (2002). În calitate de invitat, a participat la cea de-a 43-a Expediţie Rusă în Antarctica (1998) şi la cea de-a 19-a Expediţie Chineză în aceeaşi zonă. Este iniţiatorul şi directorul primei staţii de cercetare românească în Antarctica „Law-Racoviţă" (din 2006), astăzi, spre regretul oamenilor de ştiinţă români, cvasi-abandonată.

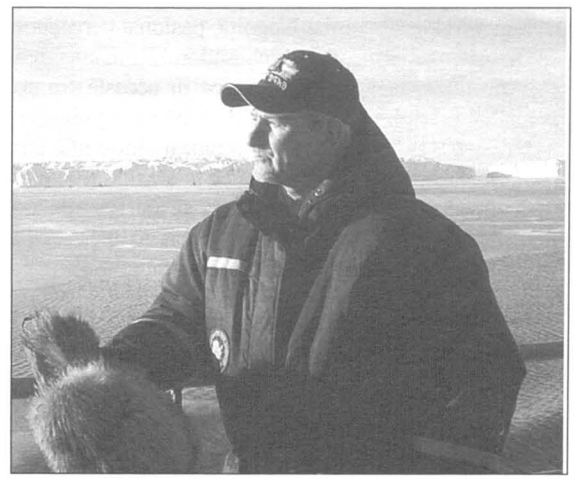

Exploratorul Teodor Negoiţă, scrutând întinderile arctice

Lista lucrărilor ştiinţifice publicate de Teodor Gh. Negoiţă, singur sau în colaborare, în domeniul cercetărilor polare, cuprinde peste 30 de titluri, a abstractelor tot atâtea titluri, iar în cadrul Tratatului Antarctic are publicate 16 contribuţii. Editura Fundaţiei Antarctice Române i-a publicat două titluri de referinţă: *Ambasada României în Antarctica. Staţia Law-Racoviţă* (2006) şi *Ştiinţă pe gheaţă. Cu chinezii în Antarctica (2004),* lucrări cuprinzând mărturii directe ale exploratorului român despre zonele străbătute.

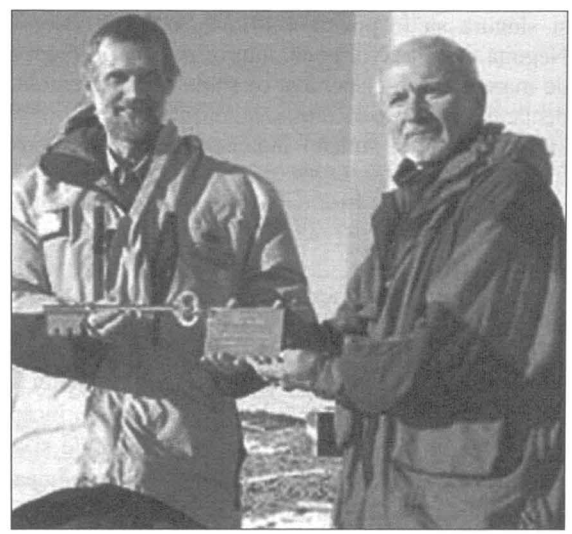

La 20 Februarie 2006, a avut loc ceremonia de transfer a staţiei Law către partea română în prezenţa reprezentantului Guvernului Australiei, Prof. Dr. Michael Stodardt, şefilor staţiei vecine şi a lui Teodor Gh. Negoiţă, aflat în zonă cu echipa română.

În context, semnalăm că Tratatul Antarctic, intrat în vigoare la 23 iunie 1961, şi la care România a aderat la 15 septembrie 1971 (fiind a 17-a ţară ce aderă, după cele 12 state constituante), prevede că Antarctica reprezintă un ţinut unic, fiind practic „continentul fără state". În acest sens, pretenţiile de suveranitate asupra unor părţi ale Antarcticii emise de unele ţări, precum Argentina, Chile, Franţa, Noua Zeelandă, Norvegia, nu sunt recunoscute pe plan internaţional, singurele aranjamente administrative fiind emise de ţările semnatare ale Tratatului şi acceptate de părţile consultative. Astăzi, prevederile Tratatului vizează teritoriile situate la sud de paralela 60° şi au ca obiectiv interzicerea depozitării de deşeuri toxice şi nucleare şi schimbul liber de informaţii şi asistenţă ştiinţifică. În prezent, în Antarctica funcţionează 42 de staţii ştiinţifice naţionale, Staţia „Law-Racoviţă" fiind exclusiv iniţiativa lui Teodor Gh. Negoiţă. Ea a adus tricolorul românesc pe Colina Larsemman de pe coasta de est a Antarcticii, numele României figurând pe harta acestui continent extrem.

Pentru rezultatele ştiinţifice excepţionale, savantul român a fost distins, la 27 ianuarie 2007, cu „Meritul Academic", ca o recunoaştere a pasului istoric ce a permis unor oameni de ştiinţă români să aibă acces la „laboratorul ştiinţific global" care este Antarctica. *(Redacţia B.B.)*

*

Pentru a omagia viaţa şi opera lui Teodor Gh. Negoiţă, la iniţiativa d-nei Valeria Galan, sora exploratorului, Biblioteca Metropolitană a organizat, în luna septembrie a.c. o manifestare culturală, onorată de prezenţa unor cunoscuţi cercetători şi a numeroşi colegi ai celui dispărut. Redăm fragmente din alocuţiunea susţinută, precum şi mărturii ale savantului cuprinse în cărţile sale.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Astrul Polar Românesc:
Dr. TEODOR GHEORGHE NEGOIȚĂ

Fondatorul stației LAW-RACOVIȚĂ din ANTARTICA

Dragi oaspeți, onorată audiență,

V-am invitat aici, la Biblioteca Mitropolitană București, astăzi, 27 septembrie 2011, pentru a-l comemora pe fratele meu, Dr. Ing. Teodor Gheorghe Negoiță, pasionat cercetător științific, explorator polar și speolog, Ambasadorul României în Antarctica.

Am ales această dată deoarece în această frumoasă zi de toamnă ar fi împlinit 65 de ani. În urmă cu o jumătate de an, pe 23 martie 2011, la ora 15.42, el a plecat dintre noi, cu mare discreție. Vestea a cutremurat pe cei ce le-a fost dat să o afle.

Mulți chiar s-au întrebat: Cum să nu mai fie exploratorul ținuturilor polare? Omul care le-a vorbit cu atâta entuziasm, la 1 Decembrie 2010, spunându-le românilor pe postul de radio că Ziua Națională a României e și Ziua Internațională a Antarcticii!

Și chiar ne-a anunțat, mai apoi, pe 13 ianuarie 2011, când s-au împlinit 5 ani de când România și-a arborat drapelul în Antarctica, că se pregătește pentru o nouă expediție la Stația Law-Racoviță din Dealurile Larsemnn, Antarctica de Est.

Doar puțini dintre noi au știut atunci că acest anunț a fost Testamentul Apel, pe care Dr. Teodor Gheorghe Negoiță l-a lansat autorităților și românilor de pretutindeni.

Ca fondator al Stației Law-Racoviță din Antarctica, prima și singura stație polară a României, Dr. Teodor Gheorghe Negoiță ne-a lăsat-o, nouă, tuturor românilor, drept moștenire de mare preț, cu disperarea ca stația să nu se piardă, ci să fie declarată instalație de interes științific național.

Cu trupul și sufletul îndurerat, a mai găsit puterea la 1 Decembrie 2011, de a ne transmite, cu o infinită generozitate, ultima sa dorință. Permiteți-mi să o citez:

„Avem tăria de a crede că există încă un viitor al nostru în Antarctica. Dorim ca autoritățile să aibă înțelepciunea de a nu ne opri entuziasmul și noi credem în aceste valori, pe care le reprezintă colegii mei, încredere care valorează deseori mai mult decât viața."

Profund impresionată de marea sa dăruire sufletească, mi-am dorit atunci, și apoi cu fiecare zi tot mai mult, să-i cunosc pe acești oameni, pe care fratele meu i-a pus mai presus decât viața sa.

Și iată, acești oameni, adică Dumneavoastră, sunteți acum aici, împreună cu mine. Mă înclin în fața Dumneavoastră și vă mulțumesc din suflet pentru sprijinul pe care l-ați acordat fratelui meu, Dr. Teodor Gheorghe Negoiță, la dezvoltarea cercetării științifice polare românești și la creșterea prestigiului României în Sistemul Tratatului Antarctic.

Duceți realizările lui spre culmi tot mai înalte în folosul României!

Am speranța ca acest eveniment de comemorare a personalității lui Teodor Gheorghe Negoiță va fi o pilda pentru tinerii din zilele noastre, pentru a le reaminti că prin studiu, pasiune, perseverență și dedicație un vis poate deveni realitate, și în România.

Doresc să mulțumesc public, în mod deosebit, D-lui Dr. Paul Egerton, Directorul Fundației Europene de Știință, pentru propunerea, pe care a făcut-o în data de 24 martie 2011, ca Stația Law-Racoviță din Antarctica să fie redenumită Law-Racoviță-Negoiță, în semn de înală considerație pentru cel care a fost Dr. Teodor Gheorghe Negoiță.

Ecaterina GALAN,
sora exploratorului

Cum am ajuns explorator...

...Din adolescență am visat să devin explorator. Am citit tot ce s-a scris despre marii cuceritori ai calotelor albe de la polii Terrei, dar abia după douăzeci de ani au început să mă intereseze întinderile polare și, după etnologie și speologie, imensitatea albă, în mod ciudat, devenise pasiunea mea cea dintâi. Firea mea de om solitar nu ar fi atras atenția, dacă nu aș fi repetat la nesfârșit, până când pe unii i-am scos din sărite cu propunerea de inițiere a Programului Românesc de Cercetări Polare. Apoi, după un timp presărat cu tot mai multă singurătate, o noapte cu un întuneric dens, aproape absolut, asemenea celui din peșterile din Carpații noștri, m-a împins să transpun pe hârtie întreaga intenție, pe etape.

Am încercat prin Academia Română o colaborare cu polonezii, dar nu s-a concretizat nimic. Așa că mi-am alcătuit propriul program și am reușit să găsesc oameni înțelegători, chiar printre demnitarii vremii. Un ministru "binevoitor" de la învățământ a blocat programul, dar între timp a venit Revoluția. Nu am abandonat ideea.

Australienii ne-au transmis o invitație, în cadrul Tratatului Antarctic, încă înainte de 1989. Doream să fac o echipă românească care să activeze un an alături de australieni, deoarece invitația permitea acest lucru. Dintr-o "bună organizare", care nu a depins de mine, a plecat un singur român.

M-am retras în liniște și, în 1990, mi-am refăcut programul.

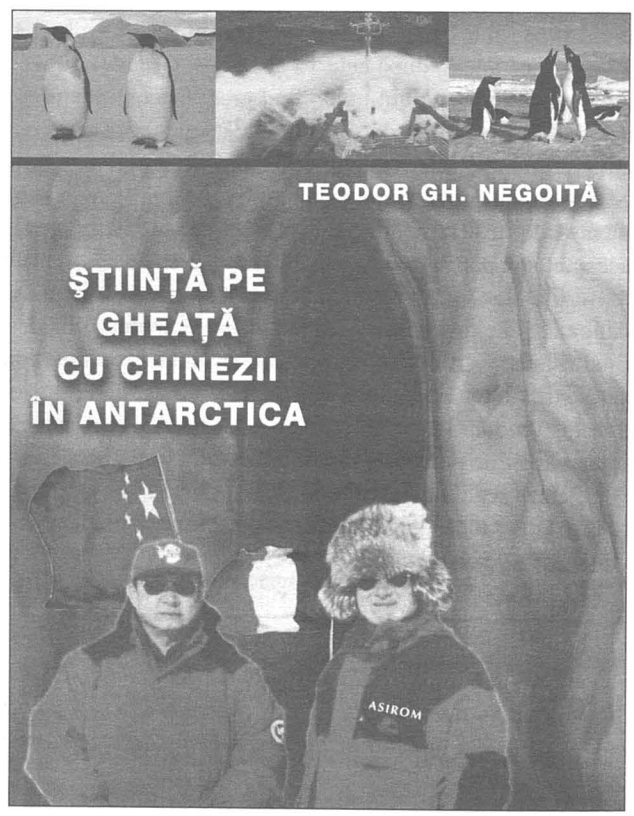

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Trebuia să perseverez. Ironiile continuau din partea celor care ar fi trebuit să-mi fie apropiați. Peste acest lucru am trecut ușor. Din fericire, institutul la care lucram – Institutul de Studii și Proiectări pentru Agricultură și Industria Alimentară și Institutul de Chimie Alimentară, prin Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, au pus la dispoziție banii necesari primei expediții românești de cercetări polare în Arctica, Insula Spitsbergen. Acțiunea a fost sprijinită și de alte ministere, iar președintele Academiei Române, dl Mihai Drăgănescu, a fost de acord ca această etapă să se desfășoare sub egida sa. A fost pecetluit startul cercetărilor românești în zonele polare în domeniul chimiei, biologiei, biochimiei, geografiei, geologiei, ecologiei, medicinei.

Prima întâlnire cu natura sălbatică și înspăimântătoare a nordului a constituit pentru mine o experiență aparte. Resimt și acum emoția profundă când am cuprins cu privirea munții erodați, acoperiți cu limbile gri-albastrui ale ghețarilor care se revarsă în Oceanul Arctic, văile, fiordurile și formațiunile glaciare alcătuind o adevărată lume de basm. După câteva luni petrecute în natura nordului, cu climă aspră, te întorci la civilizație cu noutăți științifice, dar și cu dragoste mai mare de viață, stăpânit de o liniște sufletească remarcabilă.

Aceste expediții au avut și aspectul lor sportiv, dar nu acesta a fost preponderent. Accentul nu s-a pus pe teste de anduranță, ci pe cercetarea științifică. Cu toate acestea, am fost nevoiți să parcurgem pe jos sute de kilometri, la fiecare pas descoperind lucruri noi. Deseori, ne aventuram dezbrăcați goi-pușcă în traversarea râurilor glaciare pentru a merge mai departe. Frigul îți intră pe nesimțite în oase. Cele mai sensibile s-au remarcat a fi unghiile de la picioare, care la contactul cu apa glaciară încep să doară, parcă ți le-ar smulge cineva. Pe ghețari ne angajam cu oarecare frică din cauza crevaselor ascunse și, în pofida viscolelor, traversările pe care le-am efectuat s-au făcut întotdeauna conform programului stabilit…

Cum am atins vârful Planetei

Pentru cei mai mulți dintre noi, întinderile polare sunt aproape imposibil de atins, situate undeva la capătul lumii. După fiecare expediție mă întorceam acasă cu dorința de a organiza o altă acțiune care să mă conducă tot mai departe spre creștetul globului. Astfel, pasiunea mea a devenit realitate atunci când am fost invitat de ruși să particip la o expediție pe schiuri spre Pol.

În drumul spre Pol, pe schiuri, tragi după tine o sanie de peste 100 kg cu alimente, aparatură, combustibil, etc. În condițiile confortabile de-acasă, trăgeam două cauciucuri, 15-20 km pe zi. Timp de un an a trebuit să fac acest antrenament, care simula tractarea unei sănii spre Pol, pe zăpadă și gheață. A trebuit să întăresc mușchii stomacului, ai brațelor și picioarelor.

La invitația Centrului Expediționar Arctic și a Academiei de Științe a Rusiei, am participat la o expediție complexă de cercetare între nordul Siberiei și Polul Nord. Obiectivele științifice ale expediției au fost fenomenele legate de viteza și direcția banchizelor în derivă și modificările gheții marine din diferite cauze. Pe sutele de kilometri parcurși pe schiuri, am studiat poluarea cu radionuclizi, pesticide și metale grele a apelor din jurul Polului Nord și a gheții banchizelor care se formează în nordul Siberiei, în derivă spre Polul Nord. Rezultatele științifice obținute au pus în evidență primele date privind conținutul de metale grele și concentrațiile activității tritiului și 137Cs, publicate în Norvegia, în 1997, de un comitet științific prestigios care include și Agenția Internațională de Energie Atomică.

Întindeam cortul pe gheață, îl împrejmuiam cu zăpadă pentru a fi mai cald înăuntru, și în saci sintetici de bună calitate ne refăceam forțele. Întotdeauna puneam o sticlă cu apă fierbinte între picioare. În timpul nopții, mă trezeam cu genunchii înghețați și mă întorceam pe partea cealaltă.

Foloseam un primus (lampă mică de gătit) cu benzină pentru prepararea hranei. Timp de o oră, cât topeam gheața și preparam mâncarea, era o viață mai dulce în cort. Cum se stingea primusul, se făcea frig ca și afară. Dimineața interiorul cortului era plin de zăpadă, provenită de la umiditatea din respirația care îngheța.

Acad. Ionel Haiduc (centru), *oaspete al BMB, evocându-l pe Teodor Negoiță*

Mergeam zece ore pe zi în șir indian. Cinci ore dimineața, după care întindeam cortul pentru masa de prânz și pentru puțină odihnă. Deși nu pot spune că aveam o pregătire fizică perfectă, înaintând în marșurile noastre obositoare, am fost al doilea, după șeful expediției. La 21 aprilie 1995, ora 6, ora Bucureștiului, am atins Polul Nord.

Deseori întâlneam zone largi cu mare deschisă, neacoperită de gheață. Așteptam să înghețe apa mării, apoi încercam cu emoții să traversăm porțiunea de ocean pe o gheață subțire, de numai câțiva centimetri grosime. Dacă gheața cedează, ești pierdut, te poți duce în adâncurile negre ale Oceanului Înghețat de Nord, care în multe locuri depășește 3000 m adâncime. În prima expediție de cucerire a Polului Nord, din anul 1909, condusă de americanul Robert Peary, unul din membrii expediției a pierit în traversarea așa numitului Râu Negru. care mereu este deschis, în apropierea Polului.

Apoi, sunt degerăturile de care nu scapă nimeni. Mai rău este că acestea încep să afecteze pielea obrazului fără să simți vreo durere, și mai târziu începe suferința. Furtunile polare, de asemenea, sunt greu de înfruntat.

Alimentația în cazul unei expediții extreme trebuie să asigure până la 5000-5500 kcal/zi. Este o alimentație concentrată, bine studiată, astfel ca să poți rezista frigului și dificultăților. Tot ce-mi amintesc este că porțiile de hrană, ciocolată, totul era înghețat tun. Nu trebuie să lipsească vitamina C și celelalte vitamine și minerale.

La -45° C, în timpul mersului, între hanorac și flanelă era tot timpul gheață. Sistemul cardio-vascular funcționează după alți parametri. Efortul inimii se amplifică, iar situațiile extreme, cărora trebuie să le faci față, accelerează impresia că "ți-a sunat ceasul".

Expediția s-a rezumat la muncă și frig. Vântul sufla permanent, parcă ar fi vrut să ne tulbure solitudinea.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Steagul României flutură în Antarctica...

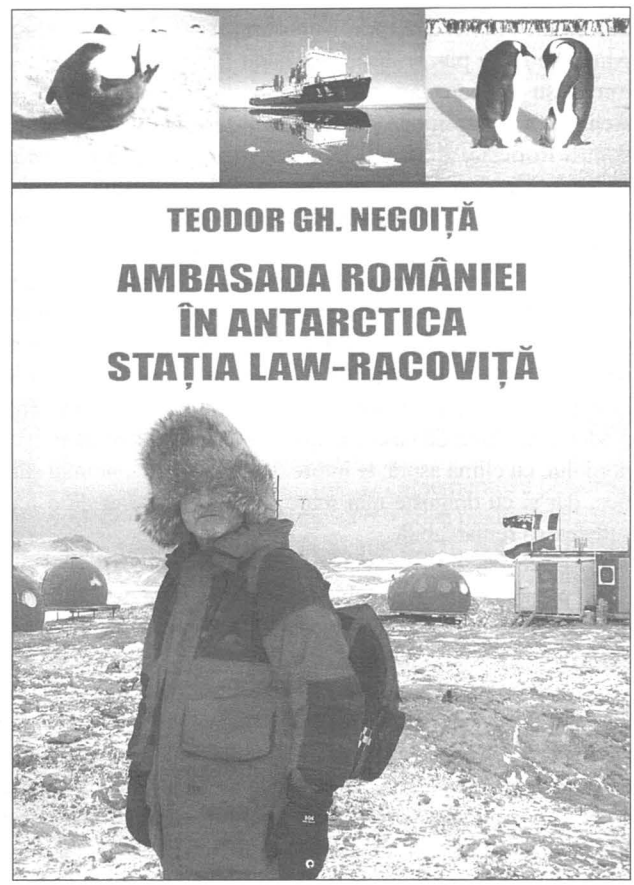

[...] Florica Topârceanu şi Ileana Bocanciu sunt singurele românce care au activat o perioadă atât de lungă în Antarctica.

Cheia pe care mi-au înmânat-o australienii la deschiderea staţiei noastre este un simbol, aşa cum este şi tricolorul nostru care flutură şi în Antarctica, atât la staţia noastră, cât şi la staţiile vecine. Cheia reprezintă modul în care ei mi-au predat această staţie, lucru pentru care fiecare român ar trebui să fie mândru. A fost un moment înălţător pentru România, pe care noi l-am trăit cu intensitate, uitând în acele momente că, acasă, cei de la nivele înalte ar putea trece cu vederea acest lucru. Suntem în faţa unei realizări importante, de care sigur se vor bucura şi alţi români în anii ce vin. Ca român, este bine ştiut de toată lumea că este greu să te afirmi în exterior. Mulţi din cei care aparţin altor naţii, chiar cercetători fiind, ne privesc cu reţinere, dar noi am reuşit să schimbăm complet această imagine. Şeful staţiei ruse mi-a spus, repet, că mă comport ca un amiral.

Şederea noastră acolo a fost ca un vis. Un vis despre România şi Antarctica.

Din punct de vedere al cercetării ştiinţifice am făcut cu echipa mea tot ce era posibil, în condiţiile noastre de acolo. Am prelevat probe de gheaţă din calota antarctică, în condiţii dificile; probe de apă de mare de pe tot traseul dintre Australia şi Antarctica, din Oceanul Indian şi Oceanul de Sud, dar şi probe de vegetaţie şi soiuri. Toate acestea vor fi folosite pentru izolarea microorganismelor şi identificarea celor care au potenţial enzimatic cu aplicaţii în industrie şi medicină. S-au făcut studii imunologice şi metabolice pe membrii expediţiei. Sunt mulţumit de ceea ce am făcut acolo.

Trebuie să dotăm urgent staţia cu un laborator de biologie, o instalaţie meteo automată, un generator electric, o instalaţie pentru tratamentul electrochimic al apelor reziduale, două pompe pentru apa din lacuri, toate cablurile necesare, becuri cu neon, un mic frigider pentru a menţine o temperatură constantă în conservarea probelor, o maşină de spălat şi chiar şi cu o instalaţie pentru duş. Sunt lucruri absolut necesare.

În spiritul Articolului 3 din Tratatul Antarctic, pentru promovarea cooperării ştiinţifice între Părţi în Antarctica şi al Articolului 6 din Protocolul de la Madrid, România face eforturi pentru promovarea unor astfel de colaborări, dorind să devină Parte Consultativă.

Tratatul Antarctic "furnizează un exemplu către lume despre cum pot lucra cu succes naţiunile pentru conservarea unei mari părţi a planetei, în beneficiul întregii omeniri".

Prin Protocolul de la Madrid, Părţile s-au angajat "să menţină şi să consolideze Tratatul şi să protejeze mediul antarctic şi valorile ştiinţifice". În Dealurile Larsemann, România va continua cercetările în domeniul biologiei, geologiei, limnologiei, schimbărilor climatice, poluării şi în cel biomedical...

*

...Pe 15 iunie 2005, ora 13, în prezenţa ambasadorilor Australiei şi României în Suedia, reprezentantul Guvernului Australiei, Tony Press, Director General al Diviziei Antarctice Australiene şi Teodor Gheorghe Negoiţă, preşedinte al Fundaţiei Antarctica Română au semnat Memorandumul pentru Înfiinţarea Staţiei Law-Racoviţă.

Din punct de vedere ştiinţific România beneficiază de o tradiţie în cercetarea Antarcticii. Cercetătorul român Emil Racoviţă, preşedinte al Academiei Române, fondatorul biospeologiei şi al primului Institut de Speologie din lume, a participat la expediţia Belgica (1897-1899), fiind primul biolog din lume care a studiat viaţa în Antarctica.

Expediţia Belgica a fost prima expediţie internaţională din istoria omenirii care a iernat în Antarctica. La bordul unui mic vas cu trei punţi, numit Belgica, 19 tineri au înfruntat condiţiile aspre ale vânturilor Antarcticii. Multe specii şi câteva insule din Ţara Graham au primit numele biologului român.

Dorim să continuăm activitatea lui Emil Racoviţă şi pe cea a lui Phillip Law în Antarctica. Pe 20 februarie 2006 s-a deschis o nouă eră de colaborări ştiinţifice şi de prietenie internaţională între Divizia Antarctică Australiană şi Fundaţia Antarctică Română, ca un moment unic în Antarctica. Acest eveniment a avut loc în prezenţa cercetătorilor chinezi, ruşi, australieni şi români din staţiile Zhong Shan, Progress, Davis şi Law-Racoviţă, şi a marcat stabilirea **primei staţii de cercetări ştiinţifice româneşti în Antarctica.**

Dacă Belgica a beneficiat de una dintre cele mai remarcabile echipe din istoria explorării antarctice, în care Emil Racoviţă a fost numit cercetător şef, acesta este un motiv pentru continuarea implicării României în Antarctica pe termen lung...

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

80 de ani – Valeriu RÂPEANU
Un model cultural greu de egalat

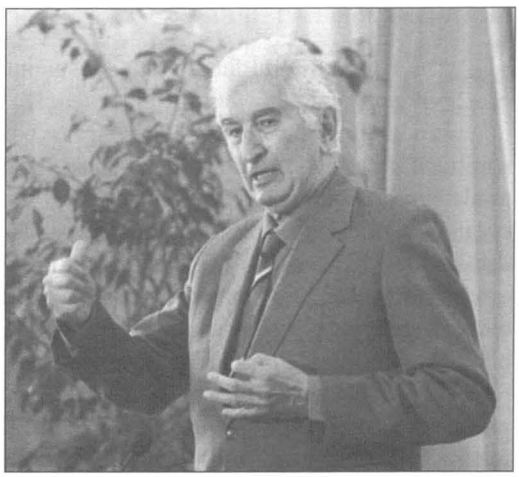

Pe 19 septembrie, criticul şi istoricul literar Valeriu Râpeanu (n. 1931, Ploieşti) a împlinit 80 de ani. Pentru cine îl cunoaşte şi îi admiră puterea de muncă şi vioiciunea spirituală, odată cu eleganţa scrisului şi elevaţia discursului, vârsta cu totul excepţională atinsă de distinsul om de litere – şi pe care o onorează în continuare, în slujba scrisului – este de natură să descumpănească. Maestrul Valeriu Râpeanu face parte din categoria selectă a autorilor ce pun pe acelaşi plan calitatea scrisului şi respectul inter-colegial. Domnia sa este ceea ce s-ar numi, într-un limbaj ce pare azi desuet, un *gentleman*.

Născut la Ploieşti, într-o familie de intelectuali (tatăl Domniei sale a fost învăţător), absolvent al celebrului liceu „Sfinţii Petru şi Pavel" din localitate, Valeriu Râpeanu a făcut din tinereţe o pasiune pentru istoria literară. Modelul suprem, urmărit şi slujit pe tot parcursul vieţii şi carierei de editor, critic şi istoric literar şi, nu în ultimul rând, dascăl de literatură, a fost Nicolae Iorga, căruia i-a dedicat şi cea mai mare parte a preocupărilor sale. A debutat publicistic relativ devreme, în 1954, la *Gazeta literară*, dar adevărata măsură a capacităţii sale profesionale şi manageriale o dă între 1972-1990, când a condus Editura Mihai Eminescu. Într-o perioadă considerată mai degrabă dogmatică, secondat în demersurile sale de soţia sa, editoarea Sanda Râpeanu, a publicat şi promovat valorile clasice ale culturii naţionale, pornind de la deviza: „Noi avem, ca popor, multe de spus în contextul universal, dar nu vom reuşi niciodată dacă vom continua să ne urâm şi să ne desconsiderăm." Cărţile d-lui Valeriu Râpeanu, *Interferenţe culturale, Pe drumurile tradiţiei, Orientări în cultura română modernă, Prozatori români, de la I. L. Caragiale la Radu Tudoran* ş.a., ca şi studiile monografice despre N. Iorga, Mircea Eliade, G. M. Zamfirescu sau Nae Ionescu ne prezintă un autor familiarizat cu munca de bibliotecă, ca şi cu cea de arhivă.

Elegant, distins şi totuşi apropiat şi cald cu cei din jur, Valeriu Râpeanu rămâne, la cei 80 de ani împliniţi, un model cultural greu de egalat. Continuând să trăiască racordat la fluxul şi valorile vieţii literare, Valeriu Râpeanu este pentru iubitorii cărţii un reper public şi uman, semn că adevăratele valori, promovate cu sârg, inclusiv de eruditul critic şi editor Valeriu Râpeanu, nu pier cu uşurinţă. *(M.N.)*

Revista de cultură „Ethos"

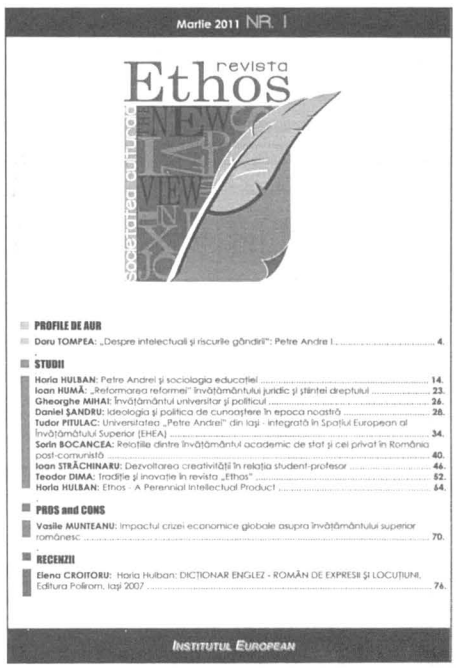

Apărut, cu sprijinul Universităţii „Petre Andrei" din Iaşi şi a Societăţii Culturale „Ethos", revista omonimă (nr. 1, martie 2011), editată în parteneriat cu Institutul European. Din cuprinzătorul editorial purtând semnătura academicianului Teodor Dima, director al Institutului de Cercetări Economice şi Sociale „C. Zane" al Academiei Române, reţinem ideea că publicaţia continuă cele 14 numere ale revistei „Ethos", editată de Petre Andrei, şi avându-i ca directori pe N. Bagdasar şi Ştefan Bârsănescu, între 1944-1947. Cele 14 numere apărute în condiţiile grele, de după război, însumând 1344 de pagini, reprezentau, în opinia acad. T. Dima, „un glas de o înaltă şi pură ţinută intelectuală, militând pentru formarea unui om care să ştie a cugeta el însuşi, să distingă singur valorile de non-valori." (p. 52)

Semnificativ pentru nivelul intelectual practicat de revista „Ethos" – serie veche – este articolul *Deşteptarea spiritului,* de Ştefan Bârsănescu (apărut în nr. 3-4, 1945, al revistei), în fond o replică la studiul lui D. D. Roşca dedicat „acelor rânduieli apriorice de sub tutela cărora omenirea nu poate ieşi". Concret, în opinia gânditorului român spiritul este un „demon", o „voce a conştiinţei" sau „un plus care se suprapune vieţii psihice". Studiul, ce apărea într-un moment de răscruce al României moderne, evidenţiază potenţele umanităţii relevând faptul că *deşteptarea spiritului* este un proces de lungă durată, constând în cultivarea personalităţii umane în spiritul iubirii şi legăturii dintre dascăl şi discipoli.

În zilele noastre, moştenirea spirituală a lui Petre Andrei este cultivată atât în cadrul academic constituit în Universitatea ce-i poartă numele, cât şi la Fundaţia omonimă, având ca organ de promovare revista „Ethos" (serie nouă).

Din bogatul număr inaugural semnalăm *studiile* ce poartă semnătura unor intelectuali ieşeni de prestigiu, precum Horia Hulban *(Petre Andrei şi psihologia educaţiei),* Ion Humă (Reformarea reformei) sau Daniel Şandru *(Ideologia politică...).* Pornind de la modelul cultural şi uman promovat de profesorul Petre Andrei, noua generaţie de intelectuali ieşeni promovează în mediul academic local, şi prin extindere în învăţământul superior românesc în ansamblu, un model de „naţionalism cultural" militant. Acest tip de *ideal pozitiv* este, în opinia editorilor publicaţiei, singurul capabil să împletească în firul multicolor al civilizaţiei „tricolorul românesc". *(Redacţia „B.B.")*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

CRONICA EDIŢIILOR

Paideia heideggeriană

Pentru cititorul familiarizat cu studiul scrierilor filosofice ale lui Martin Heidegger (1889-1976) discuţia despre *paideia* cu sens larg de educaţie, formare spirituală şi cu înţelesul filosofic de depăşire succesivă, într-o gradaţie urcătoare, a sferelor neascunsului (termen echivalent cu alethés, adevăr) suscită o atenţie deosebită. Doctrina paideutică este desprinsă de M. Heidegger din gândirea lui Platon, respectiv din Cartea a VII-a a dialogului *Republica*. Reiterând mitul peşterii şi constatând că, în viziunea platoniciană, oamenii nu sesizau decât umbra obiectelor, respectiv conţinutul lor ascuns (alethés, neascunsul), M. Heidegger stabileşte că mai-neascunsul, respectiv expunerea obiectelor la lumina naturală a soarelui, are drept sens final relevarea supremului-neascuns, identificat de filosof prin noţiunea de aspect, respectiv ce se vede cu ochiul liber.

Pornind de aici, doctrina paideiei, respectiv a esenţei formării reprezentărilor despre lume, are ca temei ceea ce este adevărat, mai precis neascunsul cel mai neascuns. Istoria paideiei, relevată din mitul peşterii, urmează, în viziune heideggeriană, următoarele etape: 1) alethés – gradul pozitiv de receptare a realităţii; 2) alethesteron – gradul neascuns, respectiv contactul cu realitatea; 3) alethestaton – superlativul, sau neascunsul suprem, reprezentat prin încercarea de a explica realitatea.

În esenţă, problema adevărului din educaţie este una eiditică, în sensul că ideea (eidos) devine vizibilă în încercarea de a scoate la iveală adevărul din neascunsul său. Într-o lume dominată de Idee, scopul paideii este cultivarea privirii, în vederea ajungerii la cauza supremă.

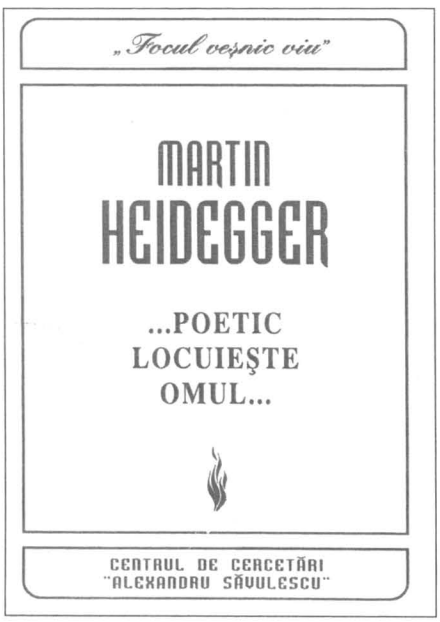

Astfel de preocupări, ce vor constitui fundamentul celei mai exemplare opere heideggeriene – *Sein und Zeit* (1927) – a fost precedată şi succedată de numeroase studii ajutătoare, unele publicate parţial – în limba română – de Thomas Kleininger şi G. Liiceanu în lucrarea *Repere pe drumul gândirii* (Bucureşti, Ed. Politică, 1988). În acest sens, semnalăm ca semnificative studiile *Doctrina lui Platon despre adevăr* (1931-1932) şi *Despre esenţa şi conceptul de φisis la Aristotel* (1939). Cel mai semnificativ rămâne însă Scrisoare despre Umanism (1946). De altfel, planul ediţiei complete a operei heideggeriene, publicat de autorii menţionaţi în cartea *Repere pe drumul gândirii,* indică şi unele lucrări ce nu au fost încă publicate la noi, inclusiv studiul despre Hölderlin (din 1936) din care şi-a tras şi domnul Geo Săvulescu informaţia.

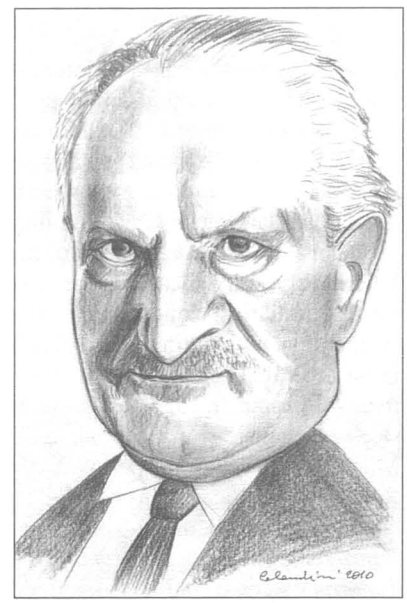

Martin Heidegger

Medic de profesie, suficient de familiarizat cu domeniul filosofic, în calitate de apropiat, în ultimii ani de viaţă, al lui Constantin Noica, dl. Geo Săvulescu publică pe cont propriu traducerea originală a eseului *Poetic locuieşte omul* (Bucureşti, Centrul de Cercetări Alexandru Săvulescu, 1994). Tema eseului, comună deja operelor menţionate din bibliografia heideggeriană, reprezintă un posibil răspuns la întrebarea fundamentală a filosofiei, şi anume cum poate fi definită fiinţa umană. Răspunsul lui Heidegger, întărit şi de eseul *Scrisoare despre Umanism,* este cât se poate de simplu: fiinţa umană este una şi aceeaşi cu limba. Într-o lume cvasinecuvântătoare, lipsită de limbă, nu există obiecte nediferenţiate. Ceea ce dă sens universalului concret, şi prin el denumire obiectelor înconjurătoare, este cuvântul, esenţa lucrurilor, modelul ontologic suprem, intuiţie la care şi C. Noica subscrie fără rezerve (v. vol. *Devenirea întru fiinţă,* Bucureşti, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1981).

Ajungem, deci, la discuţia fundamentală despre adevăr şi educaţie. Concluzia lui Heidegger, din finalul analizei poemului lui Friedrich Hölderlin, Poetic locuieşte omul, este tranşantă: „Pentru ca omul să fie orb, el trebuie să rămână văzător. O bucată de lemn nu poate orbi niciodată." (op. cit. p. 29) Aşadar, esenţa rostului fiinţei umane este accesul la adevăr, văzut ca un luminiş (lichtung – în lb. germană), expresie ce vine dinspre metafizică şi face trimitere expresă la fiinţă. Între starea de ascundere şi deschiderea-luminatoare M. Heidegger se situează pe fundalul tradiţiei istorico-filosofice (v. *Repere pe drumul gândirii,* p. 296).

Redăm, în continuare, un fragment din eseul heideggerian, în traducerea lui Gabriel Berkeş şi a lui Geo Săvulescu, recomandând cititorilor să consulte, pentru detalii privind viziunea lui Martin Heidegger despre raportul dintre fiinţă şi limbaj, eseul *Scrisoare despre Umanism* (op. cit., p. 297 şi urm.). *(Redacţia „B.B.")*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

"...POETIC LOCUIEŞTE OMUL..."

de Martin HEIDEGGER

Cuvântul este luat dintr-o poezie târzie a lui Holderlin şi ciudat transmisă. Ea începe: "În azurul dulce înfloreşte turla bisericii cu acoperişul ei de metal..." (Stuttg. 2,1 S.372 ff.; Hellingrath VI S. 24 ff). Ca să auzim cu adevărat cuvântul "...poetic locuieşte omul...", trebuie să-l înapoiem cu grijă poemului. De aceea vom examina acest vers. Vom lămuri îndoielile ce le trezeşte de îndată. Căci, altfel, ne lipseşte disponibilitatea de a da un răspuns acestui cuvânt urmându-l.

"...poetic locuieşte omul..." Ne putem închipui, la nevoie, că poeţii locuiesc uneori poetic. Cum ar putea însă "omul", adică fiecare om, să locuiască neîncetat poetic. Nu este oare orice fel de a locui incompatibil cu cel poetic? Felul nostru de a locui este restrâns de lipsa de locuinţe. Chiar dacă ar fi altfel, locuinţele noastre sunt hărţuite de munca noastră, sunt agitate de goana după avantaje şi succes, sunt prinse în mrejele timpului liber şi al plăcerilor în sistem, iar acolo unde, în locuinţele noastre de astăzi, mai rămâne spaţiu şi timp pentru poezie, are loc, în cel mai fericit caz, o îndeletnicire cu frumosul, fie el tipărit sau transmis la radio. Poezia este considerată fie ca nostalgie cochetă şi pierdere în ireal, fie ca un refugiu în idilă sau e atribuită literaturii. Valoarea acesteia e totdeauna devalorizată cu etalonul actualităţii de moment. Actualitatea, la rândul ei, e stabilită şi condusă de organele de formare ale opiniei publice civilizatorii. Unul din agenţii ei, şi anume în acelaşi timp angrenator şi angrenat, este viaţa literară. Poezia nici nu poate să apară altfel decât ca literatură. Când este privită ca mijloc de educaţie, din punct de vedere ştiinţific, devine obiect al istoriei literare. Poezia occidentală figurează sub titlul generic „Literatură Europeană".

Dar dacă poezia are încă din pornire ca unică formă de existenţă literatura, cum poate avea locuinţa omului un temei în poezie? Vorba că omul locuieşte poetic nu provine decât de la un poet şi anume de la acela care, cum se spune, nu s-a descurcat în viaţă. Felul poeţilor e de a nu vedea realul. În loc să acţioneze, ei visează. Ceea ce ei fac e doar închipuire. Închipuirile sunt doar făcute. Facerea se cheamă în greacă ποιησις. Felul de a locui al omului să fie poezie şi poetic? Asta nu poate presupune decât că stă în afara realităţii şi refuză să vadă starea în care se află viaţa istorico-socială a oamenilor de azi, ceea ce sociologii numesc colectiv.

Însă, înainte de a declara în mod atât de grosolan poezia şi locuitul drept incompatibile, ar putea fi bine să considerăm la rece cuvântul poetului. El se referă la locuirea omului. El nu descrie împrejurările în care se locuieşte astăzi. Înainte de toate nu afirmă că a locui înseamnă a avea o locuinţă. De asemenea nu spune că poezia se epuizează în jocul ireal al imaginaţiei poetice. Cine, deci, dintre cei ce gândesc ar avea pretenţia, fără a sta pe gânduri şi de la o înălţime îndoielnică, să declare că locuitul şi poezia ar fi incompatibile. Poate că se pot suporta? Mai mult. Poate, chiar una o trage după sine pe cealaltă, şi anume în sensul că locuitul se odihneşte în poezie. Firesc, dacă facem această presupunere, atunci ni se cere să gândim locuitul şi poezia dincolo de esenţa lor. Dacă nu ne opunem acestei pretenţii, înlăturăm din noţiunea de locuit ceea ce îndeobşte se numeşte existenţa omului. Desigur, prin aceasta ne îndepărtăm de reprezentarea curentă a locuirii. Prin ea, locuirea nu este decât un mod de comportare al omului printre altele. Muncim la oraş dar locuim în afara acestuia. Călătorim şi locuim ba aici ba acolo. O astfel de locuire nu este decât posedarea unui adăpost.

Când Holderlin vorbeşte de locuire contemplă o trăsătură fundamentală a existenţei umane. Iar „poeticul" îl zăreşte în relaţia cu această locuire înţeleasă la modul esenţial.

Aceasta, desigur, nu înseamnă că poeticul ar fi doar un ornament sau un adaos al locuirii. Poeticul locuirii nu înseamnă nici doar că poeticul poate fi întâlnit, într-un fel sau altul, în orice locuinţă. Ba, mai mult, „...poetic locuieşte omul..." înseamnă că doar prin poezie locuirea devine locuire. Poezia este adevărata posibilitate de a locui. Care este singura cale de a ajunge la o locuinţă? Prin construire. Poezia, în chip de locuire, înseamnă a clădi.

Astfel înfruntăm o dublă exigenţă: pe de o parte de a îndepărta din esenţa locuirii ceea ce se numeşte existenţa omului, pe de cealaltă de a gândi esenţa poeziei ca fiind chipul de locuire, ba chiar unicul mod desăvârşit de a clădi. Căutând esenţa poeziei, din acest punct de vedere, ajungem la esenţa locuirii.

Unde ne căutăm, noi oamenii, o deschidere spre esenţa locuirii şi a poeziei? La urma urmelor de unde îşi ia omul acest drept de a ajunge la esenţa unui lucru?

Omul îşi poate căpăta acest drept numai de acolo de unde îl primeşte. Îi revine odată cu dreptul de a vorbi. Desigur, doar atunci şi atâta vreme cât îşi respectă propria esenţă, a vorbirii.

În tot acest timp valuri dezlănţuite de cuvinte vorbite, scrise sau transmise, gonesc în jurul globului pământesc. Omul se comportă ca şi când el ar fi creatorul şi stăpânul vorbirii pe când ea rămâne suverana oamenilor. Când acest raport de suveranitate este inversat, omul recurge la maşinării stranii. Limba devine mijloc de exprimare. Ca expresie, limba poate coborî până la nivelul unui simplu mijloc de presiune. Chiar într-o astfel de utilizare a limbajului e bine să se pună preţ pe corectitudinea vorbirii. Acest fapt nu ne salvează câtuşi de puţin de inversarea adevăratului raport de suveranitate dintre vorbire şi om, căci de fapt limba vorbeşte. Omul nu vorbeşte decât atunci şi atâta timp cât i se supune limbii, cât îi dă ascultare.

Printre toate darurile pe care noi oamenii le putem folosi, limba este darul suprem şi cel dintâi. Limba ne atrage atenţia şi ne permite apoi apropierea de esenţa unui lucru. Asta nu înseamnă însă niciodată că limba, în orice sens întâmplător al unui cuvânt, ne oferă deja esenţa transparentă a lucrului în chip de obiect gata de folosit. Însă, corespondenţa prin care omul aude limba adresându-i-se este acea spusă care ne vorbeşte în elementul poeziei. Cu cât poetizează mai mult poetul, cu atât mai liberă, deci cu atât mai deschisă şi mai pregătită pentru nebănuit este spusa lui, cu atât mai pur se adresează vorbirea lui auzului tot mai încordat, cu atât mai mult se îndepărtează ceea ce spune de simpla afirmaţie în privinţa căreia nu se iscă decât discuţii asupra corectitudinii sau a incorectitudinii ei.

„...poetic locuieşte omul..."

spune poetul. Auzim acest cuvânt al lui Holderlin mai desluşit dacă-l readucem în poemul din care provine. La început nu auzim decât cele două versuri din care am desprins cuvântul şi astfel l-am mutilat.

Ele sună:

"Plin de merite, totuşi poetic, locuieşte
Omul pe acest pământ."

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Report on the Fifth International Vedic Workshop

Ambarish KHARE
Pune, India

The fifth International Vedic Workshop designated *"Vedic śākhās: Past, Present and Future"* was organized in Bucharest, Romania from 20th to 23rd September 2011. On the backdrop of the earlier workshops organized in Kyoto, Leiden and Austin in 1999, 2002 and 2007 respectively, it was witnessed that the sapling of an International Vedic Workshop planted by Prof. Michael Witzel in Harvard University long back in June 1989 has now grown into the huge tree in the past 22 years.

The fifth International Vedic Workshop planned by the Centre for Eurasiatic and Afroasiatic Studies formed the third section of the 4th International Symposium "The Book, Romania, Europe" that was organized by the Metropolitan Library of Bucharest jointly with Bucharest City Hall, Institute for Southeast European Studies of the Romanian Academy and the University of Bucharest. Researchers from 15 countries participated and 53 papers were presented in the workshop. Dr. Julieta Rotaru is the key-person in organizing the workshop in Romania.

The workshop began with the *vaidikamaṅgala* performed by *Vedamurti Chaitanya Kale* (Barshi, INDIA) followed by the inaugural speech of organizers, viz. Michael Witzel, Jan E.M. Houben and S. S. Bahulkar. Răzvan Theodorescu also spoke on this occasion on behalf of the Metropolitan Library of Bucharest. The four-day workshop was divided in thirteen plenary sessions, each containing 3–5 presentations. The themes that were dealt with in the workshop can be roughly enumerated as (1) Development and transitions of the Vedic schools, texts and rituals, (2) Comparative and Cognitive Philology, (2) Historiography of extinct as well as extant Vedic schools from available texts, commentaries and epigraphical evidence, (4) Interrelations of Vedic schools and texts, and (5) Position of various schools in contemporary India.

Here an attempt is made to review a few noteworthy presentations in brief. The presentations of the organizers were planned on the first day. Michael Witzel discussed the various branches of Veda in Kashmir. S. S. Bahulkar took an overview of several attempts made towards the preservation as well as the revival of the Atharvaveda during past two centuries. He observed that various scholars trained in the Vedas other than the Atharvaveda too, have learned this Veda for the purpose of revival. Jan E.M. Houben discussed the evidence from the other disciplines and tried to identify a number of stages in the development of the Veda: from family Veda to various canonical schools.

Hartmut Scharfe (University of California, USA) made an ingenious effort to establish the geographical locations of the maṇḍalas of the Ṛgveda on the basis of the references to plains, rivers and mountains present therein, in his paper titled "Two on a Swing: A new Perspective on the Ṛgveda". Scholars like Johannes Bronkhorst (University of Lausanne, Switzerland) and Saraju Rath (IIAS, Netherlands) too, tried to find the geographical position of the Vedic schools based on the evidence of the other texts, commentaries and epigraphs. Nirmala Kulkarni (University of Pune, India) made a survey of names of scribes appearing in the colophon of manuscripts with a view to throw light on their migration and the other aspects of medieval Indian culture. Madhav Deshpande (University of Michigan, USA) illustrated how the *Gaṇeśa-atharvaśīrṣa,* a post-Vedic text was vedicized by the tradition.

Several papers considered the literary and linguistic features of the Vedic texts and words. Some important presentations were those by Jared Klein (University of Georgia, USA) on Intrastanzaic repetitions in the Ṛgveda, Elizabeth Tucker (Oxford University, UK) on Linguistic features of the Paippalāda Saṁhitā in relation to the Ṛgveda and Michel Angot (Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales, France) on the accentuation of some texts of the Taittirīya schools. A paper by Georges-Jean Pinnault "About the name of Bṛhaspati" is also worth mentioning.

Some scholars concentrated on the interrelation of various schools in their presentations. G. U. Thite (BORI, India) discussed the practices adopted by Āpastamba from the other Vedic schools and opined that the importance was given to the *spirit* rather than the *letter* of the rules. He observed that this inclusivistic and lenient approach is one of the reasons of survival of the Vedic schools. While Konrad Klaus (Universitaet Bonn, Germany) examined the intertextuality of various *śrautasūtras,* Mislav Ježić (University of Zagreb, Croatia) compared the versions of the *Puruṣasūkta* from various *śākhās.* Some other presentations like those of Yasuki Ikari (Kyoto University, Japan), Makoto Fushimi (Shizuoka, Japan), Ambarish Khare (Tilak Maharashtra Vidyapeeth, India), Shingo Einoo (University of Tokyo, Japan) and Anne Keßler-Persaud (Georg-August-Universität, Germany) too, discussed the position of particular school and interrelationship or the development of ritual(s) in various schools.

Asko Parpola (University of Helsinki, Finland) collected the numerous references to the ritual authorities and Vedic schools from a miscatalogued manuscript related to the Jaiminīya Śrautasūtra. Julieta Rotaru (CEAS, Romania) presented an interesting paper by collecting exhaustive information about the lost sūtra of Paiṭhīnasi belonging to the tradition of the Atharvaveda. There were some presentations that concentrated on particular text or the branch, for example, a brief study of *Karmasamuccaya* by Shilpa Sumant (Deccan College, India), Baudhayanīya contribution to smārta Hinduism by Timothy Lubin (Washington and Lee University, USA), on the Bāṣkala branch of the Ṛgveda by T. P. Mahadevan (Howard University, USA) and salient features of Āśvlāyana Saṁhitā by B. B. Chaubey (Panjab University, India).

A few scholars discussed the position of the Veda in medieval and modern times. The presentations by Cezary Galewicz (Jagiellonian University, Poland), S.A.S. Sarma (EFEO, India) and Borayin Larios (University of Heidelberg, Germany) were noteworthy in this regard.

Major Vedic śākhās that were discussed in the present workshop can be listed as below:

1. Ṛgveda: Śākala, Bāṣkala and Āśvalāyana.
2. Yajurveda: Various schools of Kṛṣṇa (especially the subschools of Taittirīya and Maitrāyaṇī) and Śukla Yajurveda (mainly Mādhyandina).
3. Sāmaveda: Jaiminīya.
4. Atharvaveda: Śaunaka and Paippalāda.

Thus it may be said that all the four Vedas were considered in the Fifth International Vedic Workshop, though it has not touched upon each and every branch equally. The past and present condition of the Vedas was considered in the workshop, which gave an indirect idea about the future of Vedic tradition in India, as well as the direction of Vedic studies in the World. Based on the standard of the presentations and importance of the topics dealt with, the workshop can be rated between 3.5 and 4 on a 5-point scale.

The organizers have thoughtfully started a tradition of releasing the medals on the occasion of the annual symposium. They published the medal portraying Dimitrie Cantemir in 2010. Two medals were published by the organizers in 2011. One depicts the logo of the Metropolitan Library of Bucharest, while the second portrays the famous Indian writer and thinker Rabindranath Tagore celebrating his 150th Birth Anniversary, who was blissfully welcomed in Romania during his visit to several European countries. The medals will, no doubt, serve as the memento of the Symposium organized in Romania.

****

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Am primit, vă semnalăm

Lumină lină / Gracious light

Singura publicație de cultură și spiritualitate românească ce apare la New York (nr. 3 / iulie-septembrie 2011) aduce în dezbatere publică o temă sensibilă, cum este *românismul,* de data aceasta în viziunea și interpretarea lui Lucian Blaga și, prin extindere, a generației din care d-na Aurelia Constantinescu-Cazacu, autoarea studiului, mai semnalează pe C. Rădulescu-Motru, D. Drăghicescu, Dan Botta, Ov. Papadima și, evident, C. Noica. În viziunea blagiană, specificul național este relevat în lucrarea *Spațiul mioritic,* considerată „cheia fermecată cu ajutorul căreia pătrundem în sufletul românesc" (op. cit., p. 14). După cum Blaga însuși preciza într-un articol publicat în revista „Dorul vremii" (Cluj, 1930), nota de originalitate a spațiului românesc este dată de modelul „infinit ondulat", așadar de alternanța deal/vale, ce caracterizează întrutotul profunzimea sufletului românesc. Această adevărată „matrice stilistică", identificată de L. Blaga în poezia populară, asigură specificul național. Este mai mult decât o problemă de filologie, este una de filosofie a culturii, a stilului de viață românesc. Pornind de la potențialul cultural cuprins în matricea stilistică autohtonă, autoarea studiului concluzionează că lucrarea *Spațiul mioritic* este și o ilustrare a tezei „românismului", promovat, între alții, inclusiv de C. Rădulescu-Motru, „adversar" ideatic al lui Lucian Blaga.

Numărul analizat mai beneficiază și de contribuțiile, din țară, ale lui Zenovie Cârlugea *(Nichita și cultul „Luceafărului")*, Alex. Ștefănescu sau, de la New York, a lui M. N. Rusu *(O nouă locuință a lui Mihai Eminescu).* Așadar, de pe continentul american părintele profesor Theodor Damian menține vie „lumina lină" a culturii tradiționale românești. *(Redacția „B.B.")*

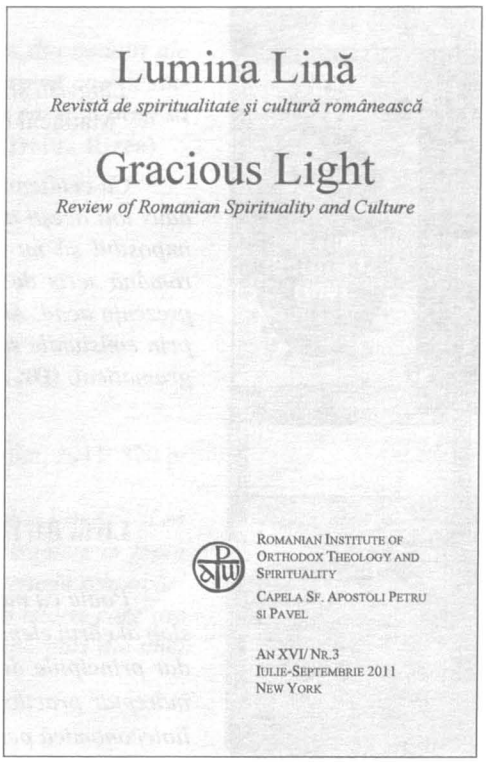

AUTORII ACESTUI NUMĂR
AUTHORS IN THIS ISSUE

Viorel COSMA, *Musicologiste*
Uma DASGUPTA, *University of Calcutta*
Anton DUMITRIU, *Philosopher*
Mihaela GLIGOR, *Romanian Academy*
Ambarish KHARE, *Pune, India*
Octavian MIHALCEA, *Writer*
Carmen MUȘAT-COMAN, *Editor*
Teodor Gh. NEGOIȚĂ, *Scientist*
Marian NENCESCU, *Metropolitan Library of Bucharest*
Virgiliu Z. TEODORESCU, *Historian*
Mirela ZAFIRI, *Musicologiste*

NOTĂ CĂTRE AUTORI

Textele primite în vederea publicării, în variantă tipărită și electronică, se redactează în Word, font Times New Roman, corp de literă 12, cu spațiu de un rând și jumătate, având maximum 8 pagini.

Articolele trebuie să fie însoțite de bibliografie, precum și de un rezumat și cuvinte-cheie în limba engleză.

Textele trebuie să respecte normele ortografice academice, conform *Dicționarului Ortografic, Ortoepic și Morfologic al Limbii Române*, ediția a II-a, Editura Univers Enciclopedic, București, 2005.

Redacția își rezervă dreptul de a interveni asupra inadvertențelor de formă într-un mod care să nu afecteze fondul textului.

SURSELE UTILIZATE ÎN ACEST NUMĂR

Pentru ilustrarea acestui număr au fost folosite următoarele surse, cum urmează: *http://egrafoart.ro; http://www.notulus.com; lovendal.net; http://www.bbc.co.uk; www.polar-institute.ro; forum.drumulinvingatorilor.ro; www.ziarelive.ro; calandrinidavide.blogspot.com; www.ziarulatac.ro; http://la-feuille-de-chou.fr; http://alexdumitriu.blogspot.com; georgeenescu.ro.*

Mulțumim pe această cale Editurilor Fundației Culturale Speteanu și Fundației Arctice Române, precum și editurii Ars Docendi pentru cărțile și sprijinul logistic pus la dispoziție cu generozitate.

După caz, sursele utilizate de autori au fost semnalate direct în textele publicate.

Mulțumim pe această cale colaboratorilor și prietenilor revistei care ne-au pus la dispoziție, cu titlu gratuit, documente iconografice în vederea ilustrării unor articole de specialitate.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

CATALOG

Cărţi noi, primite la redacţie

Lingvişti şi filosofi evrei din România, Federaţia Comunităţilor Evreieşti din România, Colecţia "Matineul de duminică", Bucureşti, Editura Hasefer, 2011, 96 p.

Ca cetăţean român cu o anumită pregătire culturală, intelectuală şi economică, fără tot ce au adus toţi aceşti oameni la cunoaşterea limbii române, nu mă pot exprima. În anii mei de liceu era imposibil să nu folosesc dicţionarele lui Şeineanu sau Candrea, sau celebrul manual de limba română scris de Byck şi Rosetti. Venind la vremuri mai recente, îmi amintesc ce impact a avut prezenţa acad. Alexandru Graur în media românească de atunci, mai cu seamă la Radio România, prin emisiunile sale în favoarea limbii şi gândirii într-o limbă curat românească, corect formulată gramatical. **(Dr. Aurel Vainer)**

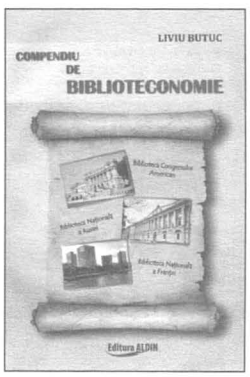

Liviu BUTUC, *Compendiu de biblioteconomie,* Buzău, Editura Aldin, 2011, 464 p. cu tab.

Poate că mâine biblioteconomia va deveni infologie iar cuvântul bibliotecă, paradisul borgesian al cărui element fondator a fost biblion, va fi substituit de infosferă sau de oricare alt neologism, dar principiile de bază vor supraviețui. În contextul acestei proiecții, prezenta lucrare rămâne un îndreptar practico-metodologic pentru bibliotecarii de azi şi o sursă suplimentară de cultură bibliotecomică pentru cei de mâine.

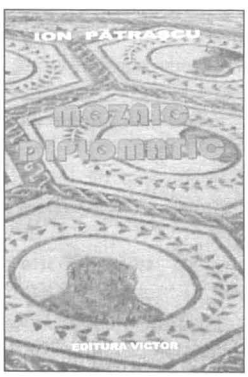

Ion PĂTRAŞCU, *Mozaic diplomatic,* Bucureşti, Editura Victor, 2011, 236 p.

Mi-am spus şi eu părerea despre vremuri, şefi şi colegi, încercând să păstrez un echilibru şi decenţa necesară. Poate că nu aş fi făcut acest lucru dacă nu constatam nişte derapaje de la adevăr în unele volume de memorialistică diplomatică.

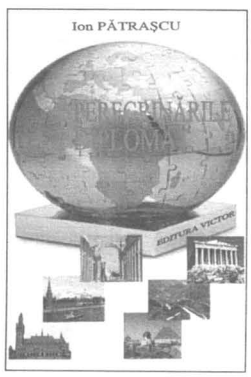

Ion PĂTRAŞCU, *Peregrinările unui diplomat,* Bucureşti, Editura Victor, 2008, 488 p.

Iată-mă ajuns în Ministerul Afacerilor Externe, la vârsta de 22 de ani [în 1957 – n.n.]. Momentul intrării mele în MAE corespunde unei perioade de răscruce din istoria României. Se reuşise determinarea Moscovei să-şi retragă trupele de pe teritoriul ţării noastre, precum şi masa de consilieri, fuseseră desfiinţate SOVROM-urile, iar România putea întreprinde paşi prudenţi pentru „autonomie sporită" faţă de Moscova.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Cornel VESA, *Dor de-acasă. Poezii*, Bucureşti, Casa Editorială Floare Albastră, 2011

Ritmurile lui Cornel Vesa cer lectură atentă, tărăgănată, cu accente ce reies din mutaţii ale cuvântului către vorbirea populară, cu magneţi subterani ce vizează aproape permanent coşbucianismul. E ca un stufăriş ce năpădeşte o poiană, apoi duce către pădure, apoi în altă parte, dorind să sălbăticească totul, de teamă că s-ar putea moderniza sau se va asfalta, de pildă. **(Doina Rizea)**

Ion C. PETRESCU, *Mihai Viteazul şi arta diplomaţiei,* Ploieşti, Editura Palmier, 2011, 320 p.

Arta diplomatică a lui Mihai Viteazul a rezultat din conştiinţa clară a obiectivului urmărit şi ea a constat în: iniţiative de a negocia, rapiditatea convorbirilor, capacitatea de a traduce în faptă acordurile încheiate şi de a le încadra în context european, adaptabilitatea la frecventele schimbări de situaţii intervenite între parteneri. Lucrarea profesorului I. C. Petrescu anunţă un istoric care ştie să integreze izvoarele istorice, să ridice probleme interesante şi să sugereze noi abordări ale unei teme de studiu. **(Acad. Ştefan Ştefănescu)**

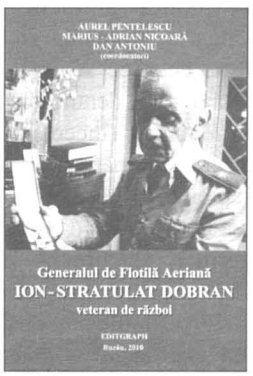

Aurel PENTELESCU, Marius-Adrian NICOARĂ şi **Dan ANTONIU**, *General de flotilă aeriană Ion-Stratulat Dobran*, veteran de război, Buzău, Editura Edigraph, 2010, 294 p. cu ilustr.

Au fost alţi zburători mult mai buni decât mine, idolii mei: Şerbănescu, mort la 32 de ani, doborât de americani la 18 august 1944, Bâzu Cantacuzino, mort în Spania, la 53 de ani, la 26 mai 1958. Ei au fost zeii, sau legenda vie. [...] Toată viaţa nu mi-am dorit funcţii şi ranguri pe care nu le-am putut onora. Mi-a plăcut să zbor şi, mulţumesc lui Dumnezeu, am zburat destul. Un pilot de avioane nu se satură niciodată de zbor. Nu poate nimeni înţelege cătuşele zborului, decât cel ce a zburat cândva, desprins de sol.

Aurel PENTELESCU, *Ziua lupului singuratic*, versuri, Craiova, Editura MJM, 2009

Ambiţios şi însetat de cultură, cu vizibile şi insistente preocupări pentru cunoaşterea adevărului istoric, Aurel Pentelescu a găsit timpul pentru a urma cursurile unei facultăţi de profil, ajungând în cele din urmă profesor de istorie la Academia Militară din Bucureşti. Puţini însă ştiu că acest şoarece de bibliotecă, cu o operă ştiinţifică notabilă, tată a doi copii şi bunic a doi nepoţi, a avut şi mai are momente de evadare din cotidian, de ieşiri curajoase în afara îndeletnicirilor profesionale, pentru a face mărturisiri lirice pline de miez şi, uneori, de subînţelesuri rafinate. **(Dr. Stelian Ciucă)**

Rubrică realizată cu sprijinul colaboratorilor

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

OBICEIURI ZILNICE, SĂRBĂTORI PERENE

Wiesn - Serbarea de pe pajişte

Dr. Marian NENCESCU

Pe 12 octombrie 1810 se celebra, la München, căsătoria prinţului moştenitor al Bavariei, viitorul rege Ludwig I, cu prinţesa Therese von Sachsen. Cu acel prilej, un sergent din garda regală propune organizarea unei curse de cai pe o pajişte din preajma oraşului. Ulterior, pajiştea s-a numit *Theresienwiese,* după numele viitoarei regine, iar în dialectul bavarez sărbătoarea organizată cu acel prilej, cunoscută şi sub numele de *Oktoberfest,* s-a intitulat *Wiesn* (serbarea de pe pajişte). Câţiva ani mai târziu, din 1819, serbarea intră sub tutelajul autorităţilor locale, regele păstrându-şi doar privilegiul comerţului cu bere, deloc neglijabil, ştiut fiind până în zilele noastre că Bavaria produce cam o treime din faimoasa bere germană, iar veniturile sunt pe măsură.

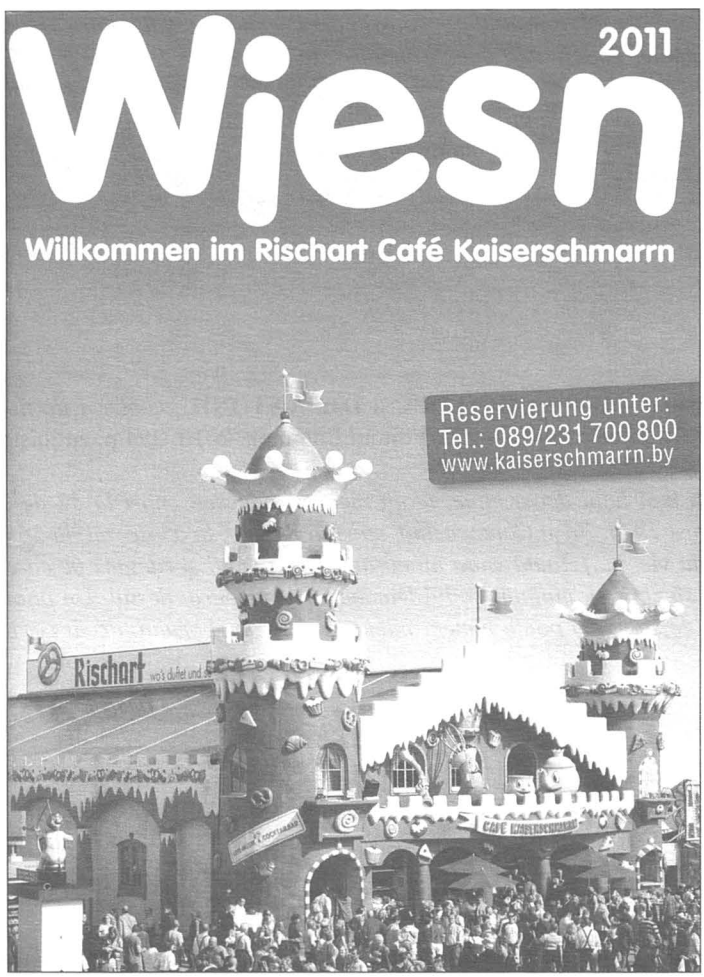

Treptat, *Serbarea de pe pajişte* s-a extins în tot spaţiul central-european, inclusiv, în variante locale, până în zonele locuite de etnici germani din Ungaria, România etc. În fapt, ceea ce se serbează astăzi sub denumirea de *Oktoberfest* (începând din a doua jumătate a lunii septembrie şi până la 3 octombrie, când poporul german celebrează Ziua Unificării) nu mai reprezintă de mult comemorarea unei nunţi – chiar şi regală – ci etalarea unui spirit public specific spaţiului german, în care primează bucuria petrecerii, lipsa de etichetă, naturaleţea şi belşugul.

Imagini de epocă, prezente pe numeroase produse cu caracter proţional – căni de porţelan cu efigia diferitelor mărci de bere, dar şi alte obiecte destinate vânzării: magneţi, păpuşi, decoraţiuni interioare – prezintă *Oktoberfest*-ul ca pe o sărbătoare a întregii familii. Cu mic, cu mare, germanii , dar şi alte naţii ce locuiesc astăzi în zonă – de la asiatici la africani- toţi poartă fără excepţie frumoasele costume bavareze şi petrec neîncetat, timp de două săptămâni, sub privirile îngăduitoare ale statuii ce reprezintă Bavaria, amplasată strategic în parcul ce poartă, prin tradiţie, denumirea de *Theresienwiese.* Aici, în corturi imense, se comercializează berea, iar în preajmă, la tarabe şi căsuţe, se vând covrigi *(brezel)*, turtă dulce cu modele şi inscripţii adecvate, peşte prăjit *(Stekerlfisch)*, precum şi toate soiurile de cârnaţi locali. Berea se bea, tradiţional, la halbe de un litru *(mass)*, cele de o jumătate de litru *(halb)* fiind rezervate copiilor. Deviza nedezminţită a serbării, respectată cu sfinţenie de bavarezi şi adoptată de toţi oaspeţii lor, este: *Trăieşte bine şi lasă şi pe alţii să facă la fel!*

Spiritul general al acestui tip de petrecere este toleranţa. Rar vezi beţivi, în zonă, cu atât mai puţin cerşetori şi hoţi. O armată de poliţişti şi bodiguarzi vigilenţi scrutează publicul şi îi vânează pe cei excitaţi de băutură. Cu eleganţă, dar ferm, aceştia sunt îndepărtaţi din zonă şi conduşi spre numeroasele staţii de transport în comun ce converg spre *Pajişte*. Spre cinstea lor, nemţii ştiu să petreacă fără să provoace încăierări sau scandal, atitudine ce trebuie să ne inspire şi pe noi, obişnuiţi cu petrecerea de tip balcanic.

Spre deosebire de multe alte popoare, germanii cultivă un soi de patriotism activ, neagresiv şi universalist. Pretutindeni întâlneşti negustori, dar şi turişti de toate naţiile, prinşi în iureşul petrecerii şi al consumului de bere şi alte specialităţi locale. Cine n-a văzut frumuseţea costumelor populare locale, unele adevărate bijuterii folclorice, etalate cu eleganţă şi graţie de femei şi bărbaţi deopotrivă, nu poate aprecia motivaţia participării afective a publicului la această sărbătoare. Astăzi Bavaria dă tonul nu doar în Germania, dar şi în multe alte ţări europene şi chiar mai îndepărtate, atât în ce priveşte producţia industrială şi agricolă, dar mai ales în spiritul de toleranţă şi plăcerea de a trăi. Oraşul, cândva celebru pentru că a găzduit ascensiunea fascismului, a renăscut după bombardamentele din 1944-1945 din propria cenuşă. Puţine urme istorice mai amintesc azi ororile războiului. Cu faţa către viitor, germanii regăsesc în spiritul *Wiesn*-ului un temei al propriei renaşteri spirituale.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

CALENDAR

septembrie 2011

- *septembrie 1716.* 295 de ani de la moartea mitropolitului, cărturarului, tipografului **Antim Ivireanul** (1650 – sept. 1716)
- *2 septembrie 1861.* 150 de ani de la nașterea lui **Mircea Demetriade,** poet, dramaturg (2 sept. 1861 – 11 sept. 1914)
- *3 septembrie 1991.* 20 ani de la moartea cineastului american **Frank Capra** (18 mai 1897 – 3 sept. 1991)
- *3 septembrie 1991.* 20 ani de la moartea actriței **Elvira Godeanu** (13 mai 1904 – 3 sept. 1991)
- *5 septembrie 1906.* 105 de ani de la nașterea lui **Ludwig Eduard Boltzmann**, fizician austriac (20 feb. 1844 – 5 sept. 1906)
- *6 septembrie 1806.* 205 de ani de la nașterea lui **Juan Eugenio Hartzenbusch**, dramaturg spaniol (6 sept. 1806 – 2 aug. 1880)
- *7 septembrie 1866.* 145 de ani de la nașterea lui **Tristan Bernard**, scriitor francez (7 sept. 1866 – 7 dec. 1947)
- *8 septembrie.* Ziua Internațională a Alfabetizării
- *8 septembrie 1636.* 375 de ani de la fondarea **Universității Harvard**, cea mai veche universitate din SUA
- *8 septembrie 1841.* 170 de ani de la nașterea lui **Antonin Dvorják**, compozitor ceh (8 sept. 1841 – 1 mai 1904)
- *8 septembrie 1981.* 30 de ani de la moartea lui **Hideki Yukawa**, fizician japonez, laureat al Premiului Nobel, 1949 (23 ian. 1907 – 8 sept. 1981)
- *9 septembrie 1886.* 125 de ani de la adoptarea, la Berna, a primei **Convenții internaționale pentru protecția operelor literare și artistice**
- *9 septembrie 1896.* 115 ani de la moartea actorului **Matei Millo** (25 nov. 1814 – 9 sept. 1896)
- *9 septembrie 1931.* 80 de ani de la moartea poetei **Matilda Cugler-Poni** (2 apr. 1851 – 9 sept. 1931)
- *9 septembrie 1966.* 45 de ani de la moartea lui **Octav Mayer**, matematician (5 oct. 1895 – 9 sept. 1966)
- *12 septembrie 1981.* 30 de ani de la moartea lui **Eugenio Montale**, poet italian, laureat al Premiului Nobel, 1975 (12 oct. 1896 – 12 sept. 1981)
- *13 septembrie 1506.* 505 de ani de la moartea lui **Andrea Mantegna**, pictor italian (1431 – 13 sept. 1506)
- *13 septembrie 1876.* 135 de ani de la nașterea lui **Sherwood Anderson**, scriitor american (13 sept. 1876 – 8 mart. 1941)
- *13 septembrie 1886.* 125 de ani de la nașterea lui **Sir Robert Robinson**, chimist englez, laureat al Premiului Nobel, 1947 (13 sept. 1886 – 8 feb. 1975)
- *14 septembrie 1856.* 155 de ani de la nașterea prozatoarei **Sofia Nădejde** (14 sept. 1856 – 1946)
- *14 septembrie 1876.* 135 de ani de la nașterea lui **Alexandru Lăpedatu**, istoric, om politic, director al Arhivelor Naționale (14 sept. 1876 – 30 aug. 1954)
- *14 septembrie 1916.* 95 de ani de la moartea lui **José Echegaray Y Eizaguirre**, matematician, scriitor, om politic spaniol, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură, 1904 (19 apr. 1832 – 14 sept. 1916)
- *14 septembrie 1926.* 85 de ani de la nașterea lui **Michel Butor**, poet, romancier, eseist francez
- *14 septembrie 1936.* 75 de ani de la nașterea actriței **Ileana Stana Ionescu**
- *15 septembrie 1926.* 85 de ani de la moartea lui **Rudolf Eucken**, scriitor, filosof german, laureat al Premiului Nobel, 1908 (5 ian. 1846 – 15 sept. 1926)
- *15 septembrie 1931.* 80 de ani de la nașterea lui **Sever Frențiu**, pictor, grafician, scenograf de teatru și film (15 sept. 1931 – 9 nov. 1997)
- *17 septembrie 1826.* 185 de ani de la nașterea lui **Bernhard Riemann**, matematician german (17 sept. 1826 – 20 iul. 1866)
- *17 septembrie 1856.* 155 de ani de la nașterea lui **Moses Gaster**, filolog, traducător, folclorist, istoric literar (17 sept. 1856 – 5 mart. 1939)
- *17 septembrie 1881.* 130 de ani de la nașterea poetului **George Bacovia** (17 sept. 1881 – 22 mai 1957)
- *18 septembrie 1831.* 180 de ani de la moartea poetului **Vasile Cârlova** (4 feb. 1809 – 18 sept. 1831)
- *19 septembrie.* Ziua Europeană a Patrimoniului
- *19 septembrie 1961.* 50 de ani de la moartea artistei **Lucia Sturdza-Bulandra** (1873 – 19 sept. 1961)
- *20 septembrie.* Ziua Bucureștilor
- *20 septembrie 1866.* 145 de ani de la nașterea lui **George Coșbuc** (20 sept. 1866 – 9 mai 1918)
- *20 septembrie 1971.* 40 de ani de la moartea lui **Ghiorghios Seferis**, poet, eseist, diplomat grec, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură, 1963 (19 feb. 1900 – 20 sept. 1971)
- *22 septembrie 1831.* 180 de ani de la nașterea lui **Grigore Cobălcescu**, geolog, paleontolog (22 sept. 1831 – 21 mai 1892)
- *23 septembrie 1856.* 155 de ani de la nașterea lui **Karl Krumbacher**, filolog german (23 sept. 1856 – 12 dec. 1909)
- *24 septembrie 1916.* 95 de ani de la nașterea compozitorului **Aurel Giroveanu** (24 sept. 1916 –)
- *25 septembrie 1881.* 130 de ani de la nașterea lui **Lu Xun**, eseist, poet, povestitor chinez (25 sept. 1881 – 19 oct.1936)
- *25 septembrie 1881.* 130 de ani de la nașterea poetului **Panait Cerna** (25 sept. 1881 – 26 mart. 1913)
- *25 septembrie 1906.* 105 de ani de la nașterea lui **Dmitri Dmitrievici Sostakovici**, compozitor rus (25 sept. 1906 – 9 aug. 1975)
- *25 septembrie 1906.* 105 de ani de la nașterea lui **Jaroslav Ježek**, compozitor, pianist, dirijor ceh (25 sept. 1906 – 1 ian. 1942)
- *26 septembrie 1866.* 145 de ani de la moartea lui **Carl Jonas Love Almquist**, scriitor suedez (28 nov. 1793 – 26 sept. 1866)
- *26 septembrie 1976.* 35 de ani de la moartea lui **Leopold Ruziska**, chimist elvețian, laureat al Premiului Nobel, 1939 (13 sept. 1887 – 26 sept. 1976)
- *28 septembrie 1876.* 135 de ani de la moartea lui **Costache Negri**, scriitor, om politic, diplomat (mart. 1812 – 28 sept. 1876)
- *29 septembrie 1931.* 80 de ani de la nașterea lui **James Watson Cronin**, fizician american, laureat al Premiului Nobel, 1980
- *29 septembrie 2001.* 10 ani de la moartea poetului, prozatorului **Gellu Naum** (1 aug. 1915 – 29 sept. 2001)
- *30 septembrie 1916.* 95 de ani de la moartea lui **Mihail Săulescu**, poet, dramaturg, publicist (23 feb. 1888 – 30 sept. 1916)
- *30 septembrie 1931.* 80 de ani de la nașterea actorului **Dem Rădulescu** (30 sept. 1931 – 17 sept. 2000)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR
Revistă lunară editată de Biblioteca Metropolitană Bucureşti
Monthly publication edited by the Metropolitan Library of Bucharest

sub auspiciile / *under the auspicies of*
Asociației Bibliotecarilor și Documentariștilor din România
Association of Librarians and Documentarists of Romania

Director de onoare / *Honorary Director*
Acad. Dinu C. GIURESCU, *Romanian Academy*

Consiliul ştiinţific / *Scientific Council*
Frédéric BARBIER
Directeur de recherche au CNRS (IHMC/ENS Ulm),
Directeur d'études à l'Ecole pratique des hautes études (conférence d'Histoire et Civilisation du livre)
Prof. univ. dr. Ilie BĂDESCU, *University of Bucharest*
Acad. Florin CONSTANTINIU, *Romanian Academy*
Dr. Georgeta FILITTI, *Historian*
Prof. univ. dr. Valeriu RÂPEANU, *University of Bucharest*
Dinu SĂRARU, *Writer*
Acad. Ştefan ŞTEFĂNESCU, *Romanian Academy*
Acad. Gheorghe VLĂDUȚESCU, *Romanian Academy*

Director / *Director*
Dr. Florin ROTARU
Director General al Bibliotecii Metropolitane Bucureşti
General Director of Metropolitan Library of Bucharest

Director artistic / *Art Director*
Mircia DUMITRESCU
Universitatea Națională de Arte din Bucureşti / *Bucharest National University of Arts*

Redactor-şef onorific / *Honorary Editor-in-Chief*
Ion HOREA, *Writers Union of Romania*

Redactor-şef / *Editor-in-Chief*
Dr. Marian NENCESCU

Colectivul redacțional / *Editorial Board*
Dr. Julieta ROTARU, Florin PREDA

Redacția și Administrația / *Office and Administration*
01354, Bucureşti, Str. Tache Ionescu Nr. 4, Sector 1, România
Tel./Fax: +40/021 539 65 00, 021 539 65 40
E-mail: rbb@bmms.ro
Website: www.bibliotecametropolitana.ro / www.dacoromanica.ro

©Biblioteca Metropolitană Bucureşti
Această publicație poate fi reprodusă, sub orice formă și prin orice mijloace,
doar în scopul informării, documentării, cercetării sau al recenzării ei.
This publication may only be reproduced, in any form or by any means,
for the purposes of information, documentation, research or review.

Revista apare lunar, cu texte în limbile română, engleză și franceză,
și publică anual volumul colectiv *Lucrările Simpozionului Internațional*
CARTEA. ROMÂNIA. EUROPA, cu texte în limbile engleză și franceză.
This monthly review comprises articles in Romanian, English, and French,
and yearly publishes the collective volume Proceedings of the International Symposium
THE BOOK. ROMANIA. EUROPE *including contributions in English and French.*

ISSN 1454–0487

TIPAR: COPERTEX

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

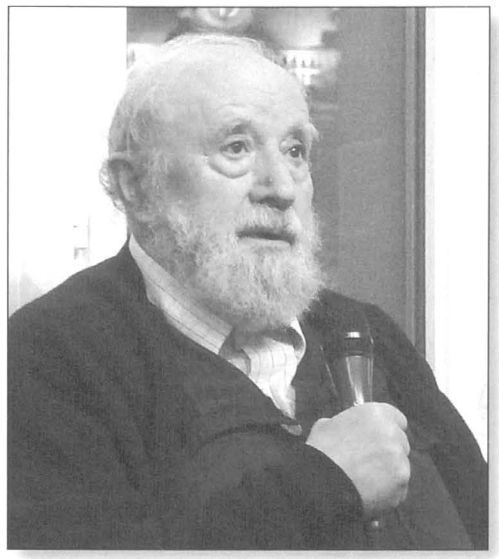

MICHEL BUTOR

1926 –

85 de ani de la naştere

Îmi amintesc, m-a cuprins deodată frica (şi eram clarvăzător: tocmai de acest gen de nebunie mi-era teamă), timp de o secundă m-am lăsat pradă dorinței absurde de a da înapoi, de a renunța, de a fugi; dar o prăpastie uriaşă mă despărțea deja de întâmplările din cursul dimineții şi de chipurile care îmi erau cele mai familiare, o prăpastie care se mărise peste măsură în timp ce o traversam, astfel încât nu-i mai vedeam fundul, iar cealaltă margine a ei, incredibil de îndepărtată, îmi apărea ca o linie de orizont foarte uşor trasată şi pe care nu se mai putea distinge nici un detaliu.

Petrecerea timpului, **Cluj-Napoca, Ed. Echinox, 1996**

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

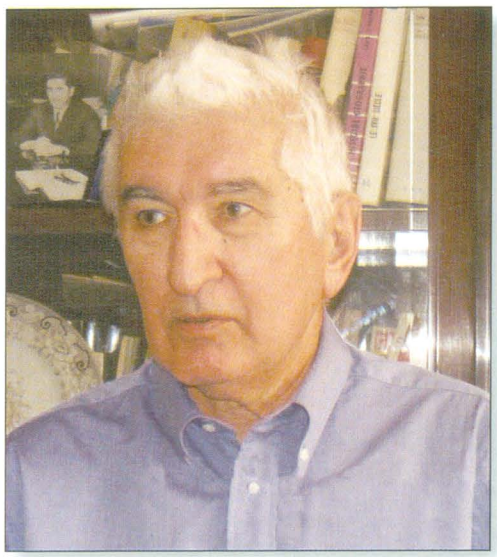

VALERIU RÂPEANU

1931 –

80 de ani de la naştere

După mine, curajul literaturii este direct proporţional cu procesele de conştiinţă pe care le declanşează. Or, literatura ultimilor ani a reuşit să trezească în rândurile publicului larg asemenea întrebări, să transforme sensul operei literare, să o facă să devină prilejul unui examen colectiv şi individual de conştiinţă. Curajul nu se apreciază după cât de tari sunt faptele relevate, ci după zguduirea morală pe care o provoacă, după curentele de opinie pe care le declanşează. Altfel, ne situăm doar în zona senzaţionalului […] După cum curaj înseamnă asumarea rolului, cu toate riscurile, de a spune cel dintâi şi în prima linie, ceea ce nu s-a spus încă.

Memoria şi feţele timpului, **Bucureşti, Ed. Cartea Românească, 1983**

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro